



Miraliisa Ollikainen

2020 Laurea



Laurea-ammattikorkeakoulu

**Minä kuulun tänne?
Luovin ja toiminnallisin menetelmin osallisuuteen**

Miraliisa Ollikainen
Sosionomi amk
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2020

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tiivistelmä

Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)

Miraliisa Ollikainen

Minä kuulun tänne? Luovin ja toiminnallisin menetelmin osallisuuteen

Vuosi 2020 Sivumäärä 104

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Kuopion kaupungin hallinnoiman Voimaa Vanhemmuutta -hankkeen kanssa. Opinnäytetyön tarkoitus oli suunnitella Voimaa Vanhemmuuteen hankkeen sisällä toimivaan perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleiri osana perhekoulutoimintaa ja arvioida mallinnus. Opinnäytetyön tavoitteena oli maahanmuuttajaperheitä voimaannuttavan, osallistavan sekä turvallisuuden tunnetta lisäävän toiminnan mallintaminen.

Teoreettisina lähtökohtina opinnäytetyössä on maahanmuutto, kotoutuminen, sosiokulttuurinen työ, sosiokulttuurinen innostaminen, voimaantuminen ja osallisuus, tasa-arvo, sekä turvallisuus. Lisäksi opinnäytetyössä käsitellään kulttuurisensitiivistä työtettä, maahanmuuttajille suunnatun ryhmätyön erityispiirteitä sekä kulttuurin- ja taiteen sekä luontomenetelmien käyttämistä maahanmuuttajien kotouttamistyössä.

Toteutus on toiminnallinen opinnäytetyö. Kehittämistehtävänä on suunniteltu sisältöä perhekoulutapaamisiin sekä perheleiri. Suunnittelussa on kiinnitetty huomiota kotoutumista edistäviin asioihin. Suunnitelmassa pyritään kannustamaan perheitä tutustumaan omaan elinympäristöönsä ja vuorovaikutukseen kantaväestön kanssa. Suunniteltu toiminta myös tähtää osallistuvien perheiden vanhempien ja lasten vuorovaikutuksen vahvistamiseen. Maahanmuuttajien perhekoulutoiminta suunnitelma on koottu opinnäytetyön loppuun. Maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelevät voivat hyödyntää suunniteltua sisältöä toiminnassaan sellaisenaan tai soveltaa sisältöä omaan toimintaansa.

Opinnäytetyötä ovat arvioineet kohderyhmän kanssa työskentelevät ammattilaiset. Arvioinnissa on mietitty, onko suunnitelmassa huomioitu maahanmuuttajien erityistarpeet kohderyhmänä ja edistääkö suunnitellut toiminnat perheiden voimaantumista ja kotoutumista. Suunnitelma koettiin hyväksi kokonaisuudeksi, joka olisi hyödynnettävissä käytännön työssä. Jatkokehittelyn kannalta suunnitelmia olisi hyvä kokeilla käytännössä, jolloin saadaan konkreettista kokemusperäistä palautetta kaikilta osallistujilta, niin asiakkailta kuin ohjaajiltakin.

Asiasanat: maahanmuuttajaperheet, kotoutuminen, voimaantuminen, osallisuus

Laurea University of Applied Sciences
 Bachelors Degree Programme in Social Services
 Bachelor Of Social Services

Abstract

Miraliisa Ollikainen

I Belong Here? Finding one's place through creative methods and action

Year	2020	Pages	104
------	------	-------	-----

The thesis was conducted in cooperation with the Voimaa Vanhemmuuteen -project (Empowerment for Parenthood) coordinated by the City of Kuopio. The purpose of the thesis was to develop functional content for the Voimaa Vanhemmuuteen project's family school meetings and to also design a family camp as a part of the family school activity and evaluate the modelling. The objective of the thesis was to design methods of operation that would increase immigrant families' empowerment, social involvement and the feeling of security.

The theoretical framework of the thesis included immigration, integration, sociocultural work and inspiration, empowerment, involvement, equality and security. The thesis also described adoption of a culture sensitive working stance, characteristics specific to directing of a multicultural group, and the use of culture, art and nature-based methods in integration work.

The study was implemented as a functional thesis. The developing goal was to create contents for family school meetings and a family camp. In planning the contents, attention was paid to matters that promote integration. The planned functions also aim to strengthen interaction between parents and children. The modelling includes information meant to encourage acquaintance of immigrant families to their own living environment and to interact with the local residents. The model of the immigrant family school functions is compiled at the end of the thesis. People who work with immigrant families may freely use it in part or as a whole in their work.

Professionals working with immigrants have evaluated the thesis. In their view the model as a comprehensive whole was beneficial and can be applied in practical use. For further development the modelled functions should be tested in practise. Thereby experiential feedback can be obtained from all participants—both customers and counselors.

Keywords: immigrant families, integration, empowerment, involvement

Sisällys

1	Johdanto	6
2	Opinnäytetyön taustaa	7
3	Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat	10
3.1	Maahanmuutto ja maahanmuuttajat Suomessa.....	10
3.2	Kotoutuminen ja tasa-arvo	11
3.3	Voimaantumisen (empowerment) ja osallisuus	13
3.3.1	Sosiokulttuurinen työ ja sosiokulttuurinen innostaminen.....	14
3.3.2	Kulttuurin ja taiteen vaikutus hyvinvointiin.....	14
3.4	Turvallisuus	15
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja hyödynnettävyys	17
5	Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus.....	18
6	Opinnäytetyön toteuttaminen	21
6.1	Ideointivaihe	21
6.2	Suunnitteluvaihe	21
6.2.1	Suunnitteluun liittyviä käytännön asioita	22
6.2.2	Kulttuurisensitiivinen työote.....	22
6.2.3	Ohjaajaresurssit	23
6.2.4	Asiakkaisiin tutustuminen	24
6.2.5	Alustavaa pohdintaa sisällöstä	25
6.3	Toiminnassa käytettävät menetelmät.....	26
6.3.1	Valokuvien tutkiminen ja valokuvaaminen voi olla terapeutista ja voimaannuttavaa.....	26
6.3.2	Tanssi yhdistää	27
6.3.3	Turvallisuustaidot	27
6.3.4	Luonto kotouttamisessa	28
6.4	Ryhmän ohjaamisen periaatteita	29
6.5	Suunnitelmasta lopulliseen toteutukseen	31
7	Opinnäytetyön arviointi	32
7.1	Ammattilaisilta saatu arviointi toiminnan sisällöstä	33
7.2	Oma arviointi toiminnan sisällöstä.....	34
8	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	36
9	Pohdintaa	37
	Lähteet	41
	Liitteet.....	49

1 Johdanto

Maahanmuuttajaperheissä on monia, jotka olisivat halunneet käydä kouluja, mutta heillä ei ole ollut mahdollisuutta siihen. Heidän kulttuurissaan koulutusta ei ole välttämättä arvostettu samalla tavalla kuin meillä. Jos on mennyt 9 -vuotiaana poikana kisälliksi ja 12 -vuotiaana saanut mestarin arvon ja siitä lähtien elättänyt perheen, ei välttämättä ymmärrä, ettei Suomessa voi saada työpaikkaa ilman virallista tutkintoa. Jos tyttö on kasvatettu olemaan hyvä nainen, hyvä taloudenhoitaja ja hyvä äiti, ja siihen, että miehet hoitavat kaikki perheen viralliset asiat, ei välttämättä ymmärrä, miksi naisten täytyisi oppia lukemaan, laskemaan ja kirjoittamaan ja oppimaan vielä vieraita kieliäkin.

Suomessa puhutaan koulun ja kodin välisestä kasvatuskumppanuudesta. Suomalaisille tämä on itsestään selvää, mutta useasti maahanmuuttajille täytyy ensin selvittää, mistä suomalaisessa varhaiskasvatus- ja koulujärjestelmässä on kysymys. Haastatellessaan Iranista, Irakista, Turkista, Venäjältä, Virosta ja Somaliasta tulleita kouluikäisten vanhempia Säävälän (2012, 65) tutkimuksessa kävi ilmi, että kaikissa näissä maissa koulun ja kodin välinen vuorovaikutus oli vähäistä. Säävälän (2013, 118 -122) mukaan kasvatuskumppanuus on vain angloamerikkalaisista maista tulleille vanhemmille tuttua. Vanhempien tieto ja tunnesuhde kouluun muodostuu pitkälle vanhempien omiin koulukokemuksiin. Moni maahanmuuttajaperhe on epävarma ja ”hukassa” koulun ja kodin välisen yhteistyön muotojen kanssa. Vanhempien koulutustaustan rajallisuus, yhteisen kielen puute, viestintäkanavien tuntemuksen puute ja luottamuksen puute kaikki voivat vaikeuttaa kasvatuskumppanuuden toteutumista. (Säävälä, 2013, 125 - 128.) Ilman apua maahanmuuttajaperheillä ei välttämättä ole edellytyksiä tukea lastensa opintoja.

Alitolppa- Niittamo (2005, 45) viittaa Suárez-Orozco & Suárez-Orozco (2001) tutkimukseen, missä todetaan, etteivät normit, roolit ja käyttäytymistavat, jotka maahanmuuttaja on aiemmin oppinut ja sisäistänyt enää toimikaan uudessa ympäristössä. Täytyykin oppia uudet säännöt ja roolit sekä oppia uuden yhteiskunnan toimintaperiaatteet. Maahanmuuttaja joutuu väkisin miettimään vanhemmuuttaan ja kasvatuseriaatteitaan tullessaan Suomeen. Esimerkiksi ruumiillinen kuritus on Suomessa laissa kielletty. Se luokitellaan pahoinpitelyksi. Monissa kulttuureissa tyttöjen liikkumista rajoitetaan. Suomessa tämänlainen toiminta joudutaan kyseenalaistamaan. Maahanmuuttajaperheet joutuvat punnitsemaan omia opittuja tapojaan ja suhteuttamaan ne uuteen kulttuuriin. Mitä on tarpeellista muuttaa tullakseen hyväksytyksi? Mitä kannattaa säilyttää pysyäkseen eheänä?

Korhonen (2014, 35) viittaa Hofsteden tekstiin (1991,3-4) kulttuurin olevan kollektiivinen ilmiö, jonka perusta on sosiaalisissa suhteissa ja kanssakäymisessä. Se on jaettua kokemusta henkilöiden välillä, jotka elävät tai ovat eläneet samassa sosiaalisessa ympäristössä tai sen vaikutuspiirissä. Kulttuuri vaikuttaa kokonaisvaltaisesti tapaamme hahmottaa ja ymmärtää

maailmaa (Korhonen & Puukari 2014, 18). Kuitenkin nykyään globalisoituvassa maailmassa elämme kosketuksessa yhtäaikaaisesti moneen kulttuuriin. Meillä suomalaisilla on omaan kulttuuriimme rakentunut länsimainen käsityksemme lapsuudesta ja vanhemmuudesta. Meillä lapsia kannustetaan olemaan lapsia, leikkimään ja kehittymään ikätasoisensa mukaisesti. Työskennellessäni turvapaikanhakijoiden parissa, keskusteluissani perheellisten kanssa ilmeni, että monessa perheessä isä on ollut työelämässä jo alle 10 -vuotiaana ja äiti on hoitanut pienempiä sisariaan, kun on kynnelle kyennyt ja naitettu miehelleen, meidän kulttuurista katsottuna, alaikäisenä. Suomeen tullessaan tällaisista taustoista tulleet maahanmuuttaja voi olla aivan hukassa. Suomessa ei annetakaan arvoa asioille, joita on pidetty hyveinä omassa kotimaassa, vaan oletetaan maahanmuuttajien elävän Suomen kulttuurinormiston mukaisesti.

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on suunnitella perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleiri osana perhekoulutoimintaa ja arvioida mallinnus. Opinnäytetyön tavoitteena on maahanmuuttajaperheitä voimaannuttavan, osallistavan sekä turvallisuuden tunnetta lisäävän toiminnan mallintaminen.

2 Opinnäytetyön taustaa

Säävälän (2013, 127-128) mukaan maahanmuuttajaperheiden vanhemmat ovat motivoituneita lastensa koulunkäynnin tukemiseen, mutta tarvitsevat tukea ja kannustusta ja apua yhteydenpidossa kouluun. Vanhemmat eivät koe mielekkääksi osallistua suomenkielisiin vanhempainiltoihin, jos heidän kielitaitonsa on vielä puutteellista. Myös internetin kautta tapahtuva yhteydenpitoa voi hankaloittaa kielitaidon puute tai internetin käytön ongelmat.

Kokkonen, Pöyhönen, Reiman & Lehtonen artikkelissaan (2019, 91) viittaavat Sunin (2008) Ahmadin (2005) Forsanderin (2002), Kokkosen (2010) ja Kindler et al., (2015) tutkimuksiin, missä todetaan kielen oppimisen ja kotoutumisen liittyvän yhdistäviin ihmissuhteisiin, vuorovaikutukseen paikallisten ihmisten kanssa. Yhdistävien suhteiden kautta saadaan myös tietoa suomalaisesta kulttuurista ja toimintatavoista. Harrastustoiminta on väylä tutustua kantaväestöön. Fagerlundin & Maijalan (2011, 38) mukaan maahanmuuttajaperheissä ei välttämättä tiedetä harrastusmahdollisuuksista. Myös vanhempien epätietoisuus ja ennakkoluulot voivat olla este harrastamiselle. Onkin tärkeää, että niin maahanmuuttajaperheiden vanhemmille kuin lapsille löytyisi luontevia matalankynnyksen kohtaamispaikkoja kantaväestön kanssa, mitä kautta he löytäisivät väylän itselleen mielekkääseen vapaa-ajan toimintaan.

Maahanmuuttajamiehet työllistyvät maahanmuuttajanaisia helpommin (Eronen, A., Härmälä, V., Jauhiainen, S., Karakallio, H., Karinen, R., Kosunen, A. Laamanen, J-P & Kahtinen, M., 2014, 71). Naiset usein jäävät kotiin lapsia hoitamaan, eivätkä saa rakennettua yhteyttä

ympäröivään yhteiskuntaan. Heidän sosiaalinen piirinsä saattaa kutistua rajoittumaan vain omaan perheeseen (Mozaffari, 2018). Saamalla naiset rohkaistumaan ulos kotiympyröistään, kontaktiin ympäröivään yhteiskuntaan voidaan edistää heidän osallisuuttaan ja tätä kautta kielen oppimistaan ja työllistymismahdollisuuksiaan.

Pyörön yhtenäiskoulussa alkoi elokuussa 2019 vuoden mittainen Voimaa vanhemmuuteen -hanke, joka on osa valtakunnallista koulutuksellinen tasa-arvo -hanketta. Hankkeen pääasiallisena kohderyhmänä ovat maahanmuuttajataustaiset oppilaat ja heidän perheensä. Hankkeella halutaan myös tukea kantaväestöön kuuluvia, tukea tarvitsevia perheitä, joita myös asuu alueella paljon. Hankkeen avulla halutaan vaikuttaa sosiaalisiin ongelmiin ja syrjäytymisen uhkaan. Tavoitteena on lisätä perheiden hyvinvointia ja vahvistaa alakouluikäisten lasten vanhempien vanhemmuutta.

Syksyn 2019 aikana hankkeessa on toteutettu retkiä mm. keilaamaan ja Hoplopiin. Tällöin osallistujia on ollut jopa 80. Hankkeessa säännöllistä toimintaa ovat maanantaisin klo 17 - 19 kokoontuva perhekoulu, mihin on osallistunut lähinnä äitejä lastensa kanssa. Tsemppi -kerhoa pidetään tiistaisin klo 14 - 15, 4 - 6 -luokkalaisille ja torstaisin klo 14- 15, 1-3 -luokkalaisille. Tsemppikerhoon osallistuu yhteensä n. 50 oppilasta. Oppilaiden äideille on järjestetty kuntosalivuoro/liikuntaryhmä kerran viikossa yhteistyössä Kuopion kansalaisopiston kanssa. Perhekouluun on otettu mallia Joensuusta, missä perhekoulua on toteutettu jo usean vuoden ajan. Joensuussa perhekoulussa maahanmuuttokoordinaattorin lisäksi ohjaajina toimivat useita eri kieliä puhuvat koulunkäynninohjaajat.

Joensuussa perhekoulutoiminta on vakiintunutta. Se rahoitetaan kaupungin omasta budjetista. Joensuun perhekoulussa työskentelee kaksi palkattua työntekijää, jotka suunnittelevat toiminnan. Toinen heistä työskentelee päätoimisesti perhekoulutoiminnassa, toisen työajasta puolet on suunnattu iltapäiväkerhotoimintaan. Lisäksi viisi maahanmuuttajataustaista koulunkäynninohjaajaa, joiden työaikaa on jyvitetty perhekoulutoimintaan, on mahdollistamassa toiminnan toteutuksen. Perhekoululla on pyritty helpottamaan koko perheen kotoutumista mm. antamalla tietoa suomalaisesta koulujärjestelmästä. (Joensuun kaupunki, 2020.)

Voimaa vanhemmuuteen -hanke on opetushallituksen rahoittama ja sitä koordinoi Kuopion kaupunki. Hankkeeseen on palkattu yksi hanketyöntekijä, joka työskentelee Kuopion Petosen kaupunginosassa, Ala-Pyörön koulun tiloissa. Koulussa on 400 peruskoulun 1-6 -luokan oppilasta. Koulussa esiintyy väkivaltatilanteita, joihin hankkeesta on haettu apua. Myös lastensuojelulliselle työlle on ollut tarvetta.

Petosen kaupunginosassa asuu n. 13 600 henkeä (Kuopion kaupunki, 2019). Asuntokannasta suuri osa on vuokra-asuntoja. Maahanmuuttajaperheissä lapsiluku on usein suurempi kuin kantasuomalaisten perheissä (Ekberg, S. 2017). Säävälä (2012, 25) viittaa Malin ym. (2011)

tutkimukseen, missä todetaan noin kahden kolmesta ulko-maalaistaustaisesta lapsesta asuvan kahden alimman tulokymmenyksen perheissä. Pyörön koulun ympäristössä on isoja, kaupungin keskimääräiseen vuokratasoon nähden edullisia vuokra-asuntoja. Tämä on vetänyt maahanmuuttajaperheitä asumaan Petoselle. 25% Pyörön koulun oppilaista on maahanmuuttajataustaisia.

Kiinnostuin hankkeesta ja kysyin, olisiko minulla mahdollisuus tehdä opinnäytetyö hankkeeseen. Ollessaan yksin vastuussa, hankevastaava koki perhekoulutilaisuudet usein kaoottisina. Haastavaa perhekoulussa on se, että siihen osallistuvat vanhemmat keskittyvät seurustelemaan keskenään ja lapset juoksevat pitkin koulun käytäviä. Hankevastaava vertasi tätä Suomen 70 -luvun ns. vapaaseen kasvatukseen. Koulun liikuntatila on eri seurojen käytössä viikon jokaisena iltana. Jos liikuntatila olisi käytössä perhekoulun aikana, lapsille voisi järjestää omaa toimintaa, missä he voisivat purkaa energiaa aikuisten ollessa kokoontuneena iltapäiväkerhotilassa tai ruokalassa. Nykytilanteessa se ei ole mahdollista. Haastavaa perhekoulussa on myös eri etnisten ryhmien väliset ennakkoluulot toisiaan kohtaan. Niinkin on käynyt, että tiettyä kulttuuria edustavat ovat kieltäneet toisia tulemasta paikalle. Ehdotus opinnäytetyön tekemisestä hankkeeseen otettiin vastaan ja sain työelämäkumppanin opinnäytetyön tekemiseen.

Keskusteluissa hankevastaavan kanssa hankkeessa esiin tulleista ilmiöistä, ennako-odotusten vastaisesti maahanmuuttajaperheiden äidit olivat isä aktiivisempia osallistumaan perhekoulun tilaisuuksiin. Tämä oli yllättävää, koska paljon puhutaan maahanmuuttajaperheiden patriarkalisesta perhekulttuurista. Se laittoi miettimään, onko koulu turvallinen, neutraali paikka, minne äidit voivat tulla yksin, ilman miespuolista saattajaa? Perhekouluun osallistuvat naiset ovat ilmaisseet hankevastaavalle toivovansa eniten nimenomaa naisille suunnattua omaa toimintaa. Perhekoulu onkin näin ollen oiva kanava tavoittaa perheenäidit lapsineen ja auttaa heitä tutustumaan suomalaiseen kulttuuriin.

Perhekoulun yhtenä merkittävänä tehtävänä on lisätä perheiden osallisuutta ja hyvinvointia. Tätä edesautetaan mm. tutustumalla kaupungin erilaisiin harrastusmahdollisuuksiin. Hankkeessa on etsitty lapsille harrastuksia ja autettu myös aikuisia ammatinvalintaan liittyvissä kysymyksissä sekä ohjattu aikuisia kielikoulutuksiin.

Sovimme, että toteuttaisin opinnäytetyön toiminnallisena opinnäytetyönä. Kehittämistehtävänä suunnittelisin perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleirin osana perhekoulutoimintaa. Suunnitelmat arvioitaisiin toteutusten yhteydessä. Opinnäytetyön toiminnan sisällön toivottiin tukevan vanhempien ja lasten yhteistoimintaa, ja tätä kautta vahvistavan perheiden sisäistä vuorovaikutusta. Lisäksi sisällön myös toivottiin kannustavan etnisiä ryhmiä yhteistoimintaan kantaväestön kanssa.

Sovimme, että olisin mukana perhekoulun tapaamisissa koko kevään. Aluksi toimin apukäsinä rakentaen luottamuksellista suhdetta perheisiin samalla havainnoiden ja haastatellen osallistujia. Esiin nousseiden keskustelujen ja toiminnan aikana tehtyjen havaintojen pohjalta tavoitteena olisi suunnitella tarkoituksenmukaista sisältöä myöhempisiin perhekoulutapaamisiin sekä loppukevästä Kuopion Tyttöjen talon kanssa yhteistyössä toteutettavaan perheleiriin. Opinnäytetyön tavoitteena on maahanmuuttajaperheitä voimaannuttavan, osallistavan sekä turvallisuuden tunnetta lisäävän toiminnan mallintaminen.

3 Teoreettiset ja käsitteelliset lähtökohdat

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni käsitteistön sekä teoriapohjaa, mihin opinnäytetyöni pohjautuu. Opinnäytetyön kannalta keskeisiä asiasanoja on: maahanmuutto, kotoutuminen, sosiokulttuurinen työ, sosiokulttuurinen innostaminen, tasa-arvo, turvallisuus, osallisuus ja voimaantuminen. Näiden käsitteiden avulla tein tiedonhankintaa opinnäytetyötäni varten.

3.1 Maahanmuutto ja maahanmuuttajat Suomessa

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan ulkomaan kansalaista, joka aikoo asettua Suomeen asumaan pidemmäksi aikaa. Maahanmuuttaja voi olla myös ns. toisen polven maahanmuuttaja, joka on syntynyt Suomessa, mutta vanhemmat tai toinen vanhemmista on tullut Suomeen ulkomailta. Maahanmuuttajiksi kutsutaan myös paluumuuttajia, joilla on tai on ollut Suomen kansalaisuus tai heidän jälkeläisiään. Pitkässä työsuhteessa oleva siirtotyöläinen on myös maahanmuuttaja. Niin ikään turvapaikanhakija, joka on hakenut kansainvälistä suojelua tai pakolainen, joka on saanut YK:n pakolaissopimuksen perusteella joko väliaikaisen tai pysyvän oleskeluluvan on maahanmuuttaja. (Miettinen, 2020.)

Suomi oli muuttotappiomaa 1990 -luvulle asti. Suomesta muutti enemmän ihmisiä ulkomaille, kuin tänne oli tulijoita ulkomailta. 1990 -luvulta lähtien maahanmuutto Suomeen on kasvanut kiihtyvässä tahdissa. Viimeisen kolmenkymmenen vuoden aikana ulkomaalaistaustaisen väestön määrä on kymmenkertaistunut. Tilastokeskus (2018) on raportoinut 7 prosenttia Suomen väestöstä olevan ulkomaalaista alkuperää ja ulkomaalaistaustaisten osuus väestöstä tulee vielä kasvamaan voimakkaasti tulevina vuosikymmeninä. (Castaneda 2018, 160.)

Tilastokeskuksen (2019) mukaan Suomessa on jo kuntia, joissa ulkomaalaissyntyisten osuus väestöstä on jo yli 20% (Föglö 21,3 %) tai liki 20% (Vantaa 19,3%, Maarianhamina 19%, Ekerö 18% ja Espoo 17%). Iltalehden julkaiseman (Kauppinen, 2018) tilastokeskuksen selvityksen pohjalta tehdyn artikkelin mukaan, kunnissa postinumeroittain katsottuna on asuinalueita, joissa vierasta kieltä puhuvien asukkaiden osuus on jopa 30 - 40%. Tämä on johtanut siihen, että joissakin kouluissa yli puolet oppilaista on jo vieraskielisiä. Jos uutisointia on uskominen (Suomen Uutiset, 2019), esimerkiksi Turun Varissuon koulussa peräti lähes 90% oppilaista puhuu muuta kuin suomen kieltä äidinkielenään. Kontulan Keinutien ala-asteella puhutaan 46

eri kieltä ja 55% oppilaista on maahanmuuttajia (Saarela, 2019). Vilna & Bernelius (2019) artikkelissaan pohtivat sitä, miten eri oppilasalueille syntyy sosioekonomisia ja etnisiä eroja. Lasten ollessa vielä alle kouluikäisiä lapsiperheet muuttavat aktiivisemmin, mutta lasten tullessa kouluikänsä perheet asettuvat aloilleen. Kantaväestöön kuuluvat näyttävät valitsevan asuinalueensa asuntojen hinta- ja asuntotyyppitarjonnan sekä alueen sosiaalisen rakenteen dynamiikan mukaan. Vilna & Bernelius viittaavat Kytö & Väliniemi (2009) ja Dhalmann ym. (2013) tutkimuksiin, joissa todetaan lapsiperheiden arvostavan elämäntilanteeseen sopivan asunnon ja sijainnin lisäksi alueen soveltuvuutta lapsille kasvuympäristönä. Tutkimuksessaan he viittaavat myös Vilkan (2011) ja Kauppinen & van Hamin (2018) tutkimuksiin, joissa ilmenee kantaväestön vierastavan asuinalueita, mihin on kerääntynyt asumaan paljon maahanmuuttajataustaisia asukkaita.

Vuoden 2015 Suomeen saapuneiden turvapaikanhakijoiden virta on synnyttänyt nyt jo vuosia kiivaana käyneen poliittisen- ja kansalaiskeskustelun. Maahanmuuttaja -sana yhdistetään turvapaikanhakijoihin, vaikka suurin osa Suomeen tulevista ulkomaalaisista tulee perheistä (54%) tai työn perässä (18%). Pakolaisina tulleita tai kansainvälisen suojelun perusteella tulleita on vain 11%. (Hiitola, Anis & Turtiainen, 2018, 6; Castaneda ym. 2015, 30.) Tosin 2015 tullessa pakolaisallossa Suomeen tuli monia perheisiä yksin ja hakiessaan perheen yhdistämistä ja saadessaan perheensä tänne, perheenjäsenetkin luetaan pakolaisiksi.

Castanedan (2018, 162) mukaan maahanmuuttajia ei saisi tarkastella homogeenisenä ihmisryhmänä. Maahanmuuttajien joukko on yhtä moninainen kuin kantaväestökin. Joukossa on korkeasti koulutettuja ja kouluja käymättömiä. On shia-muslimeita, sunnejä, kristittyjä ja muiden uskontojen edustajia. On yksinhuoltajia, uusperheitä, ja monen sukupolven perheitä. On heteroseksuaalisia ja homoseksuaaleja. Maahanmuuttajat tulevat moninaisista taustoista ja kotoutuminen on yksilöllistä. Säävälä (2016, 115) toteaa, että antamalla kantaväestölle tietoa vähemmistöistä ja tarjoamalla tilaisuuksia yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen voitaisiin vähentää ennakkoluuloisuutta ja kielteisiä tunteita maahanmuuttajia kohtaan. Myös Juntunen & Laakkonen (2018) Varissuon lähiössä tekemässään tutkimuksessa huomasivat, että kantaväestön turvattomuuden tunne oli yhteydessä sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Ne kantaväestöön kuuluvat, jotka pitivät yhteyttä maahanmuuttajataustaisiin naapureihinsa, pitivät asuinalueita turvallisempina kuin ne, jotka pitivät etäisyyttä heihin.

3.2 Kotoutuminen ja tasa-arvo

Maailmassa on valtioita, missä on paljon enemmän maahanmuuttajia kuin Suomessa ja valtioita, joissa käytännössä enemmistö väestöstä on muualta tulleita. Esimerkiksi Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan kansalaiset, joilla on afrikkalaiset- tai aasialaiset- tai latinalais - amerikkalaiset -juuret, kokevat itsensä ”eurooppalaisista taustoista tuleviin valkoihoisiin” verrattuna eriytyneiksi, alisteisiksi ja vähempiosaisiksi. (Wing Sue, Rasheed &

Rasheed, 2016, 185) Jos tähän tietoon nojaten mietitään integraatiota ja kotoutumista, voidaan ajatella sen toteutumisen vaativan paljon työtä niin maahanmuuttajien itseltään kuin yhteiskunnalta.

Maailma on globalisoitunut ja Suomen väestörakenteen muuttuessa yhä monikuluttuuremmaksi, meidän tulisi miettiä tosissaan mistä Suomen laissa kotoutumisen edistämisestä (Finlex, 1386/2010) on kyse: ”Tämän lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lisäksi lain tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.” Lain 3§:ssä määritellään kotoutumisen ja kotouttamisen käsitteitä. Kotoutuminen määritellään maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteiseksi kehitykseksi, jonka tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja samalla kun tuetaan maahanmuuttajan mahdollisuuksia ylläpitää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kotouttaminen määritellään kotoutumisen edistämisenä viranomaisten ja muiden tahojen tuottamien toimenpiteiden ja palvelujen avulla. Kannattaakin miettiä uusia innovatiivisia tapoja tuottaa matalankynnyksen palveluita, missä maahanmuuttajien ja kantaväestön välinen vuorovaikutus syntyisi luontevasti.

Kotoutuminen on pitkäaikainen prosessi. Normaalisti maahanmuuttajat käyvät läpi erilaisia vaiheita sopeutuessaan uuteen kotimaahan. Pietilä (2013, 47) luettelee Sue & Suen (2008) ja Obergin (1960) sopeutumismallin vaiheita. Uuteen kulttuuriin sopeutumisessa voidaan näiden teorioiden mukaan nähdä viisi eri vaihetta: konformisuusvaihe, missä uusi kulttuuri tuntuu maahanmuuttajasta mielekkäältä, samalla omaa kulttuuria väheksytään. Seuraavaksi tulee ristiriitavaihe, missä uutta kulttuuria väheksytään ja kyseenalaistetaan, samalla oman kulttuurin merkitys kasvaa. Kolmantena tulee torjuntavaihe, kun vältetään uutta kulttuuria ja ei luoteta kantaväestöön. Neljännessä, itsetutkiskeluvaiheessa negatiiviset tuntemukset uutta kulttuuria kohtaan lievenevät ja myös omassa kulttuurissa nähdään huonoja piirteitä. Lopulta viidentenä tulee integraation vaihe, missä uuteen kulttuuriin suhtaudutaan myönteisesti, mutta silti pysytään sitoutuneena omaan etniseen ryhmään ja kulttuuriin, kuuluen samalla ympäröivään yhteiskuntaan ja ”omiin”.

Thompsonin (2011, 11) teoksessaan ”Promoting Equality” (suom. tasa-arvon edistäminen,) esittelemä Walkerin (1994) ”erilaisuuden arvostamisen” -malli, joka muodostuu neljästä avaintekijästä, kiteyttää kotoutumisen edellytykset hyvin. Nämä neljä avaintekijää ovat:

1. Ihmiset tekevät parastaan, kun he tuntevat olevansa arvostettuja.
2. Ihmiset tuntevat itsensä arvostetuimmiksi uskoessaan tulevansa niin henkilökohtaisesti kuin omaan ryhmäänsä kuuluvana huomioiduksi.

3. Kyky oppia ihmisiltä, jotka nähdään erilaisena, on avain täyteen voimaantumiseen.

4. Kun ihmiset tuntevat itsensä arvostetuiksi ja voimaantuneiksi, he pystyvät rakentamaan ihmissuhteita, missä he pystyvät työskentelemään niin itsenäisesti kuin synergisesti.

YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeusjulistuksen 1. artikla kuuluu: ”Kaikki ihmiset syntyvät vapaina ja tasavertaisina arvoltaan ja oikeuksiltaan. Heille on annettu järki ja omatunto, ja heidän on toimittava toisiaan kohtaan veljeyden hengessä.” (Ihmisoikeusliitto.) Ihmisoikeusjulistus kokonaisuudessaan toimii hyvin pohjana tasa-arvokeskustelulle. Toteutuessaan, maailma olisi oikeudenmukainen paikka. Kulttuurieroista huolimatta kuulumme kaikki lajiin nimeltä ihminen.

3.3 Voimaantuminen (empowerment) ja osallisuus

Juhila (2006, 118) luettelee englanninkielisestä sanasta ”empowerment” suomenkielisiä käännöksiä: valtaistaminen, voimavaraistuminen, voimaantuminen, valtauttaminen ja valtautuminen. Itse mieluiten tässä käytän sanaa voimaantuminen. Juhilan mukaan empowerment on osallistava sosiaalityön toteuttamistapa, jolla on yksilöllinen ja rakenteellinen ulottuvuus. Yksilöllisellä tasolla autetaan ihmistä löytämään vahvuuksia, joiden avulla hän pystyy kontrolloimaan vallitsevia olosuhteita ja saavuttamaan päämääriä, auttamaan itseään ja muita. Rakenteellisella tasolla pyritään puuttamaan osallisuusmahdollisuuksia heikentäviin epäkohtiin. Voimaantumisessa asiakas on itse keskiössä. Hänen oma toimintansa tuo hänelle vahvuuksia. (Juhila, 2006, 119 -121.) Voimaantuminen ja osallisuus kulkevat mielestäni käsikädessä. Ihminen, joka luottaa itseensä ja voimavaroihinsa suuntautuu ulospäin ja hakeutuu yhteyteen muiden kanssa.

Osallisuus määritellään kuulumisena johonkin, missä pystyy olemaan liittyneenä erilaisiin hyvinvoinnin lähteisiin (aineellisiin: esim. toimeentulo, koulutus tai asuminen ja aineettomiin: esim. turvallisuuden tunne ja luovuus) ja merkityksellisiin vuorovaikutussuhteisiin. Se on vaikuttamista oman elämänsä kulkuun, omiin mahdollisuuksiin ja toimintoihin elämässään, palveluihin ja yhteisiin asioihin asuinympäristössään ja yhteiskunnassa. Se on panostamista yhteiseen hyvään - merkityksellisyyden luomista ja kokemista vastavuoroisissa vuorovaikutussuhteissa toisten kanssa. Nähdynsi ja kuulluksi tulemistä. Osallisuus on olemista arvostettu ja ymmärretty ja merkityksellinen osa ryhmää/ryhmiä ja yhteisöjä. Tarpeellisten palveluiden saavutettavuus ja tilaisuudet osallistua toimintaan, missä voi luoda yhteyksiä muihin myös lisäävät osallisuutta. Ihmisen on myös tärkeää ymmärtää mitä tekee ja miksi. Nämä asiat lisäävät ihmisen itsemääräämisoikeutta ja edistävät elämän ennakoitavuutta. (Isola, Kaartinen, Leemann, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi, 2017, 4 - 6; 25-29.)

3.3.1 Sosiokulttuurinen työ ja sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurinen työtapa on sosiaalityön ja kulttuurin rajapinnoilla liikkuva työmuoto. Sosiokulttuurinen työ luetaan osallisuustyön alamuodoksi. Esimerkiksi erilaiset työpajat, liikuntaryhmät, käsityöryhmät ja yhteisötaide ovat on sosiokulttuurista työtä. Itse lopputulema tai tuotos ei ole tekemisessä ykkösasiana vaan se tekemisen prosessi, missä pystyy vaikuttamaan omaan ja yhteisön elämään on merkityksellistä. Sosiokulttuurisessa toiminnassa, tekemisen lomassa käydään läpi elämässä olemassa olevia asioita. Sosiokulttuuriseen tekemiseen sisältyy usein sosiokulttuurinen innostaminen, mikä on yksi sosiaalipedagogiikan suuntaus. Sosiokulttuurinen innostaminen on toiminnallista muutostyötä, missä Innostaja pyrkii tunnistamaan yhteisöjen tarpeita ja pyrkii herättämään aktiivista osallistumista toimintaan. (Roivainen, 2004, 93.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa on kolme ulottuvuutta: pedagoginen, sosiaalinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Pedagoginen ulottuvuus tukee ihmisen kasvua, kehittymistä ja oppimista. Sosiaalinen ulottuvuus tuo ihmisiä yhteen, vuorovaikutukseen keskenään. Kulttuurinen ulottuvuus voi olla mikä tahansa kulttuurinen toiminta tai yhteisöllinen toiminta. Sosiokulttuurisen innostamisen ydinajatus on siinä, että kulttuuri on kaikkien oikeus. Kaikilla on kyky luomiseen. Sosiokulttuurisessa innostamisessa on tärkeää asettua kohderyhmän kanssa yhdessä toimintaan ja tutkia prosessia yhdessä heidän kanssaan. Tavoitteena on toiminnan seurauksena saavutettu kohderyhmän elämänlaadun paraneminen. (Kurki 2013, 44 - 59)

Opinnäytetyössä on tarkoitus käyttää sosiokulttuurista innostamista voimaantumisen välineenä, sekä lisäämään osallisuuden tunnetta. Opinnäytetyössäni sosiokulttuurinen innostaminen tapahtuu luovia ja toiminnallisia menetelmiä käyttäen.

3.3.2 Kulttuurin ja taiteen vaikutus hyvinvointiin

Tutkimusten mukaan osallistuminen kulttuuritoimintaan ja taiteen tekemiseen saa ihmiset voimaan paremmin, tuntemaan itsensä onnellisemmaksi ja terveemmiksi. Taiteella ja kulttuuritoiminnalla voidaan lisätä ihmisten elämys- ja kokemusmaailmaa sekä viihtyisyyttä laitosympäristöissä asuville. Sillä voidaan lisätä ihmisten sosiaalista ja yhteisöllistä hyvinvointia ja koettua terveyttä. (Liikanen, 2010, 33; 60.) Mari Salminen (2009, 109) opinnäytetyössään viittaa Mustalahden (2006) tutkimukseen, kertoen taiteen vaikuttavan ihmisen tajuntaan nostaen tunteita ja ajatuksia, joita ihminen ei olisi uskaltanut tai pystynyt tuottamaan sanallisesti. Taidetta voi käyttää apuna itsensä ilmaisussa. Kulttuurin ja taiteen soveltaminen perhekoulussa ja osana viikonloppuleiriä on täten varsin perusteltua. Varsinkin, kun yhteinen kieli puuttuu, voidaan itsensä ilmaisuun käyttää yhteistä taiteen kieltä ja tulla näin näkyväksi.

Krappala & Pääjoki (2003) ovat koonneet Syrjäytyminen, eriarvoisuus ja etniset suhteet Suomessa (SYREENI)- tutkimusohjelmaan kuuluvassa Taimi (taide- ja minuus) -osahankkeessa syntyneitä artikkeleita, missä lähestytään taideilmaisun ja syrjäytymisen suhteita tieteellisellä, taiteellisella ja käytännöllisellä tasolla. He toteavat taiteen mahdollistavan kohtaamisen ja ymmärtämisen tapoja, joiden esiin tuleminen olisi vaikeaa, jos niitä lähestyttäisiin tiedollisin tavoin. (Krappala & Pääjoki, 2003, 7; 131)

Luovia menetelmiä on aloitettu käyttämään yhä enemmän sosiaali- ja kuntouttamistyössä, ja niillä on tutkimusten mukaan kiistatta hyvinvointia edistäviä vaikutuksia. Taideyliopiston julkaisussa ”Taide- ja hyvinvointi - katsauksia kansainväliseen tutkimukseen” Vanhanen (2017, 61, 66) kirjoittaa tutkimusta taiteisiin osallistumisen vaikutuksista maahanmuuttajiin olevan olemassa yllättävän vähän ja, että luotettavaa tieteellistä tutkimusta tarvittaisiin enemmän. Toivon tämän opinnäytetyön edes vähän edistävän tätä asiaa.

Taide kotouttaa -hankkeen loppuraportissa (Korkalo & Levonen-Kantomaa, H. 2014, 29; 31; 41) todetaan hankkeessa toteutettuihin työpajoihin osallistumisen tuottaneen myönteisiä vaikutuksia kotouttamistyöhön. Työpajoihin osallistuneet olivat kokeneet ymmärryksen toisia ihmisiä kohtaan kasvaneen - työskentelyn olleen kaksi-suuntaisesti emansipoivaa. Työpajat olivat vahvistaneet itseilmaisua ja itseluottamusta. Hankkeen aikana kulttuurilaitoksiin ja - tapahtumiin tehdyt retket auttoivat osallistujia tutustumaan omaan kotikaupunkiinsa. Hankkeen aikana kootuissa palautteissa korostui sekaryhmien merkityksellisyys. Ohjaajaan suhtauduttiin ”hierarkisesti”, mutta kantaväestöön kuuluvat kanssatyöskentelijöiden kanssa voitiin jakaa kokemuksia tasavertaisessa kontaktissa. Sekaryhmissä syntyi myös tasavertaisia ihmissuhteita kantaväestön ja maahanmuuttajien välille. Maahanmuuttajilta saadussa palautteessa toivottiin toiminnassa otettavan huomioon ihmisiä yhdistävät asiat, koska he kokivat useimmiten ihmisiä erottavien asioiden korostuvan maahanmuuttajille suunnatussa toiminnassa.

Opinnäytetyössä kulttuurin- ja taiteen alalta käytetään tanssia, valokuvausta, käsityötä ja askartelua.

3.4 Turvallisuus

”Turvallisuuden tunne syntyy oman elämän hallinnasta, merkityksellisestä tekemisestä, vaikutusmahdollisuuksista ja siitä, että on osa jotain suurempaa yhteisöä” (SITRA, 2020). Jos turvallisuuden tunne määritellään näin, voiko tuore maahanmuuttaja tuntea olonsa turvalliseksi uudessa oudossa ympäristössä?

Turvallisuus voidaan määritellä uhan tai vaaran poissaolona (Korpilahti, Kolehmainen, Markkula, Ojala & Somerkoski, 2015, 51). Turvallisuuden tunne rakentuu ulkoisesta ja sisäisestä turvallisuudesta. Ulkoinen turvallisuus rakentuu fyysisestä turvallisuudesta ja

sisäinen turvallisuus sosiaalisesta ja psyykkisestä turvallisuudesta. Sosiaalista turvallisuutta tuo osallisuus, osallistumisen ja vuorovaikutuksen mahdollisuus - kuuluminen joukkoon, oleminen osa yhteisöä. Psyykinen turvallisuus on luottamista jatkuvuuteen ja elämän ennakoitavuuteen sekä tunne siitä, että itsellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä. (Opetushallitus, 2020.)

Ulkomaalaistaustaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimuksessa kävi ilmi, että ulkomaalaistaustaisten kokemus turvallisuudesta rakentuu muun muassa psyykkisestä hyvinvoinnista, osallisuudesta, luottamuksesta ja mahdollisuudesta saada apua arjessa. Heikentäviä tekijöitä oli kokemukset syrjinnästä ja väkivallasta. Turvallisuuden tunteeseen vaikutti maa, mistä oli tullut, sukupuoli, ikä ja Suomessa asuttu aika. Jos oli tullut Suomeen aikuisena, koki olonsa turvallisemmaksi, kuin jos oli syntynyt Suomessa tai tullut Suomeen alle kouluikäisenä. Pakolaistaustaiset, joilla valtaosalla on taustalla traumaattisia kokemuksia, kokivat kaikkein eniten turvattomuutta ja työperäiset muuttajat vähiten. (Castaneda, Larja, Nieminen, Jokela, Suvisari, Rask, Koponen & Jokinen, 2015, 4).

Alitolppa-Niittamo (2005, 43 - 44) artikkelissaan kirjoittaa valtaväestössä ilmenevästä maahanmuuttajiin kohdistuvasta ennakkoluuloisuudesta vieraaseen ja tuntemattomaan, sekä valtaväestön kokemuksesta kilpailevan maahanmuuttajien kanssa työpaikoista ja sosiaalietuuksista. Alitolppa-Niittamo viittaa Honkatukian (2005) tutkimukseen, missä todettiin päivittäisten rasististen solvausten ja uhkailujen olevan maahanmuuttajille arkipäivää. Tutkimus osoitti maahanmuuttajien kokevan väkivaltaa kaksinkertaisesti valtaväestöön nähden ja 65% väkivaltaa kokeneista tulkitsivat väkivallan johtuvan etnisestä taustastaan. Tämä on ristiriidassa Castaneda ym. (2015, 16) tutkimustulokseen, missä ulkomaalaistaustaisista keskimäärin 7% ilmoitti joutuneensa väkivallan uhriksi viimeisen 12 kuukauden aikana, kun suomalaisessa verrokkiryhmässä 12% oli kokenut fyysistä väkivaltaa. Castaneda ym. (2015, 36) itsekin pohtivat ristiriitaa suhteessa aikaisempiin tutkimuksiin ja epäilivät poikkeaman johtuvan osittain tutkimusmenetelmästä. Aikaisemmat tutkimuksiin on voitu vastata nimettömänä postikyselyssä, kun UHT -tutkimus oli haastattelututkimus. Sen sijaan Castanedan ym. tutkimukseenkin osallistuneista etnisestä taustasta johtuvaa epäoikeudenmukaista kohtelua olivat kokeneet, Pohjois-Amerikasta, EU- ja EFTA-maista tulleita lukuun ottamatta, vähintään yli 10% kaikista, lähtömaasta riippumatta. Lähi-idästä tulleiden osalta luvut ylittivät 20 prosenttia aina Pohjois-Afrikasta tulleiden 40:een prosenttiin saakka.

Kääriäinen, Ellonen, Peutere & Sariola (2010,7-9) tutkimuksessaan osoittivat maahanmuuttajalapsien kokevan itseensä kohdistuneita rikoksia enemmän kuin valtaväestöön kuuluvien lasten. Etenkin varkauksien ryöstöjen ja pahoinpitelyjen osalta tulos oli merkittävä. Pahoinpitelijät olivat maahanmuuttajataustaisilla useammin heille tuntemattomia ja tutkijat tulkitsivat tämän osoittavan tekojen olleen rasistisia. Tutkimuksen mukaan myös perheen

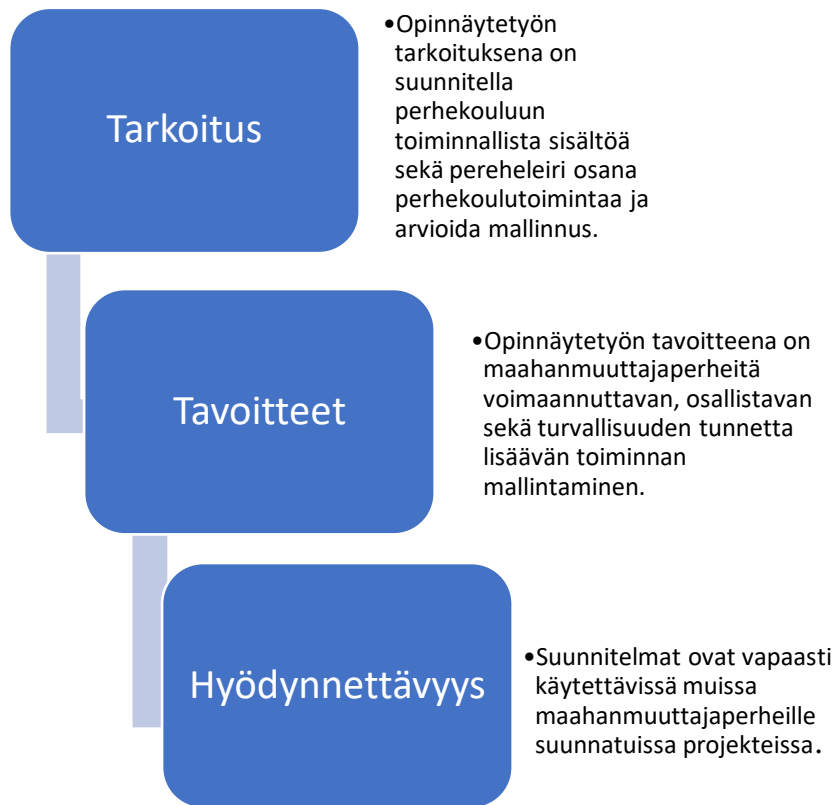
sisällä tapahtuva väkivalta oli maahanmuuttajaperheissä yleisempää. Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajalapsen lapset olivat kokeneet väkivaltaa molempien vanhempien tahoilta kantaväestöä useammin ja nähneet useammin äitiinsä kohdistuvaa väkivaltaa. Tutkimuksessa kävi kuitenkin ilmi, ettei lasten ja nuorten keskinäinen kiusaaminen ja väkivalta poikenneet tarkasteltujen ryhmien välillä.

Turvallisuus syntyy yhteydestä, osallisuudesta, syrjimättömyydestä, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta. Yhdenvertaisuus ei ole samaa kuin samankaltaisuus. Tarvitsemme monenlaisia palveluita ja monenlaisia työtapoja maahanmuuttajien kotouttamisessa. Tärkeää on huomioida maahanmuuttaja ainutlaatuisena henkilönä omine yksilöllisine tarpeineen. Kuten Castaneda (2018, 168) toteaa: Ammattilaisten on tärkeää hahmottaa, että maahanmuuttajataustat tai ulkomaisen syntyperän korostaminen voi tuottaa asiakkaalle vahvojakin toiseuden kokemuksia.

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja hyödynnettävyys

Maahanmuuttajien kotouttaminen on lakisääteistä toimintaa, joka voidaan helposti toteuttaa suoraviivaisena viranomaistoimintana, missä maahanmuuttajille annetaan määrättyllä tavalla tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja annetaan maahanmuuttajille lakisääteisiä palveluita. Viranomaisella on aina valtasuhde asiakkaaseen. Hiitola & Peltola (2018, 130) kirjoittavat siitä, miten usein perheiden kanssa työtä tekevät ammattilaiset tahtomattaan ”toiseuttavat” maahanmuuttajataustaisia asiakkaita ”maassa maan tavalla” -asenteellaan. Haastatellut perheet eivät odottaneet kohtaamiltaan viranomaisilta oman kulttuurinsa tuntemista vaan toivoivat yksilöllisyyttä ja erityisyyttä kunnioittavaa kohtaamista, kysymyksiä, kuuntelemista ja dialogia. (Hiitola & Peltola, 2018, 140 -142).

Koulumaailma, mihin Voimaa vanhemmuuteen -hanke sijoittuu, on yhteiskunnallinen instituutio. Koulu toteuttaa sille asetettua lakisääteistä toimintaa. Opettajakunnan resurssit ovat rajalliset. Voimaa vanhemmuuteen -hankkeen sisällä toimiva perhekoulu on perustettu matalankynnyksen kohtaamispaikaksi, missä pyritään lisäämään maahanmuuttajataustaisten perheiden tietoutta Suomen koulujärjestelmästä ja kulttuurista sekä vahvistamaan vanhempien kasvatuskumppanuutta koulun kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleiri osana perhekoulutoimintaa ja arvioida mallinnus. Opinnäytetyön tavoitteena oli maahanmuuttajaperheitä voimaannuttavan, osallistavan sekä turvallisuuden tunnetta lisäävän toiminnan mallintaminen.



Kuva 1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja hyödynnettävyys

5 Toiminnallisen opinnäytetyön toteutus

Salosen (2013, 14) mukaan toiminnallinen opinnäytetyö voi olla joko kehittämishanke tai projekti. Kehittämishanke vastaa johonkin olemassa olevaan tarpeeseen. Kehittämistyön lopputuloksena on tulos tai tuotos, joka vastaa tähän tarpeeseen.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä kehittämistoiminta etenee vaiheittain kohti tuotosta (Salonen, 2012, 27). Kehittämistoiminnan vaiheet ovat kehittämistarpeiden tunnistaminen, ideointivaihe, suunnitteluvaihe, toteutusvaihe, tulos tai tuotos, arviointivaihe ja päätös. Kehittämistoiminnan vaiheet ovat usein päällekkäisiä. (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos, 2017, 51). Kehittämistarve nousee toimintaympäristöstä, ja vaatii mukana olevia sitoutuneita toimijoita.

Ideointivaiheessa käydään läpi asiat, jotka ovat merkityksellisiä kehittämistoiminnan onnistumiseksi. Suunnitteluvaiheessa kirjataan ylös kehittämistehtävän tavoite/tavoitteet, toimintaympäristö, kehittämisprosessin vaiheet, mukana olevat toimijat, heidän tehtävänsä

ja vastualueet, käytettävät materiaalit ja aineistot, suunnitellut dokumentointitavat ja analysointi niin tarkasti, kuin se on suunnitteluvaiheessa mahdollista.

Toteutusvaiheessa kaikki mukana olevat toimijat työskentelevät yhdessä sovittua tavoitetta kohti. Kaikkien täytyy tietää, ketkä ovat mukana, mitä he tekevät ja mitkä ovat heidän roolinsa ja vastuunsa. Työskentelyvaiheessa toteutetaan kehittämissuunnitelmaa, käytetään kerättyä materiaalia ja aineistoa kehittämisen tukena ja sen kuvaamiseksi. Toteutusvaihetta dokumentoidaan suunnitelmassa esitetyllä tavalla. Prosessia arvioidaan koko ajan ja sitä työstetään, kunnes tuotos voidaan katsoa toteutuneeksi. Kehittämistoiminnasta syntyy loppuraportti, opinnäytetyö. (Salonen, 2012, 23 -27.)

Opinnäytetyöprosessin aikana pidin päiväkirjaa, kirjaten ylös kaikki asiakkaiden ja ohjaajien kanssa käydyt keskustelut sekä tapaamisissa tehdyt havainnot, sekä ajatukset ja kysymykset, joita prosessissa nousi esiin. Käytin näitä merkintöjä opinnäytetyön toteutuksessa.

Toiminnallinen opinnäytetyöni oli kehittämistehtävä, jossa suunnittelin perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleirin osana perhekoulutoimintaa ja arvioin suunnitellun toiminnan.

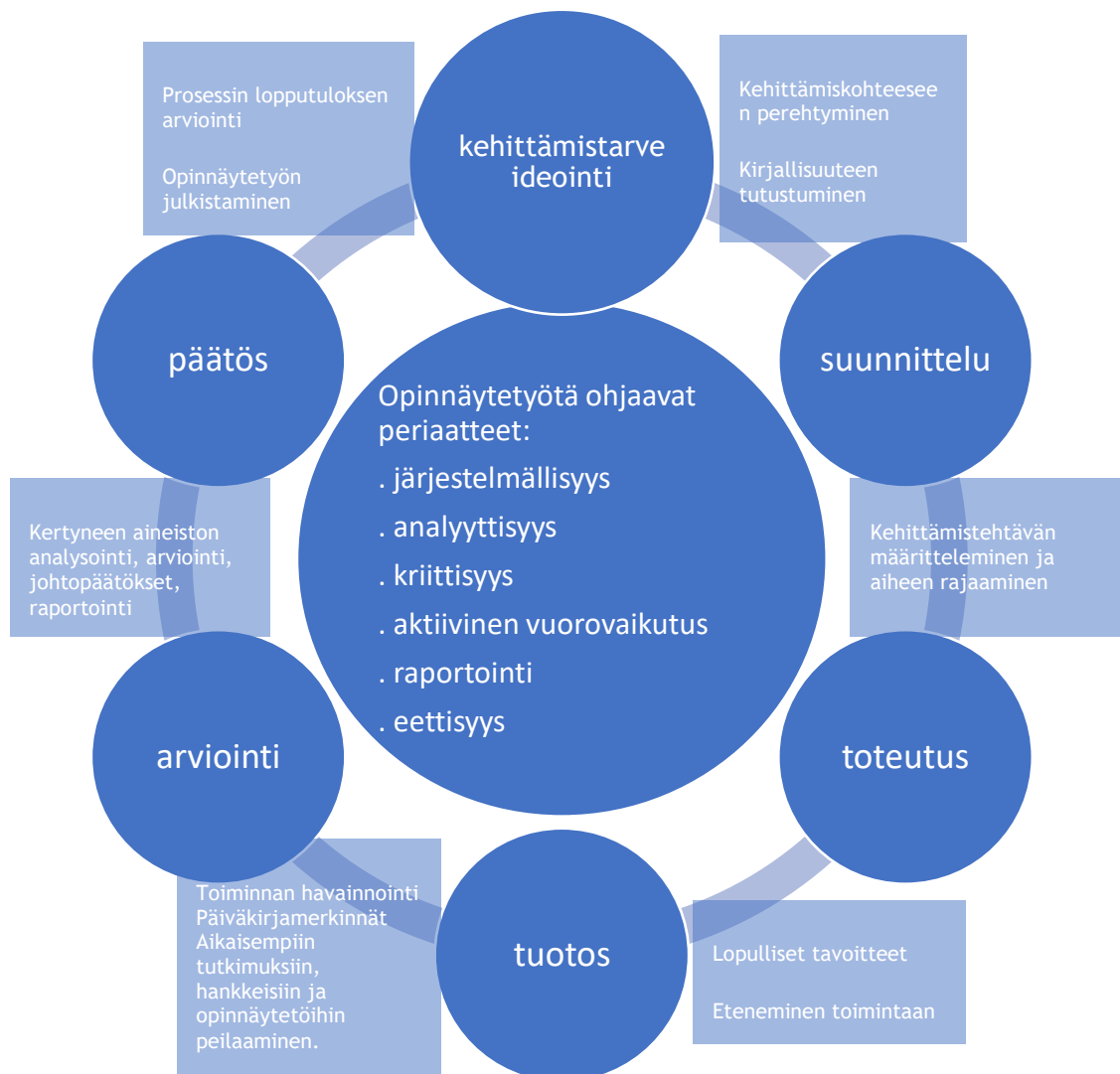
Opinnäytetyöni eteni alkuun Salosen (2013, 14-15) esittelemällä kehittämisen ”spiraalimallilla”. Spiraalimallissa kehittäminen etenee jatkuvana syklinä, missä perustelu, organisointi, toteutus ja arviointi muodostavat kehän. Kehittäminen tapahtuu vuorovaikutuksessa kehittämisympäristön kanssa. Toiminnan lomassa käydään keskustelua, arviointia, toiminnan uudelleensuuntaamista, annetaan ja otetaan palautetta. Kehä on jatkuvasti uudistuva. Kun edellinen tuotos on arvioitu, tilanne muokkautuu uudelleen. Avainasemassa on reflektiivisyys, arviointi ja vuorovaikutuksen onnistuminen.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan kehittämistoiminnan olisi pitänyt loppuun asti muokkautua vuorovaikutuksessa osallistujiin, niin asiakkaisiin kuin ohjaajiin. Tarkoituksena oli pyytää palautetta jokaisesta perhekoulun kokoontumisesta sekä perheleiristä osallistujilta, hankevastaavalta ja kulloinkin mukana olleilta ohjaajina toimineilta opiskelijoilta.

Matkan varrella tuli kuitenkin usean epäonnisen tapahtuman ketju ja opinnäytetyö ei edennyt suunnitelmien mukaan. Perhekoulutapaamisia peruttiin, hankerahoituksessa ilmeni epäselvyyksiä, perheleiri kutistui toimintapäiväksi ja lopulta koko hanke kariutui. Toteuttamisvaiheessa opinnäytetyösuunnitelma muuttui kokonaan. En päässyt toteuttamaan suunnitelmia, enkä arvioimaan toteutusta, vaan kehittämistehtäväksi jäi pelkästään suunnitella maahanmuuttajaperheille suunnattua ryhmätoimintaa kuuteen kokoontumiseen sekä sisällön kaksipäiväiseen perheleiriin.

Suunnitelmien käyttökelpoisuutta on arvioinut maahanmuuttajien kanssa työskentelevät ammattilaiset, mutta toteutukseen liittyvää arviointia ei toiminnasta voitu tehdä.

Perhekouluun suunniteltua toimintaa ja perheleirin sisältöä saa kuka tahansa käyttää vapaasti. Olen iloinen, jos maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelevät voivat sitä hyödyntää omassa toiminnassaan. Lopullinen arvio toiminnan hyödyllisyydestä jää suunnitelmia käyttävien itse arvioitavaksi.



Kuva 2 Kehittämisprosessi yhdellä silmäyksellä

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

Opinnäytetyön tekemiseen olin varannut aikaa vuoden 2020 tammikuusta toukokuun loppuun. Tammikuu oli tarkoitus käyttää suunnitteluun ja kohderyhmään tutustumiseen ja teoriapohjan keräämiseen, Helmi-maaliskuun aikana oli tarkoitus toteuttaa omat ohjatut tuokioni ja perheleiri oli suunniteltu pidettäväksi sopivana ajankohtana maaliskuun ja toukokuun välisenä aikana. Olin asettanut tavoitteeksi saada opinnäytetyön valmiiksi toukokuussa. Tämä tavoite toteutuikin.

6.1 Ideointivaihe

Opinnäytetyöni ideointivaihe alkoi joulukuussa 2019 yhdessä työelämäkumppanin Voimaa vanhemmuuteen -hankkeen hankevastaavan kanssa. Kehittämistehtävältä odotettiin kevättalven perhekoulutapaamisiin sisältöä, joka edistäisi vanhempien ja lasten yhteistoimintaa, sekä sisältöä perheleiriin, joka oli tarkoitus toteuttaa loppukeväästä. Päätimme, että toiminta rakentuisi luovista ja toiminnallisista menetelmistä. Päävastuu leirin sisällön suunnittelemisesta olisi minulla. Toiminnasta ja leiristä aiheutuvat kulut rahoitettaisiin Voimaa vanhemmuuteen -hankkeen rahoituksesta. Hankevastaavan ja minun lisäksi toimintaa olisi ohjaamassa 2 terveydenhoitajaopiskelijaa sekä yksi yhteisöpedagogiopiskelija ja sitä arvioimassa meidän lisäksi itse asiakkaat.

Tammikuussa olisin mukana perhekoulussa apukäsinä tutustumassa perheisiin. Saavutettuani perheiden luottamuksen, suunnittelisin sisältöä perhekoulu tapaamisiin.

6.2 Suunnitteluvaihe

Sisältöä oli tarkoitus suunnitella havainnoimalla ja haastattelemalla Ala-Pyörön perhekoulun asiakkaita toiminnan lomassa yhteistyössä perhekoulussa toimivien ohjaajien kanssa. Perhekoulussa sekä leirillä oli tarkoitus kerätä asiakasryhmän itsensä esiin tuomia aihepiirejä, joiden pohjalta toiminnan sisältö rakentuisi. Aineistoa prosessista keräisin tehdyistä havainnoista, ryhmätapaamisten loppukeskusteluista, sekä tunnetilakyselyillä, jokaisen ohjaamani kokoontumisen jälkeen. Tunnetilakyselyt kirjoitin, kohderyhmää ajatellen selkokielellä, ja kysymyksiin voi vastata erilaisilla hymiöillä tai ylöspäin tai alaspäin käännytyillä peukuilla. (Liite 1, Luku 11)

Jo suunnittelun alkuvaiheessa oli selvää, että kohderyhmän heterogeenisyys tulisi olemaan haaste. Minkälaiset aiheet, teemat ja toiminta soveltuvat joukolle ihmisiä, jotka ovat etniseltä taustaltaan, ikäjakaumaltaan, sukupuoleltaan ja koulutustaustaltaan hyvin erilaisia? Suunnitteluvaiheessa mietitytti myös millä tavoin saisimme kantaväestöä toimintaan mukaan.

6.2.1 Suunnitteluun liittyviä käytännön asioita

Leiriä suunnitellessa on tärkeää varata leiripaikka ajoissa. Aloittaessani selvittämään mahdollista leiripaikkaa helmikuussa, olin jo vähän myöhässä. Kuopion evankelisluterilaisen seurakunnan leiripaikoissa oli enää kaksi vapaata viikonloppua toukokuulle. Muut viisi Pohjois-Savossa sijaitsevaa leirikeskusta löytyi kauempaa, 60 - 80 kilometrin päässä Kuopiosta. Näissäkään, yhtä lukuun ottamatta, ei ollut kuin yksittäisiä viikonloppuja vapaana huhti-toukokuussa. Kaksi leiripaikkaa rajautui pois, koska näissä ei ollut tarjota ruokapalvelua ja leirille olisi pitänyt ottaa oma kokki mukaan. Pyysin tarjoukset Kuopion evankelisluterilaiselta seurakunnalta, Rautavaaran Metsäkartanosta, Nilsiä Aholansaaresta ja Rautalammin Törmälästä.

Perhekoulutoiminnan sisältökerroista ja perheleiristä täytyi myös laatia tarkka budjetti. Leirimajoituksesta, leirillä tarjottavasta ruoasta ja leirikuljetuksista muodostuisi suurimmat kustannukset. Vastuuvakuutus oli myös huomioitava budjetissa. Itse toiminnan sisältö, ei tulisi aiheuttamaan suuria kustannuksia. Hankevastaava lupasi laatia budjetin ja hyväksyttää sen johtoryhmällä. Hanke korvaisi hyväksytyt kustannukset.

Leiriä täytyy aina myös markkinoida asiakkaille. Laadin leirikutsun perhekoulun asiakkaille (Liite 1, Luku 4). Ilmoittautuneille perheille laadin leirikirjeen (Liite 1, Luku 5). Osallistujien erityisruokavaliot, allergiat ja osallistujien mahdolliset terveydelliset rajoitukset kartoitettiin kutsussa. Laadin myös kuvausluvan (Liite 1, Luku 7). Säännöt leirille olisi ollut hyvä tehdä etukäteen leirille tulevien kanssa yhdessä. Laadin kuitenkin pohjan itse (Liite 1, Luku 8). Leirille täytyy myös aina laatia turvallisuussuunnitelma (Liite 1, Luku 3).

6.2.2 Kulttuurisensitiivinen työote

Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan ammattilaisen halua, kykyä ja herkkyyttä kunnioittaa eri kulttuurista olevia asiakkaita. Kulttuurisensitiivinen työote on pyrkimystä rakentaa kaksisuuntainen vuorovaikutus, missä niin ammattilainen kuin asiakas kokevat tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi oman kulttuuritaustansa edustajana. Joskus kantaväestölle rakennetut palvelut eivät sellaisenaan vastaa maahanmuuttajien tarpeisiin. He voivat tarvita suunnitelmallisempaa tukea ja enemmän ohjausta kuin kantaväestön asiakkaat. Tällöin kulttuurisensitiivinen työntekijä pyrkii mukauttamaan palveluita asiakkaiden tarpeisiin. (THL, 2019)

Maahanmuuttajille suunnatun perhekoulutoiminnan ja perheleirin suunnittelun lähtökohtana on kulttuurisensitiivisyys. Kaikkien ohjaajien kesken on keskusteltava kulttuurisensitiivisyydestä, mitä se on ja miten sen halutaan näkyvän toiminnassa.

Käytettäessä tanssia toiminnassa täytyy huomioida asiakkaiden etninen tausta. Joissakin kulttuureissa naiset eivät tanssi miesten nähden, mutta tanssivat kyllä toisten naisten ja lasten kanssa.

On tärkeää, että toimintaa ja leirin ajankohtaa suunniteltaessa huomioidaan islamilaisen paastokauden, Ramadanin, minkä ajankohta muuttuu vuosittain. Tällöin on epätodennäköistä saada islaminuskaisia perheitä mukaan.

Leiripaikan valintaan vaikuttaa se, että perheet tulevat eri kulttuureista. On tärkeää, että jokaisella perheellä on mahdollisuus vetäytyä omaan huoneeseensa esimerkiksi rukoilemaan. Ruokailussa on otettava huomioon, ettei islamilaiseen ruokakulttuuriin kuulu sianliha eikä veri. Suuri osa islaminuskaisista ei syö myöskään nautaa taikka lammasta, elleivät ne ole teurastettu Halal -menetelmällä. Vaikka leirille tulee muitakin kuin islaminuskaisia, ruoka suunnitellaan siten, että kaikki voivat syödä samaa ruokaa. Allergiat ja erityisruokavaliot huomioidaan erikseen. Leirin valmistelut tehdään huolella niin, että leirin kannalta merkityksettömät kulttuurierot ja niistä keskusteleminen ei vie turhaa aikaa ja huomiota leirillä.

Leirille tulevista perheistä suurin osa puhuu heikosti suomea. Myös lasten kielitaito on vajavaista. Tämän takia jokaisella perheelle kannattaa varata koko leirin ajaksi oma ohjaaja, joka auttaa perheitä tilanteen mukaan selkokielellä, eleillä ja kuvallisesti osallistumaan toimintaan. Ihanteellista toki olisi, jos leirille saataisiin mukaan ”vertaisohjaaja”, jo pidempään Suomessa asunut maahanmuuttaja, joka voisi toimia niin tulkkina kuin kulttuuritulkkina.

6.2.3 Ohjaajaresurssit

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kehittäjätyöntekijä Hanna Vuorinen (Sosiaalikallega, 2012) on kerännyt koosteen Pakaste- ja Tukeva2 -hankkeissa vuosina 2011-2012 toteutetuista kantaväestön perheille suunnatuista kolmesta pilotti -leiristä, joihin oli osallistunut 6 -10 perhettä. Sekä osallistujat, että ohjaajat pitivät 6:n perheen leiriä sopivan kokoisena. 9:n ja 10:n perheen leirit oli koettu liian suuriksi. Tähän peilaten, jotta suunniteltu leiri pysyisi yhtenäisenä ja sinne saataisiin synnytettyä lämmin me-henki, ja jotta kaikkiin perheisiin ehdittäisiin keskittyä, perheiden lukumäärä halutaan rajoittaa tässä suunnitelmassa korkeintaan kuuteen perheeseen.

Leirille tarvitaan vastuuhjaajan lisäksi yksi ohjaaja jokaista perhettä kohti. Lisäksi tarvitaan 1 ohjaaja jokaista 4:ää alle kouluikäistä kohti. Heidän tehtävänä on toimia tarvittaessa lasten avustajina sekä ohjata leikkitoimintaa, jos lapset eivät jaksakaan keskittyä meneillään olevaan ohjelmaan ja uhkaavat villiintyä. Vuorisen koosteessa ilmeni, että lasten suuri ikäjakauma aiheutti ongelmia koko perheille suunnatuissa ohjelmaosioissa. Näin ollen on hyvä

varautua siihen, että perheen pienimmille voidaan järjestää erillistä leikkitoimintaa tarpeen vaatiessa.

6.2.4 Asiakkaisiin tutustuminen

Perhekoulun kevätkauden piti alkaa tammikuussa 2020, loppiaisen jälkeisenä maanantaina, retkellä Hoplopiin. Kaikki tammikuun perhekoulutapaamiset kuitenkin peruuntuivat.

Joulukuussa 2019 perhekouluun tekemäni ensivierailun jälkeen ensimmäisen kerran tapasin perhekoulun perheitä helmikuun 1. päivä, Joensuun perhekoulun maahanmuuttajien ja heidän ohjaajiensa tullessa vierailulle Kuopioon. En etukäteen osannut erottaa, ketkä kaikki olivat Kuopiosta ja ketkä Joensuusta ja liikuin porukasta toiseen juttelemassa kaikkien kanssa. Kävin keskustelua ihmisten kanssa suomeksi ja englanniksi. Ihmiset kertoivat mielellään itsestään. Tilaisuuden jälkeen minulla oli luottavainen mieli. Vuorovaikutuksen syntyminen kohderyhmän kanssa ei tulisi tuottamaan ongelmaa.

Pääsimme Hoplopiin helmikuun ensimmäisenä maanantaina 3.2. Olin tavannut osan perheistä jo lauantaina. Kiertelin sielläkin perheen luota toisen luo. Kyselin kaiken muun jutustelun lomassa, mitä he haluaisivat tehdä kevään mittaan perhekoulussa. Konkreettisine ehdotuksina tuli ruoanlaitto, tanssi, retki Puijolle sekä retki jonnekin liikuntasalille. Sain alustavaa pohjaa toiminnan suunnitteluun.

Hoplop-retken jälkeen hankevastaava kertoi, ettei kevään hankerahoituksesta ollut vielä tullut päätöstä ja, että tämä vaikutti kevään toiminnan suunnitteluun merkittävästi. Sovimme kuitenkin, että ystävänpäivän lähestyessä seuraavassa perhekoulutapaamisessa 10.2., tekisimme ystävänpäiväkortteja ja leipoisimme sydämen muotoisia pipareita, joita koristelisimme. Tämä vastaisi perhekoulun äitien toiveeseen laittaa ruokaa yhdessä.

Kokoonnuimme koulun iltapäiväkerhotilassa. Ensin näytti siltä, ettei perhekouluun tulisi ketään. Terveystoimintaopiskelijatkin olivat peruneet tulonsa. Lopulta puoli kuudelta paikalle tuli kuin tulikin viisi äitiä lapsineen. Aluksi äidit tekivät pipareita keittiön pöydän ääressä mutta, lasten tullessa leipomaan, äidit hävisivät toiseen huoneeseen. Pieni keittiö kävi ahtaaksi. Minä ohjasin lasten pipareiden leivontaa, yhteisöpedagogiopiskelija ohjasi korttiaskartelua osalle lapsista viereisessä tilassa ja hankevastaava keskusteli perheiden äitien kanssa. Ajatus vanhempien ja lasten yhteistoiminnasta ei toteutunut tässä tapaamisessa. Tila ei ollut sopiva leipomiseen ja ohjaajia olisi tarvittu enemmän.

Seuraavan viikon (17.2) perhekoulutapaamiseen oli pyydetty opettajaa ohjaamaan koulun Wilma -sovelluksen käyttämistä. Tapaaminen peruuntui viime tingassa ja siirtyi kahden viikon päähän. Saman päivänä selvisi, että hankerahaa oli supistettu, ja hankevastaava oli siirtymässä uuteen työhön maaliskuun puolessavälissä. Hän oli kuitenkin pyytänyt

johtoryhmältä lupaa jatkaa maanantain perhekoulussa kesään saakka ja lupaa siihen, että perheleiri voitaisiin joka tapauksessa järjestää.

Seuraavaan perhekoulutapaamiseen, missä perheiden kanssa oli tehty ruokaa koulun kotitalousluokassa, minä en päässyt mukaan.

Maaliskuun 2. päivänä vieraileva opettaja opasti äitejä Wilma-sovelluksen käyttämisessä. Perhekoulutapaamisessa oli minun lisäksi kolme muuta opiskelijaa järjestämässä toimintaa lapsille. Merkityksellisimmät havainnot tämän kerran tapaamisessa oli: Perhekoulutapaamisen ollessa koulutuksellinen on hyvä, että lapsille on suunniteltu etukäteen toimintaa ja, että heidän ohjaamiseensa olisi resursoitu riittävästi ohjaajia.

Samana päivänä ilmoitettiin perhekoulun jatkuvan suunnitellusti kesään asti, mutta johtoryhmä oli tehnyt päätöksen, ettei perheleiriä voisi toteuttaa kaksipäiväisenä. Perheleiri kutistuisi toimintapäiväksi. Sovimme, että suunnittelisin seuraavaan kolmeen tapaamisen sisällön ja neuvottelisin opinnäytetyön ohjaajan kanssa, voinko sittenkin suunnitella, toteuttaa ja arvioida perheleirin sijasta toimintapäivän.

6.2.5 Alustavaa pohdintaa sisällöstä

Terveystieteiden opiskelijat olivat suunnitelleet pitävänsä kevään aikana perhekoulussa tapaamisen, missä käsiteltäisiin ensiaputilanteita. Ensiaputaitojen lisäksi turvallisuustaidot ovat tärkeitä. Tieto siitä, että osaa ehkäistä vaaratilanteita ja toimia hätätilanteessa, vahvistaa tunnetta oman elämän hallinnasta ja luo tätä kautta turvallisuutta. Näin syntyi ajatus perhekoulutapaamisesta, minkä aiheena olisi kodin turvallisuusneuvonta.

Keskustelimme ohjaajien kanssa myös valokuvan käyttämisestä terapiassa, sosiaalityössä sekä voimauttavan valokuvan metodista. Valokuvaaminen on kulttuuritaustoista riippumatonta toimintaa. Näin syntyi ajatus käyttää valokuvausta niin perhekoulussa kuin leirilläkin. Leikittelimme tässä vaiheessa ajatusta ”valomaalauksesta” ja perhepotretista.

Samaan aikaan, kun suunnittelimme perhekoulussa kevään toimintaa, kävin keskustelua ympäristön kanssa. Kyselin kaikilta tuntemiltani aikuisilta ja lapsilta minkälaiset vanhempien kanssa yhdessä tehdyt asiat tuottavat tai ovat tuottaneet mielihyvää. Moni kertoi monipuolisen toiminnan luonnossa tuottavan iloa koko perheelle. Ja luonto, jos mikä, kuuluu tiiviisti suomalaiseen kulttuuriin. Liekö Suomessa yhtään kaupunkia, missä ei pääsisi kodistaan luonnon äärelle kävellen? Maahanmuuttajat kuitenkin voivat kokea luonnon uhkaavana tai pelottavana. Luontosuhteen kehittyminen auttaa osaltaan integroitumista. (Santala, K. 2019.) Jos maahanmuuttaja oppii kokemaan Suomen luonnon elähdyttävänä, ja oppii hakeutumaan sinne ”hoitamaan itseään” ja hyödyntämään sen antimia se, jos mikä on voimaannuttavaa.

Eräs henkilö kertoi lapsena osallistuneensa vanhempansa kanssa fotomaratoniiin. Hän oli alakouluikäisenä isänsä kanssa kiertänyt kaupungilla päivän, valokuvaten kilpailussa annettuja aiheita. Tapahtuma oli jäänyt mieleen positiivisena muistona. Idea valokuvareallista syntyi siinä. Kaikilla perheillä on kännyköissään kamerat ja fotomaratontinhan voisi järjestää rallina! Kokonaisen päivän sijasta valokuvatehtävien tekemiseen voisi varata tunnin.

6.3 Toiminnassa käytettävät menetelmät

Suunnitteluvaiheessa tutustuin moniin projekteihin ja opinnäytetöihin, mitä maahanmuuttajien kanssa on toteutettu. Tässä luvussa esittelen perusteluja opinnäytetyössäni käytettävistä menetelmistä.

6.3.1 Valokuvien tutkiminen ja valokuvaaminen voi olla terapeutista ja voimaannuttavaa.

Erilaisia valokuvausta hyödyntäviä menetelmiä on kehitetty sosiaali- ja terveydenhuoltoon 1960 -luvulta lähtien. Valokuvan käyttäminen psykoterapiassa alkoi yleistymään 1970 -luvulla. Ensimmäinen valokuvaterapiayhdistys perustettiin Yhdysvalloissa 1980-luvulla. Suomen valokuvaterapiayhdistys perustettiin vuonna 2004. Terapiassa valokuvatyöskentelyssä voidaan keskittyä asiakkaaseen tai hänen ympäristöönsä. Valokuvaterapiaa voi antaa vain koulutetut psykoterapeutit. Valokuvaterapiassa tutkitaan asiakkaan itse ottamia kuvia, asiakkaasta otettuja kuvia, asiakkaan perhealbumeita ja symbolisia kuvia. Terapeuttisesta valokuvaamisesta voidaan puhua silloin, kun ihmiset ottavat kuvia kamerallaan omaksi ilokseen, keräten muistoja tai dokumentoidakseen jotakin. (Salo, 2009, 42-43.)

Sosiaalityössä voidaan käyttää valokuvausta ryhmätyön tai yksilötyön välineenä. Tällöin puhutaan osallistavasta valokuvauksesta. Menetelmässä ilmaistaan itseä ja tutkitaan itseä ja omaa elämää valokuvien ja valokuvaamisen kautta. Tämä voidaan kokea voimaannuttavana ja terapeutisena. Valokuvausta voidaan käyttää myös vaikuttamisen välineenä. Esimerkiksi valokuvanäyttelyllä voidaan tehdä asioita näkyväksi. Osallistavan valokuvauksen projektit voivat olla taiteellisia, kouluttavia, terapeutisia, tutkimuskeskeisiä ym. (Jouttimäki, 2011, 95 - 96.)

Ehkä Suomessa tunnetuin sosiaalipedagoginen valokuvausmenetelmä on sosiaalikasvattaja Miina Savolaisen kehittämä voimauttavan valokuvan -menetelmä. Menetelmä sai alkunsa hänen toteuttamastaan Maailman ihanin tyttö -projektista, missä hän kuvasi Hyvösen lastenkodissa kasvaneita tyttöjä kymmenen vuoden ajan. Voimauttavan valokuvan menetelmässä käytetään valokuvaustilanteita, omakuvia, albumikuvia ja arjen valokuvaamista. Prosessissa tutkitaan itseä ja yhteisöä kuvien kautta. Prosessin tavoitteena on ihmissuhteiden lähentäminen, vuorovaikutuksen paraneminen ja abstraktien asioiden selkiytyminen. Voimauttavan valokuvan -menetelmä nimitystä työskentelystään saa käyttää vain Miina Savolaisen koulutuksen käyneet henkilöt. (Voimauttava valokuva.)

Valokuvaamista ja valokuvien tutkimista voi käyttää asiakastyössä ilman koulutustakin. Valokuvia ja valokuvaamista on kokeiltu useissa sosiaalialan hankkeissa. Esimerkiksi Suomen Setlementtiliitossa Yhdessä mukana -projektissa (2013 - 2016) kehitettiin vanhustyöhön Valokuvat voimavarana -menetelmä (Siljaranta, 2015). Helsingin Haagassa toteutettiin vuosina 2011 - 2013 Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä aikuissosiaalityön kehittämishankkeessa sosiaaliaseman ja alueen asukkaille elämäni kuvat -työpajoja, joiden tavoitteena oli asiakkaiden itsetuntemuksen lisääntyminen ja toimijuuden vahvistaminen (Socca, 2015). Löysin lukuisia opinnäytetöitä vähemmistökuultuurien edustajien kanssa tehdyistä valokuvaprojekteista sekä valokuvanäyttelyitä, joissa tehdään pakolaisten tarinoita näkyviksi.

6.3.2 Tanssi yhdistää

Tanssi on kulttuuria. Tanssiminen kuuluu moniin juhliin ja rituaaleihin. Sillä voi ilmaista omia tunteita. Tanssilla voi kertoa tarinoita. Ihminen voi tanssia yksin, parin kanssa tai joukossa. Yhdessä tanssiminen on jaettu kokemus. Kaikkialla maailmassa tanssitaan. Tanssilla voi ilmentää kulttuuriperinteitä. Tanssi voi olla myös oman kulttuurin säilyttämistä tai oman kulttuurin näkyväksi tekemistä. Yhdessä tanssiessa tehdään omaa kulttuuria tutuksi puolin ja toisin. Voidaan puhua kulttuurivaihdosta, vuoropuhelusta kahden tai useamman kulttuurin välillä.

Tanssi on myös monipuolinen liikuntamuoto. Tanssiessa lihaskunto kasvaa, hapenottokyky paranee ja tasapaino kehittyy. Tanssi rentouttaa ja vähentää stressiä. Tanssiessa musiikki ja liikesarjat aktivoivat monipuolisesti aivojen eri alueita. Liike ja musiikki aktivoivat myös aivojen tunnekeskuksia saaden aikaan tunnekokemuksia. (Kiikka, 2007, 26.)

6.3.3 Turvallisuustaidot

Sisäasiainministeriö yhteistyössä pelastuslaitosten kanssa järjestää erilaisia turvallisuuskampanjoita parantaakseen kansalaisten turvallisuustaitoja. Kampanjoinnin tavoitteena on, että kansalaiset osaisivat ehkäistä onnettomuuksia sekä toimia oikein onnettomuustilanteissa. Tällaisia kampanjoita ovat mm. vuosittain järjestettävä valtakunnallinen NouHätä -kampanja 8-luokkalaisille, pelastuslaitosten omilla alueillaan marraskuussa järjestämä paloturvallisuusviikko, valtakunnallinen 112-päivä ym. (Sisäasiainministeriö.)

Kampanjat eivät välttämättä tavoita maahanmuuttajia. Koivumaa (2019) artikkelissaan kertoo, että maahanmuuttajat saattavat joskus lämmittää asuntoa saunan tai keittiön uunin avulla. Kotimaassa asuinympäristö on ollut erilainen ja suomalaiset tavat ovat heille outoja. Suomen pelastusalan keskusjärjestössä (SPEK) on käynnissä v. 2019 alkanut kaksivuotinen Osallistava Turvallisuus Maahanmuuttajille -hanke (OTE-M). Hanke alkoi Hämeestä ja sen on tarkoitus ulottua koko maahan. Hankkeen tavoitteena on maahanmuuttajien

turvallisuusosaamisen parantaminen, kotoutumisen edistäminen ja suomalaiseen turvallisuuskulttuuriin opastaminen. Hankkeessa on tuotettu selkokielistä materiaalia sekä olemassa olevaa turvallisuuskoulutus materiaalia on käännetty useille eri kielille. SPEK on myös kerännyt ”Turvakassin”, joka sisältää turvatekniikkaa asumisen ja arjen turvallisuuden varmistamiseksi ja järjestänyt koulutuksia vapaaehtoisille suomen kielen opettajille turvakassin käyttämisestä maahanmuuttajien parissa tehtävässä työssä. (Suomen pelastusalan keskusjärjestö, 2020)

6.3.4 Luonto kotouttamisessa

Luontoon suunnattu toiminta on isossa osassa tässä opinnäytetyössä, koska luonto on Suomessa kaikkialla läsnä. Uusitalo, Huhta, Hallikainen & Nivala (2019, 33) viittaavat Sieväsen & Neuvosen (2011) tutkimukseen luonnon virkistyskäytön kysynnästä, missä todettiin, lähes kaikkien suomalaisten aikuisten ulkoilevan keskimäärin 3 kertaa viikossa. Ulkoilu suuntautuu yleisimmin kävelyetäisyydellä oleviin metsiin ja vesistöalueille. Luontoon hakeutumisen suomalaiset perustelevat hyvinvointihyötyinä. Tutkimuksissa on todettu, että luonnossa liikkumisella on suora yhteys erityisesti psyykkiseen terveyteen. Se vähentää jännittyneisyyttä, ahdistusta, alakuloa, masennusta, suuttumusta, vihamielisyyttä, väsymystä ja sekavuutta. Se lisää mielihyvän, levollisuuden, elinvoimaisuuden ja itseyden tunnetta. (Tourula, 2014, 29-31.)

Fysiologisesti luonnossa liikkuminen laskee verenpainetta, hidastaa sykettä, aktivoi parasympaattista hermostoa ja lisää fyysistä aktiivisuutta. Tämä kaikki ja negatiivisten tunteiden laimentuminen suojaa sydän- ja verisuonitaudeilta. Jos aikuisena luonnostaan hakeutuu mielipaikkaansa luontoon liikkumaan, hoitaa huomaamatta itseään. Luonnossa liikkuvalla ihmisellä on parempi kokemus omasta psyykkisestä ja fyysisestä hyvinvoinnistaan kuin siellä liikkumattomalla. (Tourula, 2014, 18 - 21.)

Liikkumalla maahanmuuttajien kanssa luonnossa heidän luontotietoisuutensa ja luontosanastonsa kasvaa. He tulevat tietoisiksi jokamiehen oikeuksista ja oppivat tunnistamaan kasveja, joita voi poimia ravinnoksi tai koristeeksi. Luontosuhteen syvenemisen myötä myös osallisuuden kokemus kasvaa. (Uusitalo & Jokela, 2019, 17.)

Rovaniemellä vuosina 2017 -2019, Polut -hankkeessa järjestettiin maahanmuuttajille yhteensä 27 luontoaiheista työpajaa. Maahanmuuttajat kertoivat nukahtaneensa helpommin ja nukkuneensa tavallista paremmin luontoaktiiviteettien jälkeen. Luontoaktiiviteetit oli koettu rentouttavina ja rauhoittavina.

Maahanmuuttajat olivat kokeneet työpajojen tärkeimmäksi anniksi tiedon saamisen ja uusien taitojen oppimisen, etenkin opin siitä, mitä voi tehdä missäkin paikassa. Työpajoihin osallistuneet olivat kokeneet erityisesti ruoanlaiton luonnosta saatavista materiaaleista ja

ruokaperinteiden jakamisen mielekkäänä. Myös ennenkokemattoman luonnon kauneus, luontonähtävyydet, luonnonrauha ja toiminnan yhteisöllisyys oli tuntunut mielekkäältä. Työpajakokeiluissa huomattiin, että yhdessä opettelu oli maahanmuuttajille mielekkäämpää kuin asiapainotteinen luennointi. (Uusitalo, M. & Tuulentie, S., 2019, 49 -56.)

Maahanmuuttajat olivat kokeneet kesäluonnon miellyttävämpänä kuin talviluonnon. Valokuvaus, maisemien katselu ja piknikit olivat mieluisimpia tapoja viettää aikaa luonnossa. Opinnäytetyön luontoon suuntautunutta toimintaa on suunniteltu näiden tietojen pohjalta.

Maahanmuuttajat eivät käytä lähiluontoalueita säännöllisesti, kuten suomalaiset. Syy tähän on usein tottumattomuus metsässä liikkumiseen. Opinnäytetyön luontoon suuntautuneissa toimintatuokioissa pyritään tekemään luonnosta turvallinen ja mukava paikka, minne haluaa hakeutua ja mistä haluaa oppia lisää. Maahanmuuttajat ovat perustelleet viihtymättömyyttään ulkona myös kylmyydellä. (Uusitalo ym., 2019, 42).

Luontoon tehtäviä retkiä ja leiriä suunniteltaessa on tärkeää opastaa osallistujia pukeutumaan oikein. Leirikirjeeseen on hyvä liittää yksityiskohtainen luettelo mukaan otettavista vaatteista. Leirillä lasten ollessa mukana luontoon suuntautuvissa toiminnoissa on myös tärkeää, että retkikohteisiin on tutustuttu etukäteen ja reittien esteettömyys ja turvallisuus on varmistettu.

Opinnäytetyössä suunnitellussa toiminnoissa myös askarrellaan luonnonmateriaaleista. Näin voidaan tuoda luonto sisälle. Askarteleminen on yksi käsityön muoto ja sillä voi ilmaista itseään. Käsityötieteiden professori, Sinikka Pöllänen (2014) mukaan käsillä tekeminen vaatii keskittymistä ja ajattelua, se auttaa myös rentoutumaan. Aikaansaatu lopputulos kuvastaa tekijää ja nostaa tekijän itsetuntoa. Askartelu on myös asia mitä vanhemmat ja lapset voivat harrastaa yhdessä.

Luontoaiheisissa tapaamisissa voi luontevasti kertoa erilaisista harrastusmahdollisuuksista: retkeilyreiteistä lähiympäristössä, partiotoiminnasta, Marttojen toiminnasta, oman kaupungin järjestämistä opastetuista luontoretkeistä ja kannustaa perheitä rohkeasti lähtemään tutustumaan omaan ympäristöönsä.

6.4 Ryhmän ohjaamisen periaatteita

Niin kuin ideointivaiheessa ajattelin, havaintojen ja muiden ohjaajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella, toiminnan suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon ohjattavan ryhmän heterogeenisuus. Vaikka perhekoulun äidit toivoivatkin naisille suunnattua toimintaa, heillä oli aina lapsia mukana tapaamisissa. Perhekouluun osallistuvien ikäjakauma on suuri ja perheet tulevat eri kulttuureista ja eri sosioekonomisista taustoista. Samasta maasta tulevat helposti ryhmittyvät omaksi ryhmäkseen, jättäen toisesta maasta tulevat huomiotta. Ohjatun toiminnan tulisi lisätä eri etnisten ryhmien välistä keskinäistä kommunikointia.

Ryhmyttämistehtävät auttavat me-hengen luomisessa ja lisäävät ryhmän yhtenäisyyttä. Jokaisessa perhekoulutapaamisessa olisi hyvä toteuttaa joku ryhmyttämistehtävä. Kun ryhmyttäminen on jatkuvaa se vahvistaa ryhmän toimintakykyä ja lisää osallistujien turvallisuudentunnetta ryhmässä. (Selin, Maunu, Kannusaari & Heinonen, 2015, 12)

Kun suunnitellaan koko perheelle yhteistä toimintaa, tehtävien täytyy olla riittävän helppoja myös pienemmille lapsille ja tehtävien tulisi olla erityisesti lapsille ja vanhemmille suunniteltua yhteistoimintaa. Paras sisältö muodostuu suunnittelemalla toimintaa yhdessä asiakkaiden kanssa, heidän tarpeitaan kuunnellen. Jos perheelle suunniteltu toiminta on koulutuksellista, täytyy lapsille suunnitella omaa toimintaa rinnalle ja siihen täytyy varata riittävästi ohjaajaresursseja. Ohjaajaresursseja täytyy olla yleensäkin tällaisessa toiminnassa riittävästi. Yhdellä ohjaajalla, tavoitteellisen ohjelman toteuttaminen systemaattisesti on mahdotonta. Ilman opiskelijaresursseja ei perhekoulutoimintaa olisi voitu toteuttaa.

Perhekoulu alkaa virallisesti klo 17. Jokaisessa kolmessa tapaamisessa, missä olin mukana, perheet tulivat ”valumalla”, ensimmäisten tullessa vähän viiden jälkeen ja viimeisten tullessa puoli kuuden aikaan. Eri kulttuuritaustoista tulevilla voi olla hyvin erilainen aikataulukäsitys ja suomalaisen täsmällisyyteen ohjaaminen vaatii ohjaajilta jatkuvaa joustavuutta ja kärsivällisyyttä. Olisi järkevää laatia perhekoulutapaamisiin selkeät säännöt ryhmän kanssa. Jo sääntöjen laatimisella on ryhmää lujittava vaikutus (Selin ym., 2015, 28). Suunniteltua toimintaa on vaikeaa toteuttaa, jos ei ole tiettyä kellon aikaa, milloin aloittaa. Yhdessä laadituilla säännöillä saadaan rakennetta tapaamisiin, mikäli halutaan järjestää jotain tavoitteellista toimintaa. Kun ryhmätapaamisten rakenne pyritään pitämään samanlaisena kerrasta toiseen, on helpompi orientoitua ja keskittyä paremmin (Selin ym. 2015, 12, 18). Perhekouluun tultiin selkeästi seurustelemaan muiden kanssa. Vapaaseen seurusteluunkin on hyvä jättää aikaa.

Selkeällä aloituksella, missä kaikki kokevat tulewansa huomioituiksi, nähdyksi ja kuuluksi on merkitystä koko ryhmätapahtuman kululle. Kun jokainen tuntee olevansa merkityksellinen osa ryhmää, ilmapiiri rakentavalle toiminnalle on luotu. (Selin ym., 2015, 17.)

Toiminta kannattaa aloittaa johdattellevalla tehtävällä, mikä auttaa ryhmää orientoitumaan työskentelyyn. Orientointi voi olla alkukeskustelu, alkulämmittely, rentoutus tai mikä vaan, millä saa kaikki keskittymään hetkeen. Varsinaisen työskentelyvaiheen jälkeen on tärkeää pitää loppukeskustelu. Loppukeskustelussa voi jakaa tunnelmia, se kokoaa yhteen tehdyn työn ja antaa tilaisuuden esittää kysymyksiä ja antaa palautetta. Kun kaikki tietävät, ryhmätilanteen päättyvän selkeään loppuun, työskentely rauha säilyy paremmin toiminnan ajan. Lopetuksen jälkeen on aika lähteä kotiin. (Selin ym. 2015, 23.) Loppukeskustelu mahdollistaa myös kuulluksi tulewisen ja vahvistaa osallistujien toimijuutta ja osallisuuden tunnetta. Asiakkailta saadun palautteen perusteella toimintaa voidaan kehittää.

Maahanmuuttajaryhmää ohjatesa täytyy kiinnittää huomiota ohjaamisen selkokielisyyteen. Selkokeskus (2016) on Puhu selkokieltä -kampanjassaan laatinut ohjeita mihin suomen kieltä opettelevan ja kotoutuvan kanssa keskustellessa kannattaa kiinnittää huomiota: Puhekumppania täytyy kuunnella erityisen tarkkaan ja keskittyä miettimään, mitä vastapuoli haluaa kertoa. Täytyy antaa vastapuolelle aikaa miettiä, mitä hän on sanomassa. Lauseiden muodostaminen on hitaampaa, kun ei vielä osaa suomen kieltä sujuvasti. Puhuesssa tulee käyttää helppoja arkipäivän sanoja, puhekieltä - ei kirjakieltä, ja mahdollisimman arkisia ja yksinkertaisia lauseen rakenteita ja lyhyitä lauseita. Puheen tulee olla rauhallista ja luontevaa. Kannattaa kysyä, haluaako vastapuoli, että hänen kielioppivirheitään korjataan keskustelun aikana. Jos hän ei toivo sitä, ei pidä korjata. Jos ei ymmärrä jotain mitä vastapuoli sanoo, pyydetään tarkentamaan ja vielä varmistetaan, että asia on ymmärretty oikein. Puheen tukena käytetään kaikkia mahdollisia keinoja tehdä itsensä ymmärretyksi: piirtämistä, kirjoittamista, elehdintää ja esittämistä.

Maahanmuuttajille suunnattuun toimintaan täytyy varata aikaa enemmän kuin kantaväestölle suunnattuun toimintaan. Asioiden käsittely puutteellisen kielitaidon takia vie huomattavasti enemmän aikaa. Myös kulttuurierot juurikin aikakäsityksen suhteen ovat huomattavat. Suunniteltu sisältö ei välttämättä toteudu suunnitellulla tavalla ja voi muuttua jopa aivan muuksi toiminnan aikana. Tämä vaatii ohjaajilta tilannetajua, joustavuutta sekä luovuutta. Perhekoulutoimintaan sekä perheleiriin täytyisi sisällyttää myös perheille mahdollisuus kahdenkeskiseen keskusteluun ohjaajan/ohjaajien kanssa. Voi olla, että perheillä on mielen päällä asioita, joista he haluavat keskustella luottamuksellisesti.

6.5 Suunnitelmasta lopulliseen toteutukseen

Ensimmäisen ohjaamani perhekoulutapaamisen 9.3., aiheena oli valokuvaralli (Liite 1, Luku 2.1). Kokoontuminen aloitettiin kahvitelulla. Kahvitelun lopussa kerrottiin perheille jokaisen perheen olevan yksi joukkue ja ohjelmassa olisi leikkimielinen valokuvauskilpailu. Perheet keksivät ensin joukkueelleen nimen. Sitten perheille annettiin kuusi aihetta, joita he levittäytyivät ympäri koulua kuvaamaan. Tunnelma oli iloinen ja touhukas koko toiminnan ajan. Lopussa kuvat katsottiin yhdessä läpi ja perheet antoivat toisilleen pisteitä otetuista kuvista. Eniten pisteitä saanut joukkue palkittiin suklaalevyllä.

Loppukeskustelussa perheiden antama palaute toiminnasta oli positiivista. He kertoivat tehtävän olleen hauska ja osallistuvansa mieluusti toisenkin kerran samanlaiseen kilpailuun. Toiminnan tavoitteena oli perheen iloinen yhdessä tekeminen ja eri etnisistä ryhmistä tulevien perheiden välisen keskinäisen kommunikoinnin lisääminen. Tavoite saavutettiin. Toiminnan aikana tekemäni havainnoinnin perusteella ilmapiiri koettiin turvalliseksi. Osallistujat olivat puheliaita, iloisia ja innostuneita. Toiminnan aikana asiakkaat oppivat myös

uusien suomenkielisiä sanoja. Yksi ohjaaja antoi kiitosta selkokielisestä ohjeistuksesta. Palautekaavakkeita en ehtinyt jakamaan perheiden alkaessa jo tehdä lähtöä.

Mitä opin toimintatuokiosta? Valokuvaamiseen oli varattu tunti. Nopein joukkue käytti kuvaamiseen vain 15 minuuttia, hitainkin joukkue selvisi valokuvarallista viidessäkymmenessä minuutissa. Tämän perusteella antaisin vastaisuudessa vain yhden kuvaustehtävän kerrallaan 10 minuutin välein, jolloin perheen kommunikointi ja keskittyminen kunkin kuvaustehtävän kohdalla tapahtuisi rauhallisemmin. Myös ohjaajan kontakti perheisiin säilyisi läpi koko toiminnan, perheiden tullessa hakemaan uutta tehtävää ohjaajalta.

Jatkossa jakaisin palautekaavakkeet perheille tapaamisen alussa ja pyytäisin heitä täyttämään sen ryhmätapaamisen päätteeksi.

Tämä ensimmäinen ohjaamani toiminnallinen tapaaminen perhekoulussa jäi myös viimeiseksi. Saman viikon perjantaina 9.3. Korona -viruksen aiheuttaman pandemian takia perhekoulun kokoontumiset peruttiin koko keväältä, niin kuin myös toimintapäiväksi kutistunut perheleiri. Samalla Voimaa vanhemmuuteen -hanke lakkautettiin kokonaan.

Opinnäytetyöni sai uuden suunnan. Jatkoin toimintatuokioiden ja perheleirin suunnittelua ilman työelämäkumppania. Suunnittelun tuloksena valmistui Liitteenä oleva ”Maahanmuuttajien perhekoulutoimintasuunnitelma” (Liite 1), jonka sisältöä kuka tahansa maahanmuuttajaperheiden kanssa työskentelevä saa halutessaan vapaasti käyttää.

7 Opinnäytetyön arviointi

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli suunnitella perhekouluun toiminnallista sisältöä sekä perheleiri osana perhekoulutoimintaa ja arvioida mallinnus. Opinnäytetyön tavoitteena oli maahanmuuttajaperheitä voimaannuttavan, osallistavan sekä turvallisuuden tunnetta lisäävän toiminnan mallintaminen.

Kuten Saloranta, Hautala, Eloranta & Kinos (2017,64-65) toteavat, vaikka arviointivaihe on kehittämisprosessissa erotettu omaksi vaiheekseen, arviointi liittyy kehittämisprosessin kaikkiin vaiheisiin. Suunnitteluvaiheessa pohditaan, onko toimintasuunnitelma toteuttamiskelpoinen. Toiminnan aikana arvioidaan, eteneekö kehittämistehtävä suunnitelman mukaisesti ja lopulta raportissa arvioidaan tuotos ja koko prosessi. Kehittämistoiminnan arviointi tapahtuu syklisesti ja reflektiivisesti.

Tavoitteiden toteutumista arvioidaan monitahoarviointina kehittämisprosessin aikana kerätystä aineistosta. Monitahoarvioinnissa käytetään reflektiivisesti kaikkien toimintaan osallistuneiden toimintaa koskevia näkökulmia ja vuoropuhelua sekä itsearviointia.

Monitahoarvioinnissa huomioidaan, että toiminnalla on erilaisia merkityksiä eri osapuolille. Kun kaikki tuovat esiin näkemyksensä toiminnasta, voidaan onnistumista arvioida kokonaisvaltaisesti. (Kostiainen, 2019, 105; Martti, S., Rostila, I. & Suikkanen, A. 2003, 14.)

Koska perhekoulutoiminta päättyi, en voinut käyttää alkuperäistä arviointisuunnitelmaa kehittämistehtävän arviointiin. Lähetin perhekouluun suunnittelemani toiminnan mallinnuksen ja leirisuunnitelman maahanmuuttajien kanssa työskenteleville ammattilaisille ja pyysin heiltä vapaamuotoista palautetta suunnitelmista. Pyysin heitä arvioimaan toimintaa voimaantumisen näkökulmasta. Olisiko suunniteltu toiminta heidän näkemyksensä mukaan toteuttamiskelpoista ja lisääkö toiminnan sisältö osallisuuden tunnetta ja tätä kautta kotoutumista.

Pyysin arvioijia vapaan palautteen lisäksi vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

- Onko toiminnan sisältö mielestäsi sellaista, että se innostaisi maahanmuuttajaperheitä osallistumaan toimintaan?
- Auttaako toiminnan sisältö osallistujia löytämään uusia taitoja tai vahvuuksia?
- Luoko suunniteltu toiminta siltoja suomalaiseen yhteiskuntaan?
- Kannustaako toimintatuokiot perheiden vanhempia ja lapsia yhteistoimintaan?
- Kannustaako toiminta maahanmuuttajia vuorovaikutussuhteeseen ympäristön kanssa?
- Tuleeko suunnitellussa toiminnassa asiakas nähdä ja kuulla?
- Onko toiminnassa edellytyksiä vuorovaikutteiseen kulttuurivaihtoon?
- Huomioidaanko toiminnassa maahanmuuttajien erityistarpeet kohderyhmänä?

7.1 Ammattilaisilta saatu arviointi toiminnan sisällöstä

Suunnitelmaa on arvioinut erään kunnan maahanmuuttajakoordinaattori, maahanmuuttajien kotoutumishjaaja, maahanmuuttajien kanssa työskentelevä englanninkielen opettaja, maahanmuuttajanaisten kanssa työskentelevä ohjaaja sekä Voimaa Vanhemmuuteen -hankkeessa toiminut hankevastaava.

Suunnitelma koettiin hyväksi kokonaisuudeksi, missä toiminnot tukevat perheen sisäistä vuorovaikutusta sekä voimaantumista. ”Toimintasuunnitelmaan oli sisällytetty monenlaista: askartelua, liikuntaa, hassuttelua, pelejä - joten jos yksi toiminta ei miellytä, tarjolla on vaihtoehtoja. Näistä vaihtoehtoista jokainen voi valita, mikä toimii oman perheen kohdalla.”

Käytännön asiat oli suunnitelmissa hyvin huomioitu ja suunnitelmat oli kirjoitettu auki siten, että ne pystytään toteuttamaan, vaikka ei itse olisikaan perehtynyt aiheeseen aikaisemmin. Leiripaketti oli kaikkien mielestä käytettävissä sellaisenaan. Yhden vastaajan mielestä perheleiri toimisi myös niin, että on mukana maahanmuuttajaperheiden lisäksi, olisi myös suomalaisperheitä. Näin voisi syntyä myös ystävyysseuroja maahanmuuttajaperheiden ja

kantaväestön kesken. ”Se, että ruokailussa, aikataulutuksessa ja majoituksessa on otettu valmiiksi huomioon esimerkiksi uskontoon liittyviä seikkoja, antaa turvallisuuden tunnetta. Leirin menyn voi ilmoittaa osallistujille etukäteen.” Yhdessä palautteessa muistutettiin, että leirillekin täytyisi laatia varasuunnitelmia, jos jostain syystä alkuperäinen suunnitelma ei toteutuisikaan.

Luovat menetelmät ja symboliikan käyttäminen tuokioissa sai erityiskiitosta. Johtotähtituokioon oli myös ”hauskasti nivottu kulttuuritietoutta ja oman kulttuurin jakamista”. ”Uskon, että toiminnoissa, joissa voi kertoa omista ajatuksistaan, tuntemuksistaan ja kulttuuristaan, tai vain pohtia niitä hiljaa sanomatta ääneen, osanottaja tuntee tulevansa nähdyksi ja kuulluksi.”

Turvallisuusneuvonnan sisältö koettiin tärkeäksi ja sen arveltiin antavan paljon uutta tietoa maahanmuuttajille, mutta osa vastanneista koki kokonaisuuden raskaana. Kaksi palautteen antajista pelkäsi turvallisuusneuvonnan saattavan nostaa esiin traumaattisia muistoja, muistuttaen jättämään aikaa riittävästi aikaa purkukeskustelulle. Useampi mielti jaksako edes aikuiset keskittyä näin isoon kokonaisuuteen ja he ehdottivat pilkkomaan pakettia pienempiin osiin. Luontoretki Puijolle sai myös kiitosta tietoperustastaan.

”Suunnitelmaan olisi voinut lisätä, miten kulttuurista/uskonnosta johtuvat miesten ja naisten välisen kanssakäynnin rajoitteet otetaan leirillä huomioon. Ohjataanko tässä kohtaa hienovaraisesti suomalaisiin käytäntöihin? Ja mainita, onko tanssituokio kaikille, vai ainoastaan naisille?”

Valokuvarallin aikarajoitukset ”käytä 10 minuuttia jokaisen aiheen kuvaamiseen”, sai kritiikkiä, koska monilla maahanmuuttajilla on vaikeuksia hahmottaa aikaa samalla tavalla kuin Suomessa. Sama henkilö kiinnitti huomiota myös Puijon retken aikataulutukseen. ”Riittääkö kolme tuntia suunnitelman toteuttamiseen?”

Sain palautetta siitä, että toiminnan suunnitteluun on hyvä ottaa asiakkaat mukaan ja, että toiminnassa olisi hyvä jakaa osallistujille omia vastuutehtäviä, jolloin asiakkaat konkreettisesti saisivat osallisuuden kokemuksia. Alun suunnitellun toiminnan pitikin rakentua asiakkaiden esiin tuomista aihepiireistä, mutta vastuutehtäviä osallistujille en huomannut suunnitella.

Palautteen antajat kaikki harmittelivat sitä, ettei suunnitelma toteutunut. Yksi halusi itse ottaa mahdollisuuksien mukaan suunnitelmia käyttöön omassa työssään.

7.2 Oma arviointi toiminnan sisällöstä

Alkuperäisen suunnitelman mukaan kehittämistehtävänä oli tarkoitus suunnittelun lisäksi myös toteuttaa suunniteltu toiminta ja arvioida toteutus. Toteuttamalla toiminnallisilla luovia

toimintoja perhekoulutoiminnassa ja perheleiri, olisi arvioitu, tuoko suunnitellun kaltainen toiminta lisäarvoa perhekouluun. Tarkoitus oli peilata kokemuksia suunnitellusta ja toteutuneesta toiminnallisesta sisällöstä sekä perheleiristä niin osallistuvien maahanmuuttajaperheiden, kuin toiminnassa mukana olevien ohjaajien ja opiskelijoiden näkökulmasta. Toiminnalliset tuokiot olisi toteutettu kevään mittaan ja leiri olisi toteutettu loppukeväästä. Mallinnus olisi tehty saatujen kokemusten pohjalta.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisin käyttänyt arviointiaineistona päiväkirjamerkintöjä, joita olisin kerännyt koko toiminnan ajan havainnoimalla asiakkaita toiminnassa. Jokaisen perhekoulukokoontumisen jälkeen loppukeskustelussa saatua palautetta sekä tunnetilakysely -lomakkeilla saatua palautetta olisi myös käytetty arvioinnissa. Palautetta leiristä olisi pyydetty kaikilta osallistujilta: perheiltä, hankevastaavalta ja mukana olleilta opiskelijoilta sekä Tyttöjen talon ohjaajilta.

Leirin toiminta, olisi purettu samalla tavalla kuin perhekoulun kokoontumisissa, suullisen palautteen ja tunnetilakysely -lomakkeen avulla. Päivän päätteeksi kukin ohjaaja olisi pitänyt perheen kanssa ”perhevartin”, missä olisi läpikäyty perheen kanssa päivän tapahtumia, kokemuksia yhdessä tekemisestä ja koettuja tunnelmia, kirjaten ne ylös. Perhevartissa käydyt keskustelut olisi analysoitu. Ohjaajien tunnelmia päivän tapahtumista ja tunnelmista olisi myös käytetty arvioinnissa. Leirin päätteeksi olisi vielä jaettu kaikille leirille osallistuneille leiriin liittyvä tunnetilakysely kaavake (Liite 1. Luku 12) ja sanallisen arvioinnin kaavake (Liite 1, Luku 13) opinnäytetyön arviointia varten.

Nyt on arvioitu vain tehtyä maahanmuuttajien perhekoulutoiminta suunnitelmaa ja oma-arviointini sisällöstä on subjektiivista. Kehittämistehtävän sisällössä tapahtunut muutos näkyy arvioinnissa. Tuotos voidaan arvioida vain suunnitelmana. Suunnitelman toteutuksesta voisi tehdä oman opinnäytetyön.

Luontoon suuntautuvan toiminnan suunnitelmiin olen täysin tyytyväinen. Puijolle suuntautuva retki ja tanssi olivat myös perhekouluun osallistuvien äitien toiveita, joten voidaan katsoa osallistujien saaneen vaikuttaa toiminnan sisältöön. Suunnitelmissa on huomioitu luonnon kokeminen aistien, liikunnan, hyödyn ja tiedon antamisen näkökulmista. Jos kohderyhmä saa toteutuksessa positiivisia kokemuksia, he saattavat hakeutua uudelleen lähialueen luontoon liikkumaan. Myös tieto jokamiehenoikeuksista ja vapaasti kerättävistä hyötykasveista voi kannustaa luonnossa liikkumiseen. (Koska retki Puijolle on suunniteltu kesäkuussa, aiheeksi valikoitui villiyrtilit. Jos retki toteutettaisiin loppukesästä, luonnosta kerättäisiin marjoja ja annettaisiin vinkkejä niiden käyttämisestä ruoanlaitossa. Syksyllä aiheena olisi sienet.) Tieto harrastusmahdollisuuksista kannustaa yhteyteen kantaväestön kanssa. Marttojen sienikursseilta tai villiyrtiltikursseilta voi saada kantaväestöön kuuluvia ystäviä samoin partiotoiminnasta. Liikkuessa retkeilyalueilla voi tutustua paikallisiin.

Luovaan toimintaan sisältöä suunnitellessa olen pyrkinyt siihen, että kohderyhmä pääsee ilmaisemaan itseään tekemisen kautta. Toiminnan tarkoituksena on herättää tunteita, tuoda elämyksiä ja luoda yhteisiä muistoja ja kokemuksia, joista voi iloita vielä toiminnan jälkeenkin. Olen pyrkinyt siihen, että toiminnan lomassa kohderyhmä pääsee jakamaan omaa kulttuuriaan, ohjaajien ollessa oppijana. Luovan toiminnan tehtäviin on myös sisällytetty tietoa harrastusmahdollisuuksista sekä tutustumista omaan ympäristöön tehtävien yhteydessä. Olen tyytyväinen tehtävien sisältöön. Kuitenkin, mikäli eri ikäisiä lapsia on mukana paljon, tehtävien toteuttamiseen tarvitaan riittävästi ohjaajaresursseja. Toiminnan onnistumisen kannalta, täytyy varautua siihen, etteivät aivan pienet lapset jaksa keskittyä näihin tehtäviin ja heille pitäisi suunnitella omaa toimintaa ohelle.

Suunnitelman turvallisuusneuvonta -osuudessa olen onnistunut selkeästi ja kattavasti kokoamaan kodin riskien hallintaan liittyvät asiat. Se on mielestäni käyttökelpoinen kokonaisuus, joskin jotenkin irrallinen tässä opinnäytetyössä. Se ei oikein sovi kokonaisuuteen. Jätin sen kuitenkin suunnitelmaan, koska aihe on tärkeä ja joku voi käyttää sitä työskennellessään maahanmuuttajien kanssa. Ja, niin kuin yksi suunnitelmaa arvioinneista ammattilainen totesi, turvallisuusneuvontapaketti saattaa olla liian raskas käsitellä lasten ollessa mukana perhekoulussa.

Perheleirisuunnitelma on minusta toimiva. Kaikki toiminta leirin aikana pikkuhiljaa rakentuu palasista kokonaisuudeksi, joka huipentuu kuvaesitykseksi leirin lopussa. Leirisuunnitelmassa on huomioitu kaikki leirin järjestämiseen liittyvät käytännön asiat yksityiskohtaisesti ja leiri on toteutettavissa suunnitelmien pohjalta. Aikataulutus on tosin aika tiivis. Kokeilematta ei tiedä, täytyisikö jotain jättää pois ohjelmasta.

8 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Kaikilla tieteenaloilla tutkijoiden tulee kunnioittaa ihmisarvoa ja henkilöiden itsemääräämisoikeutta. Tutkimuksesta ei saa aiheutua tutkittavana oleville minkäänlaista vahinkoa. Onkin tärkeää, että tutkija on jo ennen tutkimusta perehtynyt tutkittavan taustaan: yhteisöön, kulttuuriin ja historiaan. Näin voidaan minimoida riskejä, joita tutkimustilanteessa voi syntyä. Osallistujille on kerrottava totuudenmukaisesti tutkimuksesta. Mitä siihen osallistuminen käytännössä tarkoittaa? Mitä tietoa kerätään, mihin sitä käytetään, miten se julkaistaan jne. Tutkimukseen osallistuminen on aina osallistujille vapaaehtoista, Suostumuksen annettuaankin, he voivat keskeyttää osallistumisensa milloin tahansa. Ennen keskeyttämistä saatuja tietoja saa käyttää tutkimuksessa. Jos joutuu tutkimuksessa käsittelemään henkilötietoja, on noudatettava henkilötietolakia. Osallistujien yksityisyyttä ei saa loukata millään tavalla. Raportointi on tehtävä niin, ettei kukaan osallistuja ole tunnistettavissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019, 7 - 13)

Opinnäytetyötä tehdessä toimeksiantajan kanssa tehdään opinnäytetyösopimus, missä sovitaan opinnäytetyöhön liittyvistä pelisäännöistä, joita ovat mm. opinnäytetyön aihe ja aikataulu, opinnäytetyön ohjaus, opinnäytetyö tekemisestä aiheutuneet kustannukset ja niiden korvaaminen, tausta-aineiston ja tulosaineiston käyttö- ja omistusoikeudet, salassapito vs. julkisuusasiat, vastuut ja vastuunrajoitukset. Tarvittaessa täytyy myös hakea tutkimuslupa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2018.) Toimitin opinnäytetyösopimuksen, opinnäytetyösuunnitelman ja tutkimuslupahakemuksen työelämäkumppanille, mutta hankkeen päättyessä, niitä ei tarvittukaan.

Opinnäytetyö on tehty hyvää tutkimuseettistä käytäntöä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2012, 5-7) noudattaen. Olen toiminut rehellisesti, pyrkinyt tarkkuuteen ja huolellisuuteen koko prosessin ajan tutkiessani teoriaa, toteuttaessani opinnäytetyösuunnitelmaa sekä kirjoittaessani opinnäytetyöraporttia. Olen soveltanut opinnäytetyössäni tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Olen tarkastellut ja peilannut prosessia ja tuotosta koko työskentelyvaiheen ajan suhteessa taustamateriaaliin ja kehittämistehtävään. Opinnäytetyössä tuotettu teksti on omaa ja muiden tutkijoiden töihin on viitattu asianmukaisesti ja kaikki lähteet löytyvät opinnäytetyön lopusta.

Jokaiselle kehittämistehtävän prosessissa mukana olleelle kerroin asianmukaisesti, olevani opinnäytetyöntekijänä mukana perhekoulutoiminnassa ja mitä prosessissa tulee tapahtumaan. Kysyin kaikilta suostumusta osallistumiseen. En joutunut käsittelemään kenenkään henkilötietoja. Opinnäytetyössä olen kuvaillut mukana olleita henkilöitä yleisluontoisesti niin, ettei kukaan ole tunnistettavissa.

Opinnäytetyöni on julkinen ja kaikkien luettavissa. Sen tekijänoikeudet kuuluvat minulle.

9 Pohdintaa

Alun perin opinnäytetyön tarkoitus oli perheleirin suunnitteleminen toteuttaminen ja arvioiminen osana maahanmuuttajille suunnattua perhekoulutoimintaa. Jos perhekoulutapaamiset olisivat alkaneet tammikuussa ja hanke olisi jatkunut kesään saakka, olisin toteuttanut sisältöä vain muutamaa perhekoulutapaamiseen. Näiden kertojen tehtävä olisi ollut vain valmistaa perheitä leiriä varten. Perhekoulutoiminnan alkamisen viivästyminen ja budjetin epävarmuus hankaloittivat jo heti alussa opinnäytetyön etenemistä. Koska olin tehnyt jo opinnäytetyösuunnitelman, jonka sekä hankevastaava, että oppilaitokseni oli hyväksynyt, jatkoin opinnäytetyön tekemistä epävarmuudesta huolimatta. Kun korona -viruksen aiheuttaman pandemian seurauksena hanke päättyi kokonaan, pelkäsin tekemäni pohjatyon menneen hukkaan.

Minulla oli jo paljon materiaalia valmiina. Olin perehtynyt taustamateriaaliin ja suunnitellut jo sisältöäkin perhekouluun. Olin selvittänyt kaikki käytännön asiat, mitä leiriä järjestäessä täytyy ottaa huomioon ja ideoinut myös leiriin sisältöä. Olin myös jo pyytänyt tarjoukset leiripaikoista. Ajattelin, että taustamateriaalista, jota olen kerännyt, saan suunniteltua sisältöä useaan perhekoulutapaamiseen. Vaikka perhekoulutoiminta loppui kesken opinnäytetyöprosessin, suunnitelmista voisi olla apua muille maahanmuuttajaperheiden kanssa työskenteleville. Opinnäytetyön tarkoitus muuttui. Nyt perhekoulutoiminnan sisältö opinnäytetyössä nousi yhtä merkitykselliseksi kuin itse perheleiri.

Opinnäytetyötä tehdessäni, teoriapohjan tutkiminen herätti isoja kysymyksiä: Miten rakennetaan tasa-arvoista yhteiskuntaa, missä ihmisten moninaisuus nähdään rikkautena ja mahdollisuutena? Minkälaisilla uudenlaisilla toiminnoilla voidaan kannustaa maahanmuuttajia ja kantaväestöä toimimaan yhdessä ja kaventamaan molemminpuolisia ennakkoluuloja? Miten saadaan lisättyä maahanmuuttajien täysivaltaista toimijuutta ja osallisuutta omassa elinympäristössään?

Kehittämistehtävän kohderyhmänä oli maahanmuuttajaperheet, jotka tarvitsevat tukea, kannustusta ja apua yhteydenpidossa kouluun ja ympäröivään yhteiskuntaan. Aloittaessani suunnittelemaan sisältöä perhekoulutoimintaan keskitin ajatukseni kotoutumista edistäviin asioihin. Toiminnan tulisi kehittää kielitaitoa ja luoda tilaisuuksia vuorovaikutukseen paikallisten kanssa. Toiminnan tulisi vähentää epätietoisuutta ja ennakkoluuloja. Toiminnan pitäisi lisäksi olla rentouttavaa ja mukavaa perheiden yhdessäoloa vahvistaen vanhempien ja lasten välistä vuorovaikutusta ja samalla luonnollisella tavalla rakentaa siltoja maahanmuuttajien ja kantaväestön välille.

Tavoittelin toiminnan sisältöä suunnitellessani sitä, että osallistuessaan jokainen voisi tuntea itsensä hyväksytyksi juuri omana itsenään. Halusin, myös että toiminta kannustaisi kulttuurivaihtoon. Kulttuurivaihdolla tarkoitan sitä, että maahanmuuttajaperheet myös pystyisivät toiminnan lomassa jakamaan muille omasta kulttuuristaan jotain. Halusin että asetelmat olisivat otolliset kaskisuuntaiseen oppimiseen. Halusin suunnitellun toiminnan myös madaltavan kynnystä tutustua rohkeasti omaan ympäristöön. Näitä ajatuksia pyörittelin koko prosessin ajan. Ja toivon tämän näkyvän lukijoille suunnitelmissa.

Vuorovaikutukseen pääseminen kohderyhmän kanssa oli mutkatonta ja kohtaamiset olivat häkellyttäviä. Perhekouluun osallistuvat perheet olivat erittäin sydämellisiä. Jo ensitapaamisella sain kahdelta perheenäidiltä kutsun tulla heille kotiin. Tämä osoitti minulle, kuinka syvästi he kaipaavat kontaktia turvallisilta tuntuviin suomalaisiin. Suunniteltaessa maahanmuuttajille suunnattua toimintaa haasteena onkin, miten saataisiin kantaväestöä vertaisina mukaan toimintaan, ettei maahanmuuttajien ohjaajina toimivat jäisi ainoiksi kontakteiksi, kehen kiinnittyä.

Perhekoulutoiminnassa ei ollut mukana kuin maahanmuuttajaperheitä. Keskustelimme siitä, miten olisimme saaneet toimintaan mukaan myös kantasuomalaisia perheitä, mutta asia jäi pohdinnan asteelle. Tässä opinnäytetyössä on huomioitu kontaktit kantaväestöön esittelemällä toiminnan yhteydessä erilaisia harrastusmahdollisuuksia. Jotta maahanmuuttajat uskaltautuisivat hakeutua esiteltyjen harrastusten piiriin, tarvittaisiin ehkä vielä konkreettista saattoapua siihen.

Olisin suunnitelmissa halunnut ottaa enemmän huomioon asiakkaiden omia toiveita toiminnan sisällöstä. Kun asiakaskunta saa itse vaikuttaa toiminnan sisältöön, se on osallisuutta parhaimmillaan. Tanssi yhden tapaamisen sisältönä on vastaus perhekoulun osallistujien toiveisiin. Myös retki Puijolle on suunniteltu, koska sitä toivottiin. Muun sisällön olen suunnitellut puhtaasti alun havainnoinnin, hankevastaavan ja ohjaajina toimineiden opiskelijoiden kanssa käytyjen keskustelujen sekä taustamateriaalin pohjalta. Jos hanke olisi jatkunut kesään asti, suunnitellun toiminnan sisältö olisi ollut asiakaslähtöisempää.

Tässä opinnäytetyössä turvallisuusteemaa käsiteltiin riskienhallinnan näkökulmasta. Henkinen turvallisuus sivuutettiin yhdellä lauseella Maahanmuuttajien perhekoulusuunnitelma -liitteen (Liite 1) johdanto-osassa. Henkinen turvallisuus on vähintään yhtä tärkeä osa turvallisuuden tunteen rakentumista kuin fyysinen turvallisuus. Vaikka sisällön suunnittelussa olenkin asettanut tavoitteeksi perheiden turvallisuuden tunteen lisääntymisen, olisin halunnut luoda toiminnallista sisältöä myös henkisen turvallisuuden aihealueesta. Esimerkiksi kansainvälinen ihmisoikeusjulistus tai lasten oikeuksien julistus olisi toiminut erinomaisena pohjana tälle. Pelkästä turvallisuusteemasta saisi kokonaisen opinnäytetyön ja sille varmasti olisi tarvetta!

Eräs Maahanmuuttajien perhekoulutoiminta -suunnitelmaa arvioineista ammattilaisista ehdotti, että koska maahanmuuttajilla on hyvin usein toimivat älypuhelimet, niitä voisi hyödyntää enemmän perhekoulussa tehtävärasteina, (esim. QR-koodit, Seppo-peli <https://seppo.io/fi/> joita koulumaailmassakin käytetään tehokkaasti hyväksi.) Tällöin osallistujia voisi pelillisesti opettaa hyödyntämään älypuhelimia ympäristöä koskevaan tiedonhankintaan siten, että heille järjestetään joukkueittain esim. tietovisa kaupungissa tarjolla olevista palveluista (kirjasto - satutuokiot, urheiluseurat - tarjolla olevat liikuntamuodot, aikataulut tms.) Tämä oli erittäin hyvä idea ja tämän lisäksi vielä suunnitelmaan, jos jatkaisin sitä.

Vaikka opinnäytetyöprosessi itsessään muodostui hyvin haastavaksi, se oli kaikin puolin erittäin opettavainen kokemus. Sain nähdä hanketyön haavoittuvuuden raadollisimmillaan. Hanketyössä hyvänä puolena on se, että hankkeilla on mahdollista kokeilla uusia innovatiivisia työmuotoja, joita jäykissä organisaatioissa omilla resursseilla on vaikea toteuttaa. Kuitenkin hanketta suunnitellessa ja budjetoidessa on varmasti vaikeaa hahmottaa, mitä kaikkea

hankkeen aikana käytännössä tapahtuu. Tässä hankkeessa, hankkeen tavoitteisiin nähden resurssit olivat reilusti alimitoitettu.

Opinnäytetyön tarkoituksen muuttuessa opinnäytetyöraportin kirjoittaminen oli hyvin vaikeaa. Raportissa olen tyytyväinen esitettyyn teoriapohjaan. Olen tyytyväinen myös Maahanmuuttajien perhekoulutoiminnan suunnitelma -liitteen kokonaisuuteen. Mutta kokonaisuutena opinnäytetyöraportti jäi paikoitellen mielestäni vaikealukaiseksi. Vaikka jossain vaiheessa opinnäytetyöprosessia ajattelin, että pääsisin helpommalla, jos aloittaisin aivan alusta uuden opinnäytetyön parissa, koen, että lopputulos on kuitenkin olosuhteisiin nähden onnistunut. Minua kuitenkin harmittaa, etten päässyt toteuttamaan suunniteltua toimintaa ja perheleiriä. Lopputulos olisi ollut uskottavampi, jos suunnitelma olisi toteutettu konkreettisesti.

Opinnäytetyön sisältöä voidaan jatkokehittää ottamalla suunnitellut toiminnot kokeiluun. Kannustan lukijoita rohkeasti kokeilemaan suunnitelmia omassa työssään!

Lähteet

Painetut

Castaneda, A. 2018. Etnisyyden ja syntyperän mukaiset hyvinvointierot ja syrjintä niiden taustalla. Kestilä, L. & Karvonen, S. (toim.) 2019. Suomalaisten hyvinvointi 2018. s. 159 - 168

Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. (toim.).2018. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino

Hiitola, J. & Peltola, M. 2018. Tuotettu ja koettu toiseus viranomaisten ja maahanmuuttotaustaisten kohtaamisessa. Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. (toim.).2018. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino s. 124 - 145

Juhila, K. 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.

Korhonen, V. 2013 Kulttuurien kohtaaminen yhteiskunnallisena kysymyksenä. Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus. s. 34 -45.

Korhonen, V. & Puukari, S. 2013. Monikulttuurisen ohjaamisen lähtökohdat. Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus. s. 12 -32

Krappala, M & Pääjoki, T. (toim.). 2003. Taide ja toiseus. Syrjästä yhteisöön. Helsinki: Stakes

Pietilä, I. 2013 Uuteen kulttuuriin sopeutuminen oppimisprosessina. Korhonen, V. & Puukari, S. (toim.) 2013. Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö. Jyväskylä: PS-kustannus. s. 46 -55

Roivainen, I. 2004. Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. Tampere: Tampereen yliopistopaino.

Thompson, N. 2011. Prompting Equality. Working with Diversity and Difference. USA, NY: Palgrave Macmillan

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4s painos. Jyväskylä: PS-kustannus

Wing Sue, D., Rasheed, M. & Rasheed, J. 2016. Multicultural Social Work Practice. 2.painos. USA, New Jersey: John Wiley & Sons

Sähköiset

- Alitolppa-Niittamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Alitolppa-Niittamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. (toim.). 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttajaperheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöliitto. s. 37 - 50. Viitattu 7.1.2020. <https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/f4cd11a0ced8075a2097d61d67d654e6/1578396425/application/pdf/4397645/Koko%20kirja%20pdf.pdf#page=37>
- Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Koponen P. & Jokinen, S. 2015. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, turvallisuus ja osallisuus. Ulkomaalaista syntyperää olevien työ- ja hyvinvointitutkimus. 2014 (UTH). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpäpaperi 18/2015. 41 sivua. Helsinki 2015. ISBN 978-952-302-535-6 (verkkojulkaisu). Viitattu 12.1.2020. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-535-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- Ekberg, S. 2017. AL: Maahanmuuttajanaiset saavat huomattavasti enemmän lapsia kuin suomalaisnaiset. Julkaistu 27.1.2017. Helsinki: Verkko uutiset. Viitattu 7.1.2020. <https://www.verkkouutiset.fi/al-maahanmuuttajanaiset-saavat-selvasti-enemman-lapsia-kuin-suomalaisnaiset-60802/#a1fde2d1>.
- Eronen, A., Härmälä, V., Jauhiainen, S., Karakallio, H., Karinen, R., Kosunen, A. Laamanen, J-P & Lahtinen, M. 2014. Maahanmuuttajien työllistyminen, taustatekijät, työnhaku ja työvoimapalvelut. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 6/2014. Viitattu 29.1.2020. <https://tem.fi/documents/1410877/2859687/Maahanmuuttajien+ty%C3%B6llistyminen+1002014.pdf>
- Fagerlund, E. & Maijala, H-M. 2011. Saa hengaa eri porukan kanssa. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten liikuntaan osallistumisen tukeminen. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisu 248. Helsinki: Opetus ja kulttuuriministeriö/ Liikuntayksikkö. Viitattu 29.1.2020. https://www.likes.fi/filebank/593-Saa_hengaa_eri_porukan_kanssa.pdf
- Finlex.2020. Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. 1999/493 Viitattu 8.1.2020. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990493>
- Ihmisoikeusliitto. YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeuksien julistus. Viitattu 7.1.2020. <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>
- Isola, A-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpäpaperi 33/ 2017. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Suomen yliopistopaino. Viitattu 7.1.2020.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1

Joensuun kaupunki. 2020. Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus. Viitattu 7.1.2020.

<https://www.joensuu.fi/kieli-ja-kulttuuriryhmien-opetus>

Jouttimäki, P. 2011. Voimavaraistavaa sosiaalityötä ryhmässä. Jouttimäki, P., Kangas, S. & Saurama, E. (toim.) Uudistuva ja voimaannuttava aikuissosiaalityö. Visio vahvasta aikuissosiaalityöstä -hankkeen loppuraportti. Soccan työpapereita 2011:1. s 93 -129. Viitattu 10.4.2020.

http://www.aikuissosiaalityo.fi/files/2694/ote_raportista_Uudistuva_ja_voimaannuttava_aikuissosiaalityo.pdf

Juntunen, M. & Laakkonen, V. 2018. Jakautuuko Suomi?, osa 16: Kun maailma muutti kylään. Helsinki: Koneen Säätiö. Viitattu 7.1.2020. <https://koneensaatio.fi/jakautuuko-suomi-osa-16-kun-maailma-muutti-kylaan/>

Kauppinen, L. 2018. Näille asuinalueille maahanmuuttajat kasautuvat Suomessa -katso oman naapurustosi tilanne. julkaistu 5.9.2018. Viitattu 7.1.2020.

<https://www.iltalehti.fi/kotimaa/a/201809042201163253>

Kokkonen, L. Pöyhönen, S., Reiman, N. & Lehtonen, T. 2019. Sosiaaliset verkostot ja kielen oppiminen. Kohti uutta ajattelua kotoutumiskoulutuksessa. Kazi, V. & Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. (toim.). 2019. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. ISBN 978-952-327-487. Viitattu 29.1.2020.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162005/TEM_oppaat_10_2019_Tutkimusartikkeleita_kotoutumisesta_20012020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Koivumaa, M. 2019. Turvakassi edistää maahanmuuttajien arjen turvallisuutta. SPEK Uutiset 10.6.2019. Viitattu 11.4.2020. <https://www.spek.fi/turvakassi-edistaa-maahanmuuttajien-arjen-turvallisuutta/>

Korpilahti, U., Kolehmainen, L, Markkula, J., Ojala T. & Somerkoski. B. 2015. Turvallisuuden edistäminen yhteisössä ja ympäristössä. Hietanen-Peltola, M.& Korpilahti, U. (toim.). 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos. Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. s. 51 - 53. Viitattu 12.1.2020. <https://www.julkari.fi/handle/10024/126936>

Kostiainen, T. 2019. Kototori osana monitoimijaista verkostoa. Kostiainen, T., Popova, K. Metteri, A., Leppänen, M. & Harju, M. (toim.), Yhteistyö kahdensuuntaisessa kotoutumisessa - yhteisö, kohtaaminen ja osallisuus. Tampere: Tampereen yliopisto, 93-106. Viitattu

30.1.2020. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/117569/978-952-03-1262-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Kuopion kaupunki, 2019. Petonen. Viitattu 7.1.2020. <https://www.kuopio.fi/petonen>

Kurki, L. 2013. Sosiokulttuurinen innostaminen: tuki matkalla aikuisuuteen. Tapio, M & Kuula, T. (toim.). 2013. Selkenevää myötätuulta. Ehkäisevä päihde- ja mielenterveystyö nuorisoalalla. Humanistisen ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja Sarja C 37, 2013. Viitattu 7.4. 2020.

https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/95455/muurien_sisalla_2010.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kääriäinen, J., Ellonen, N., Peutere, L. & Sariola, H. 2010. Lapset ja nuoret väkivallan uhreina: maahanmuuttajien ja kantasuomalaisten vertailua. Yhteiskuntapolitiikka-YP 75 (2010): 2. Viitattu 12.11.2020.

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/100362/kaariainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Liikanen, H-L. 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia. - ehdotus toimintaohjelmaksi 2010 - 2014. Opetusministeriön julkaisuja 2010:1. Viitattu 7.1.2020.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75612/OPM1.pdf?sequence=1>

Martti, S., Rostila, I., & Suikkanen, A. 2003. Vaikuttavuuden arvioinnin työkaluja etsimässä. FinSocNews 2/03 s.12 - 15. Viitattu 30.1.2020.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77534/Finsoclehti_203.pdf?sequence=1

Mozaffari, B. 2018. Tutkimukset osoittavat, että maahanmuuttajanaiset jäävät työelämän ulkopuolelle miehiä useammin. Miksi? Monika-naiset ry. Viitattu 7.1.2020.

<https://monikanaiset.fi/blogi/tutkimukset-osoittavat-etta-maahanmuuttajanaiset-jaavat-tyoelaman-ulkopuolelle-miehia-useammin-miksi/>

Opetushallitus. 2020. Opetustoimen ja varhaiskasvatuksen turvallisuus. Viitattu 12.1.2020.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opetustoimen-ja-varhaiskasvatuksen-turvallisuus>

Pöllänen, S. 2014. Käsiyö voi antaa virkistystä sekä tasapainon ja elämän tarkoituksellisuuden tunnetta. Julkaistu 16.10.2014. Yle Etelä-Savo. Viitattu 20.4.2020. <https://yle.fi/uutiset/3-7531915>

Saarela, P. 2019. Keinutien koulussa Kontulassa puhutaan 46 kieltä - ajantasaista tulkkausta tarvitaan koulupäivän aikana jopa Somaliaan. Julkaistu 26.9.2019. Viitattu 7.1.2020.

<https://www.kansalainen.fi/keinutien-koulussa-kontulassa-puhutaan-46-kielta-ajantasaista-tulkausta-tarvitaan-koulupaivan-aikana-jopa-somaliasta/>

Salminen, M. 2009. Luovat menetelmät hoito- ja kuntoutustyössä - ”Se voi olla sitä arjessa elävää hyvää” Opinnäytetyö Jyväskylä: JAMK. Viitattu 7.1.2020.

<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6638/oppari.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Salo, M. 2009. Valokuva menetelmänä kognitiivisessa psykoterapiassa. Kognitiivisen psykoterapian verkkolehti. 2009, 6, (1), 40 -62. Viitattu 10.4.2020.

<https://kognitiivinenpsykoterapia.fi/system/files/inline-files/Valokuva%20menetelma%E2%95%A0%C3%AAna%E2%95%A0%C3%AA%20kognitiivisessa%20psykoterapiassa.pdf>

Salonen, K. 2012. Kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli. Hautala, T., Ojalehto, M. & Saarinen, J. (toim.). 2012. Työelämää kehittämässä. Ammattikorkeakoulu projektimaisen kehittämisen kumppanina. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 67. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. s. 23 - 30. Viitattu 13.1.2020.

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522162625.pdf>

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI -henkilöstölle. Puheenvuoroja 72. Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 7.1.2020. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Salonen, K., Eloranta, S., Hartela, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisenmenetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Turku: Turun ammattikorkeakoulu. Viitattu 13.1.2020.

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Santala, K. 2019. Pohjoinen luonto maahanmuuttajien kotoutumisessa. Blogikirjoitus. 24.4.2019. Lumen. Lapin ammattikorkeakoulun verkkojulkaisu. Viitattu 10.4.2020.

<https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lumenlehti/2019/04/24/pohjoinen-luonto-maahanmuuttajien-kotoutumisessa/>

Selin, A., Maunu, A., Kannusaari, K. & Heinonen, L. 2015. Ryhmäilmiö. Ryhmänohjaajan käsikirja. Viitattu 7.4.2020. http://www.ehyt.fi/sites/default/files/Ryhmailmio_verkko.pdf

Sisäministeriö. Kampanjat parantavat ihmisten turvallisuustaitoja. Viitattu 7.4.2020.

<https://intermin.fi/pelastustoimi/turvallisuuskampanjat>

Selkokeskus, 2016. Puhu selkokieltä. Viitattu 20.4.2020.

<https://selkokeskus.fi/selkokeskus/kampanjat/puhu-selkokielta/>

SITRA, 2020. Uusi turvallisuus -foorumi. Viitattu 29.1.2020. <https://www.sitra.fi/aiheet/uusi-turvallisuus/#ajankohtaista>

Socca, 2015. Elämäni kuvat -ryhmä. Viitattu 10.4.2020.

http://www.aikuissosiaalityo.fi/aikuissosiaalityo/kehittaminen_ ja_ menetelmat/kehittamisku_vaukset/elamani_kuvat_ryhma

Suomen Pelastusalan keskusjärjestö, 2020. Osallistava Turvallisuus Maahanmuuttajille OTE-M. Viitattu 11.4.2020. https://issuu.com/spek_ry/docs/flyer_ote_m_nettiin

Säävälä, M. 2012. Koti, koulu ja maahan muuttaneiden lapset: Oppilashuolto ja vanhemmat hyvinvointia turvaamassa. Väestöliiton tutkimuslaitos. Katsauksia E 43/2012. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 7.1.2020. https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7dd86f6a9aef4207b28da8567bef805b/1578217368/application/pdf/1656316/Koti%20koulu%20ja%20maahanmuuttajalapsen_Netti.pdf

Säävälä, M. 2013. Maahanmuuttajakoti ja koulu yhteistyössä. Alitolppa-Niittamo, A., Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.). 2013. Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 29.1.2020.

http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/d55d817e109a6a5609c29b0933e9a7ee/1580396930/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_final%202608%20%283%29.pdf#page=5

Säävälä, M. 2016. Muukalainen tuli kylään. Ihmisen matkassa kautta aikojen, paikkojen ja tunteiden. Väestöliiton julkaisusarja D 61/2016. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 7.1.2020.

https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7182253088429ebb073378bca204d244/1578242891/application/pdf/6335745/Muukalainen%20tuli%20kyl%C3%A4nC3%A4n_Minna%20S%C3%A4v%C3%A4l%C3%A4_2016.pdf

Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 2019. Kulttuurisensitiivinen työote. Viitattu 20.4.2020.

<https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

Tilastokeskus. 2019. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 7.1.2020.

http://pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2017/kuntakartta.html.

Tourula M., Rautio A. 2014, Terveyttä LUONNOSTA, Thule-instituutti Oulun yliopisto, Metsähallitus ja Oulunseutu, Oulu. Viitattu 20.4.2020.

http://www oulu.fi/sites/default/files/content/Terveytt%C3%A4_luonnosta.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkaamisepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Viitattu 21.4.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 20.4.2020. <https://www.tenk.fi/fi/ammattikorkeakoulujen-opinn%C3%A4ytet%C3%B6iden-eettiset-suositukset>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 20.4.2020. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf

Uusitalo, M., Huhta, E., Hallikainen, V. & Nivala, V. 2019. Mikä suomalaisessa luontoaiheissa miellyttää maahanmuuttajia? Jokela, L. & Uusitalo, M. (toim.) 2019. Yhteinen luonto kotouttaa. Polut -hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta. Lapin amk:n julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. s. 33 - 42. Viitattu 10.4.2020. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=07ddc146-9729-4180-9147-0d33888541a3>

Uusitalo, M. & Jokela, L. 2019. Luontolähtöinen kotouttaminen. Jokela, L. & Uusitalo, M. (toim.) 2019. Yhteinen luonto kotouttaa. Polut -hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta. Lapin amk:n julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. s. 13 - 17. Viitattu 10.4.2020. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=07ddc146-9729-4180-9147-0d33888541a3>

Uusitalo, M. & Tuulentie, S. 2019. Luontotyöpajojen arviointi. Jokela, L. & Uusitalo, M. (toim.) 2019. Yhteinen luonto kotouttaa. Polut -hankkeen kokemuksia ja tuloksia luontolähtöisestä kotoutumisesta. Lapin amk:n julkaisuja. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 14/2019. s. 49 - 56. Viitattu 10.4.2020. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=07ddc146-9729-4180-9147-0d33888541a3>

Valtioneuvosto, 2019. Pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelma 6.6.2019. Osallistava ja osaava Suomi. Sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Koulutus- ja osaamistaso nousevat kaikilla koulutusasteilla, oppimiserot kaventuvat ja koulutuksellinen tasa-arvo lisääntyy. Viitattu 7.1.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161662/Osallistava_ja_osaava_Suomi_2019_WEB.pdf

Vanhanen E. 2017. Taide- ja hyvinvointi. Katsauksia kansainväliseen tutkimukseen. Taideyliopisto. Helsinki. Viitattu 7.1.2020.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/227963/Kokos_1_2017.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Vilkama, K. & Bernelius, V. 2019. Pikkulapsiperheiden muuttoliike muovaa koulujen oppilaspohjaa Helsingissä. Kvartti 3/2019. julkaistu 1.10.2019. Viitattu 7.1.2020.

<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/pikkulapsiperheiden-muuttoliike-muovaa-koulujen-oppilaspohjaa-helsingissa>

Voimauttava valokuva. Viitattu 10.4.2020.

<http://www.voimauttavavalokuva.net/menetelma.htm>

Vuorinen, H. 2012. Perheleiri. Viitattu 26.3.2020.

<http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/tukeva/perheleirit>

Liitteet

Liite 1. Maahanmuuttajien perhekoulusuunnitelma.....	50
------------------------------------------------------	----



LIITE 1

MAAHANMUUTTAJIEN PERHEKOULUSUUNNITELMA

Mallinnus, sosionomi AMK -opinnäytetyö, Miraliisa Ollikainen

TIIVISTELMÄ

Tähän mallinnukseen on koottu toimintaa kuuteen maahanmuuttajille suunnattuun perhekoulu-kokoontumiseen sekä kahden päivän mittainen valmis perheleirisuunnitelma.

MIRALIISA
OLLIKAINEN
2020

Sisällys

1	JOHDANTO	3
1.1	KULTTUURISENSITIIVINEN TYÖOTE	3
1.2	KULTTUURIN KANNALTA KÄYTÄNNÖSSÄ HUOMIOITAVAA	3
1.3	PERHEET LEIRILLÄ	4
1.4	HENKILÖRESURSSIT JA TYÖNJAKO	4
1.5	PERHEKOULUTAPAAMISTEN KANNALTA ON TÄRKEÄÄ	5
1.6	LEIRIN ONNISTUMISEN KANNALTA ON TÄRKEÄÄ	5
1.7	TÄSSÄ MALLINNUKSESSA OLEVAAN TURVALLISUUSUUNNITELMAAN TÄYDENNYKSENÄ.....	5
2	TOIMINTAA PERHEKOULUUN	6
2.1	VALOKUVARALLI	6
2.2	TANSSI	7
2.3	TURVALLISUUSNEUVONTAA VANHEMMILLE JA KOULUIKÄISILLE LAPSILLE	8
2.3.1	Hätäpuhelun soittaminen	9
2.3.2	Ohjaaja kertoo yleisestä hätänumerosta 112:.....	9
2.3.3	Kodin paloturvallisuus.....	10
2.3.4	Ohjaaja kertoo taloyhtiöiden pelastussuunnitelmasta	11
2.3.5	Ohjaaja puhuu palovaroittimista	11
2.3.6	Ohjaaja kertoo varautumisesta	12
2.4	JOHTOTÄHTI	13
2.5	VILLIYRTTIEN KERUURETKI PUJOLLE	15
3	LEIRIN OHJELMA (*LLÄ MERKITYT OHJELMAT KUVAILTU ERILLISILLÄ SIVUILLA).....	34
3.1	TUTUSTUMINEN JA LÄMMITTELY.....	36
3.2	MEIDÄN PERHEEN VOIMAELÄIN.....	37
3.3	METSÄRETKI.....	38
3.4	VOIMAELÄIMELLE KOTI	39
3.5	TUNNELMARINGISTÄ PERHEVARTTIIN	40
3.6	LEIRIOLYMPIALAISET	41
3.7	PERHEPOTRETTI.....	42
4	LEIRIN TURVALLISUUSUUNNITELMA.....	43
5	KUTSU.....	46
6	LEIRIKIRJE	47
7	LEIRIOHJELMA	48
8	KUVAUSLUPA	49
9	LEIRIN SÄÄNNÖT	50
11	TUNNETILAKYSELY.....	52
12	LEIRIPALAUTE	53
13	SANALLINEN LEIRIPALAUTE	54

1 JOHDANTO

Tämä maahanmuuttajien perhekoulutoimintasuunnitelma -mallinnus on toteutettu Laurea AMK:n sosionomiopintojen opinnäytetyönä yhteistyössä Voimaa Vanhemmuuteen -hankkeen kanssa.

Mallinnuksen johdanto-osaan on poimittu otteita opinnäytetyöraportista, jotka selkiyttävät mallinnuksen käyttämistä maahanmuuttajien kanssa työskennellessä. Näin mallinnuksen käyttäjän ei tarvitse lukea koko opinnäytetyöraporttia voidakseen hyödyntää suunnitelmia omassa työssään.

1.1 KULTTUURISENSITIIVINEN TYÖOTE

Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan ammattilaisen halua, kykyä ja herkkyyttä kunnioittaa eri kulttuurista olevia asiakkaita. Kulttuurisensitiivinen työote on pyrkimystä rakentaa kaksisuuntainen vuorovaikutus, missä niin ammattilainen kuin asiakas kokee tulevansa kuulluksi ja hyväksytyksi oman kulttuuritaustansa edustajana. Joskus kantaväestölle rakennetut palvelut eivät sellaisenaan vastaa maahanmuuttajien tarpeisiin. He voivat tarvita suunnitelmallisempaa tukea ja enemmän ohjausta kuin kantaväestön asiakkaat. Tällöin kulttuurisensitiivinen työntekijä pyrkii mukauttamaan palveluita asiakkaiden tarpeisiin.

Maahanmuuttajille suunnatun perhekoulutoiminnan ja perheleirin suunnittelun lähtökohtana on kulttuurisensitiivisyys. Kaikkien ohjaajien kesken on keskusteltava kulttuurisensitiivisyydestä, mitä se on ja miten sen halutaan näkyvän toiminnassa. Tärkeintä on asiakkaiden aito kohtaaminen. Perhekoulutoimintaan sekä perheleiriin täytyisi varata aikaa perheille kahdenkeskiseen keskusteluun ohjaajan/ohjaajien kanssa. Voi olla, että perheillä on mielen päällä myös asioita, joista he haluavat keskustella luottamuksellisesti.

1.2 KULTTUURIN KANNALTA KÄYTÄNNÖSSÄ HUOMIOITAVAA

Jos suomen kieltä vasta opetteleville maahanmuuttajille järjestetyssä toiminnassa ei ole mahdollisuutta käyttää tulkkia, täytyy kiinnittää huomiota ohjaamisen selkokielisyyteen. Tämän mallinnuksen lopussa (kohta 11) on Selkokeskuksen laatima huoneentaulu ”10 vinkkiä selkokielen puhumiseen”.

Maahanmuuttajille suunnattuun toimintaan täytyy varata aikaa enemmän kuin kantaväestölle suunnattuun toimintaan. Asioiden käsittely puutteellisen kielitaidon takia vie huomattavasti enemmän aikaa. Myös kulttuurierot juurikin aikakäsityksen suhteen ovat huomattavat. Suunniteltu sisältö ei välttämättä toteudu suunnitellulla tavalla ja voi muuttua jopa aivan muuksi toiminnan aikana. Tämä vaatii ohjaajilta tilannetajua, joustavuutta sekä luovuutta.

Käytettäessä tanssia toiminnassa, täytyy huomioida asiakkaiden etninen tausta. Joissakin kulttuureissa naiset eivät tanssi miesten nähden, mutta tanssivat kyllä toisten naisten ja lasten kanssa.

On tärkeää, että leirin ajankohtaa suunnitellessa huomioi islamilaisen paastokuukauden, Ramadanin, minkä ajankohta muuttuu vuosittain. Tällöin on epätodennäköistä saada islaminuskoisia perheitä mukaan.

Leiripaikan valintaan vaikuttaa se, että perheet tulevat eri kulttuureista. On tärkeää, että jokaisella perheellä on mahdollisuus vetäytyä omaan huoneeseensa esimerkiksi rukoilemaan. Ruokailussa on otettava huomioon, ettei islamilaiseen ruokakulttuuriin kuulu sianliha eikä veri. Suuri osa islaminuskoisista ei syö myöskään nautaa taikka lammasta, elleivät ne ole teurastettu Halal -menetelmällä. Vaikka leirille tulee muitakin kuin islaminuskoisia, ruoka suunnitellaan siten, että kaikki voivat syödä samaa ruokaa. Allergiat huomioidaan erikseen. Valmistelut tehdään huolella siten, että leirin kannalta merkityksettömät kulttuurierot ja niistä keskusteleminen ei vie turhaa aikaa ja huomiota leirillä.

Leirille tulevista perheistä suurin osa puhuu heikosti suomea. Myös lasten kielitaito on vajavaista. Tämän takia jokaisella perheelle olisi hyvä varata koko leirin ajaksi oma ohjaaja, joka voi auttaa perheitä tilanteen mukaan selkokielellä, eleillä ja kuvallisesti osallistumaan toimintaan.

Toiminnan sisällön on tarkoitus olla yhtä aikaa mukavaa ja rentouttavaa sekä kotoutumista edistävää. Leirillä tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin luonnossa, pelien, satujen ja luovan toiminnan kautta. Ilmapiiri pyritään rakentamaan sellaiseksi, että leiriläiset uskaltaisivat kysyä kysymyksiä ja kertoa toiminnan lomassa myös omasta kulttuuristaan. Toimintaan on hyvä varata aikaa myös kahdenkeskisille keskusteluille perheiden kanssa, jos jollakin on puhua jostain luottamuksellisesti.

1.3 PERHEET LEIRILLÄ

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kehittäjätyöntekijä Hanna Vuorinen (Sosiaalikollega) on kerännyt koosteen Pakaste- ja Tukeva2 -hankkeissa vuosina 2011-2012 toteutetuista kantaväestön perheille suunnatuista kolmesta pilotti -leiristä, joihin oli osallistunut 6 -10 perhettä. Sekä osallistujat, että ohjaajat pitivät 6:n perheen leiriä sopivan kokoisena. 9:n ja 10:n perheen leirit oli koettu liian suuriksi. Tähän peilaten, jotta suunniteltu leiri pysyisi yhtenäisenä ja sinne saataisiin synnytettyä lämmin me-henki, ja jotta kaikkiin perheisiin ehdittäisiin keskittyä, perheiden lukumäärä halutaan rajoittaa tässä suunnitelmassa korkeintaan kuuteen perheeseen.

1.4 HENKILÖRESURSSIT JA TYÖNJAKO

Leirille tarvitaan vastuuhjaajan lisäksi yksi ohjaaja jokaista perhettä kohti. Lisäksi tarvitaan 1 ohjaaja jokaista 4:ää alle kouluikäistä kohti. Heidän tehtävänä on toimia tarvittaessa lasten avustajina sekä ohjata leikkitoimintaa, jos lapset eivät jaksakaan keskittyä meneillään olevaan ohjelmaan ja tulevat levottomiksi. Vuorisen koosteessa ilmeni, että lasten suuri ikäjakauma aiheutti ongelmia koko perheille suunnatuissa ohjelmaosioissa. Näin ollen on hyvä varautua siihen, että perheen pienimmille voidaan järjestää erillistä leikkitoimintaa tarpeen vaatiessa.

1.5 PERHEKOULUTAPAAMISTEN KANNALTA ON TÄRKEÄÄ

Perhekoulutapaamiset on hyvä suunnitella vähintään kuukaudeksi eteenpäin. On tärkeää, että ohjaajat käyvät läpi päivän suunnitelman ennen perhekoulun alkamista ja sopii selkeän työnjaon. Perhekoulu kokoontuu kerran viikossa klo 17 kahden tunnin ajan. Jos halutaan järjestää tavoitteellista toimintaa, on tärkeää, että perhekouluun laaditaan selkeät säännöt yhdessä asiakkaiden kanssa. Oleellisin sääntö on, että kaikki osallistujat ovat tasavertaisia ja kaikkia kohdellaan hyvin ja arvostavasti. Tapaamisissa tulisi aina olla selkeä alku ja loppu. Jokaisen kokoontumisen alkuun olisi hyvä liittää jokin ryhmäyttävä tehtävä, joka herättäisi kokoontumisen me-henkeä. Näin saadaan tapaamisiin rakennetta. Jokaisen tapaamisen jälkeen olisi hyvä pyytää palautetta kaikilta osallistujilta. Tapaamisten jälkeen on hyvä käydä läpi myös ohjaajien kesken tapaamisen aikana tehtyjä havaintoja, kokemuksia ja tuntemuksia. Asiakaspalautteiden ja ohjaajien palaverien pohjalta toimintaa voidaan kehittää.

1.6 LEIRIN ONNISTUMISEN KANNALTA ON TÄRKEÄÄ

Ohjaajien kesken täytyy sopia selkeä työnjako ja jakaa vastuutehtävät tasapuolisesti. On tärkeää, että leirin ohjaajat pitävät leirin aikana lyhyitä palavereja, missä he käyvät läpi, kokemuksiaan ja tuntemuksiaan. Aina ennen uutta ohjelmanumeroa on hyvä käydä läpi suunnitelma ja varmistaa, että kaikki tietävät tehtävänsä siinä.

Leirin jälkeen ohjaajien on hyvä käydä keskenään arviointipalaveri siitä, miten leiri heidän mielestään meni sekä koota asiakkailta saamansa palaute ja kirjata ylös huomiot seuraavaa mahdollista leiriä varten.

Arviointikaavakkeet ovat tarkoituksella tehty selkokielisiksi, jotta niihin olisi helppo vastata. Myös sanallisen palautteen kaavakkeen kysymyksiä ei ole jätetty täysin avoimiksi tästä syystä.

1.7 TÄSSÄ MALLINNUKSESSA OLEVAAN TURVALLISUUSSUUNNITELMAAN TÄYDENNYKSENÄ

Myös perhekoulutapaamisiin on hyvä laatia turvallisuussuunnitelma ja fyysisten riskien hallinnan lisäksi kaikessa toiminnassa on hyvä huomioida asiakkaiden henkinen turvallisuus. Kaikki toiminta pitää suunnitella niin, että kaikki tulevat huomioiduiksi ja kaikkia osallistujia kohdellaan arvostavasti. Jos toiminnassa havaitaan jonkinlaista syrjintää tai epäasiallista käytöstä missään muodossa, siihen on puututtava heti.

2 TOIMINTAA PERHEKOULUUN

Tässä luvussa kuvailen perhekoulutapaamisiin suunniteltua toimintaa. Jokaisessa ohjelmanumerossa kerrotaan, mitä toiminnalla tavoitellaan ja mitä valmisteluja ja resursseja tarvitaan ohjelman toteuttamiseksi.

2.1 VALOKUVARALLI

Tapaamiskerran tavoitteena on kannustaa vanhempia ja lapsia iloiseen yhteistoimintaan sekä eri kulttuuritaustoista tulevia perheitä kommunikoimaan keskenään.

Tapaaminen aloitetaan kahvitelulla ja kuulumisilla. Kahvitelun lomassa kerrotaan, että tänään kukin perhe muodostaa joukkueen ja joukkueille järjestetään kilpailu. Jokaiselle perheelle annetaan seuraavanlainen tulostettu ohje samalla kun kilpailun säännöt kerrotaan selkokielellä:

Joukkueesi tehtävänä on ottaa valokuvia.

Aiheet ovat:

- Tässä on hyvä olla
- Punainen
- Hullunkurinen (Hassu, hauska) selfie
- Iso ja pieni
- Takana
- Voi, miten ihana!

Käytä 10 minuuttia aikaa kuvan ottamiseen jokaisesta aiheesta.

Voitte ottaa useampia kuvia samasta aiheesta.

Kun kaikki aiheet on kuvattu, valitkaa joukkueena paras kuva jokaisesta aiheesta.

Lopussa valitut kuvat jokaisesta aiheesta esitetään kaikille.

Joukkueet antavat toisilleen pisteitä.

Eniten pisteitä saanut joukkue saa pienen palkinnon.

Lopuksi keskustellaan tehtävästä ja tunnelmista tehtävän jälkeen

Jos ei halua laittaa perheitä kilpailemaan keskenään, tehtävän voi toteuttaa muuten samalla tavalla, mutta lopussa jokainen perhe kertoisi esittämistään kuvista miksi otti tämän kuvan ja miksi valitsi juuri tämän kuvan. Näin kaikki jakaisivat samalla jotain itsestään muille.



2.2 TANSSI

Tapaamisen tavoitteena on kannustaa perheitä tuomaan omaa kulttuuriaan näkyväksi ja samalla tutustuttaa heitä suomalaiseen kulttuuriin. Toisena tavoitteena on kannustaa hakeutumaan mahdollisen tanssiharrastuksen piiriin.

Idea tähän tuli perhekouluun osallistuvilta äideiltä. Tapaamisessa ohjaajalla täytyy olla käytössään spotify- tai jokin muu musiikin striimaussovellus ja kannettava kaiutin. Tapaamiseen pyydetään mukaan myös paikallisen tanssiyhdistyksen edustaja kertomaan tanssin harrastamismahdollisuuksista paikkakunnalla.

Aluksi käydään kuulumiskierros kahvitellen ja esitellään vierailija. Kahvitellun lomassa pyydetään osallistujia kertomaan minkälainen musiikki saa heidät tanssimaan. Tehdään soittolista kappaleista. Osallistujat voivat myös lähettää linkkejä kappalevalinnoistaan ohjaajan kännykkään, joka on yhdistetty kaiuttimeen.

Perhekouluun osallistujat opettavat ohjaajille oman maansa tansseja omien kappalevalintojensa mukaan. Annetaan vierailijalle puheenvuoro. Hän voi myös ohjata jonkin tanssin.

Viimeisenä opetetaan tapaamisessa mukana oleville jenkan askeleet ja tanssitaan koko porukalla letkajenka.

Lopuksi keskustellaan tapaamisesta ja lopputunnelmista.



2.3 TURVALLISUUSNEUVONTAA VANHEMMILLE JA KOULUIKÄISILLE LAPSILLE

Tavoitteena on tietoa lisäämällä, lisätä perheiden pystyvyyden tunnetta ja turvallisuuden tunnetta. Tapaamisessa annetaan tietoa myös harrastusmahdollisuudesta VPK:ssa.

Aiheet: hätäpuhelu, paloturvallisuus ja varautuminen. (Toisella kertaa, jos kiinnostusta löytyy, voidaan käydä läpi kotitapaturmat, sairauskohtaukset, elvytys ja hengitystie-este.)

Osallistujille voi lopuksi antaa linkin Pirkanmaan pelastuslaitoksen sivuille, missä löytyy pelastuslaitoksen opetusvideoita tukimateriaaleineen arabian-, darin-, englannin-, farsin-, kurdin-, ranskan-, ruotsin-, somalin ja venäjänkielellä. <http://pirkanmaanpelastuslaitos.fi/Pirkanmaa-675>

Oheistoimintana ohjattua leikkitoimintaa alle kouluikäisille: pelejä, askartelua ja värityskuvia ”palopupu ja uusi pelastuslaki” <https://docplayer.fi/298283-Palopupu-ja-uusi-pelastuslaki.html>

Henkilöresurssit: 4 ohjaajaa (2 turvallisuusneuvonnassa, 2 ohjaamassa lapsia)

Mukaan:

- Videotykki, tietokone ja kaiutin
- paristokäyttöinen palovaroitin
- sammutuspeitto
- vaahtosammutin
- teräskattila
- kattilalle jalka
- palogeeliä ja sytytin, siltä varalta, että joku haluaisi oikeasti kokeilla sammuttamista.



Ilmoitus palolaitokselle, että kokeilemme koulun pihassa pienimuotoista sammutusta.

Ohjaajat tulevat paikalla tuntia ennen kokoontumista. Kokeillaan, että kaikki tekniset laitteet toimivat oikein. Tulostetaan jaettava materiaali. Otetaan pelit ja askarteluvälineet esille alle kouluikäisille. Laitetaan kahvi-/tee-/mehutarjoilu ja pientä syötävää esille.

Aloitus:

Kokoontuminen aloitetaan kahvihetkellä, missä kysellään vapaamuotoisesti kaikkien kuulumiset ja kerrotaan yhteisesti, mitä perhekoulutapaamisessa tullaan kahvin jälkeen, seuraavan 1,5 tunnin aikana tekemään.

Kahvin jälkeen pienet lapset siirtyvät kahden ohjaajan kanssa erilliseen tilaan ja kouluikäiset siirtyvät vanhempien ja kahden muun ohjaajan kanssa tilaan, missä videotykki ja äänentoistolaitteet on asennettu valmiiksi. Toinen ohjaajista huolehtii tekniikasta ja toinen toimii keskustelun ohjaajana.

Alustus:

Ohjaajat: Kysymällä yritetään saada osallistujia nimeämään turvallisuutta uhkaavia asioista mm:

- väkivallan uhka,
- asuntomurto tai varkaus
- tulipalo
- vesivahinko
- sähkökatko
- vaaramerkki
- tapaturma
- sairauskohtaus
- liikenneonnettomuus



Tämän jälkeen käydään yleistä keskustelua aiheesta

2.3.1 Häät puhelun soittaminen

Ohjaaja kertoo selkokielellä, milloin pitää soittaa hätänumeroon:

Hätäkeskukseen soitetään, kun tiedät tai epäilet jonkun hengen, terveyden, omaisuuden tai ympäristön olevan vaarassa ja paikalle tarvitaan poliisi, ambulanssi, palokunta tai sosiaalityöntekijä.



Jaetaan lapsille suunnattu ”osaatko toimia oikein hätätilanteessa” -materiaalia, joka tulostettu hätäkeskuslaitoksen materiaalipankista. Vanhemmat ja lapset täyttävät kaavakkeen yhdessä. https://www.112.fi/download/77058_HA_KE_Lasten_kortti_A5_310119.pdf?decaac1a19bcd688 Keskustelua kiireellisestä ja kiireettömästä avuntarpeesta.

2.3.2 Ohjaaja kertoo yleisestä hätänumerosta 112:

Suomessa on 6 hätäkeskusta: Keravalla, Turussa, Porissa, Vaasassa, Kuopiossa ja Oulussa. Häät puhelut yhdistyvät ensisijaisesti soittajaa lähinnä olevaan hätäkeskukseen. Kun linjalla on ruuhkaa, häät puhelu voi ohjautua mihin tahansa hätäkeskukseen. On tärkeää kertoa mistä kaupungista soittaa, koska monissa kaupungeissa on samannimisiä katuja (esim. Asemakatu, Kirkkokatu, Ratakatu ym.). Joskus apua on lähetetty vahingossa väärään kaupunkiin.

Jos sinua ei ymmärretä, eikä lähellä ole suomen kieltä puhuvaa henkilöä, voit pyytää hätäkeskuspäivystäjää yhdistämään tulkille. Tulkin saaminen linjalle voi kestää useamman minuutin. Odotat kärsivällisesti sulkeematta puhelinta, vaikka linjalta ei kuuluisi mitään.

Ohjaaja kertoo, miten soitetään häät puhelu:

Kun soitat suomi 112 -sovelluksella, päivystäjä näkee heti tietokoneeltaan, missä olet, puhelinnumeron mistä soitat sekä puheliniittymän omistajan nimen. Kerro kuitenkin ensin nimesi, osoitteesi ja kaupunki mistä soitat, koska tekniikka ei aina toimi. Saadessaan paikkatiedon heti puhelun alussa, päivystäjä pystyy lähettämään apua heti, kuultuaan minkälaista apua tarvitset.

Hätänumeroon voi soittaa, vaikka puhelimesta ei olisi saldoa ja vaikka puhelin olisi lukittu. Myös sim-kortittomalla puhelimesta voi soittaa hätänumeroon. Tämän takia pienille lapsille ei kannata antaa leikkiin käytöstä poistettua puhelinta, missä on virtaa. He soittavat usein vahingossa hätäkeskukseen. Turhat puhelut voivat aiheuttaa kiireellisen avun viivästymisen oikeasti apua tarvitsevalta.

Esitetään selkokielinen video hätäkeskukseen soittamisesta

<https://www.youtube.com/watch?v=FccRq5t6--U>

Esitellään videotykillä Suomi 112 -sovelluksen lataaminen kännykkään. <https://digia.com/112suomi/>

Ladataan omiin puhelimiin 112 -sovellus, mikäli sitä ei ole asennettu.

Ohjeistetaan laittamaan ICE (in case of emergency) -tunnus lähiomaisten nimen yhteyteen yhteystietoihin, että oikeisiin ihmisiin osataan ottaa yhteys, jos joutuu onnettomuuteen tai saa sairauskohtauksen kotoa poissa ollessaan.

2.3.3 Kodin paloturvallisuus

Esitetään Helsingin palolaitoksen video tulipalon kehittymisestä

<https://www.youtube.com/watch?v=LBqwfntjal> (6 min)

Ohjaaja kertoo tavallisimmista tulipalon aiheuttajista:

Kodeissa yleisimmät tulipalon aiheuttajat ovat sähkölaitteet. Keittiössä hella, uuni ja leivänpaahtin. Hellan päällä, eikä sen lähellä saa säilyttää mitään helposti syttyvää. Leivänpaahtimeen jääneet leivänmurutkin voivat syttyä palamaan. Jos hella, uuni, mikroaaltouuni, leivänpaahtin tai jokin muu kuumeneva laite on päällä, huoneesta ei pitäisi poistua. Kahvinkeitminen, vedenkeitimen ja muiden lämpenevien kodinkoneiden virtajohdot on hyvä irrottaa pois pistorasiasta, kun laitteita ei käytä. Jääkaapin ja pakastimen takaosa täytyy imuroida säännöllisesti. Samoin liesituulettimeen kertynyt lika tulee puhdistaa. Myös pöly voi syttyä palamaan.

Huolehdi sitä, että sähkölaitteen ympärillä on riittävästi tyhjää tilaa. Näin ilma kiertää ja laitteet eivät pääse kuumenemaan. Kun irrotat sähköjohdon seinästä, vedä töpselistä - älä johdosta. Älä käytä rikkinäisiä sähkölaitteita, äläkä rikkinäisiä sähköjohtoja. Älä jätä mitään sähkölaitetta päälle, kun lähdet kotoa.

Pyykkiä ei saa kuivattaa sähköpattereiden tai sähkölämmittimien päällä, eikä myöskään saunassa. Saunassa ei saa säilyttää mitään tavaroita.

Myös kynttilöiden polttaminen ja tupakointi asunnon sisällä lisäävät tulipalon vaaraa. Kynttilänjalan pitää olla ainetta, joka ei syty palamaan. Tuikkukynttilät myös tarvitsevat alustan, eikä niitä saa laittaa monia vierekkäin. Kynttilöitä ei saa polttaa verhojen tai muiden helposti syttyvien asioiden lähellä. Kynttilät täytyy aina sammuttaa poistuessa huoneesta.



Näytetään video ”Elixir Tuikkupalon sammutus allaspalon sammutus”

<https://www.youtube.com/watch?v=BHTQ8dBiKk4> (2 min 23 sec)

Näytetään Pirkanmaan pelastuslaitoksen video, kuinka toimia tulipalon sattuessa

<https://www.youtube.com/watch?v=itCghAxUZYk> (2 min 47 sec)

Näytetään Antti Kantasen video ”alkusammuttimen käyttö

<https://www.youtube.com/watch?v=6sz5uBEQKac> (27 sec)

Yleistä keskustelua aiheesta



2.3.4 Ohjaaja kertoo taloyhtiöiden pelastussuunnitelmasta

Laki velvoittaa, että jokaisessa rivi- ja kerrostaloyhtiössä pitää olla pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmassa pitäisi olla ohjeistus, miten toimia eri hätätilanteissa. Siinä tulisi näkyä kaikkien alkusammutusvälineiden sijainnit, savunpoistolaukaisimet sekä varaueloskäytävät, väestösuoja ja talon varustus hätätilanteita varten. Turvallisuussuunnitelman tulisi olla kaikkien asukkaiden nähtävissä. Jokaiseen huoneistoon pitäisi jakaa myös huoneistokohtaiset ohjeet tulipalon varalle. Näin ei välttämättä ole tehty. Jos et ole nähnyt taloyhtiönne turvallisuussuunnitelmaa, voit kysyä löytyykö se jostain sähköisestä palvelusta tai pyytää sen nähtäväksesi taloyhtiön hallitukselta tai isännöitsijältä.

Lasten kanssa on hyvä käydä läpi talon turvallisuussuunnitelma ja käydä läpi hätäpoistumistiet omasta asunnosta ja yleisistä tiloista sekä näyttää pihasta kokoontumispaikka, mihin mennä tulipalon sattuessa. Kerrostaloissa rappukäytävässä ei saa säilyttää mitään tavaroita, ei edes lastenvaunuja tai polkupyöriä. Tavaroita ei saa myöskään kerrostalon kellarin tai vintin käytävillä. Ne voivat syttyä palamaan ja voivat haitata pelastautumista hätätilanteessa.

2.3.5 Ohjaaja puhuu palovaroittimista

Jokaisessa asunnossa täytyy lain mukaan olla vähintään 1 palovaroitin jokaista 60m² kohti. Jos asunto on kaksikerroksinen, molemmissa kerroksissa täytyy olla vähintään yksi palovaroitin. Suositellaan, että pienessäkin asunnossa eteisessä, olohuoneessa ja jokaisessa makuuhuoneessa olisi palovaroitin. Palohälytintä hälyttää kovaäänisesti, jos asunnossa on tulta tai savua. Sen tarkoitus on herättää asukkaan huomio riittävän ajoissa, että ehtii pelastautumaan.

Palovaroitin kiinnitetään asunnon kattoon. Älä kiinnitä palovaroitinta keittiöön, koska ruoan valmistuksessa usein tulee höyryä tai käryä, joka voi käynnistää palohälytyksen. Myös kylpyhuoneeseen tai sen välittömään läheisyyteen ei kannata asentaa palohälytintä. Kylpyhuoneen vesihöyry voi laukaista hälytyksen. Asukkaan itse täytyy hankkia varoitin. Niitä voi ostaa marketeista, rautakaupoista ja sähköliikkeistä.

Paristokäyttöistä palovaroitinta täytyy huoltaa. Paristot vaihdetaan kerran vuodessa. Kun virta on loppumassa palovaroitin alkaa piippailemaan. Viimeistään silloin, vaihda paristot. Kannattaa kokeilla kerran kuukaudessa, toimiiko palovaroitin. Varoittimessa on testinappi. Jos hälytysääni kuuluu painaessasi nappia, varoitin on kunnossa.

Ohjaaja laittaa palovaroittimen kiertämään, halukkaat voivat painella testinappia.

Tutustutaan sammutuspeitteeseen ja alkusammuttimeen. Halukkaat voivat lähteä kokeilemaan pihalle kattilaan sytytetyn liekin sammuttamista sammutuspeitteellä (Turvallisuussyistä vain aikuiset saavat kokeilla, lapset voivat seurata sivusta.)

Kerrotaan VPK:n varhaisnuoriso- (8-11v) ja nuorisotoiminnasta (11-16v). Harrastuskausi alkaa aina syksyisin. Kokoontumisia on kerran viikossa. Jos lapsi on kiinnostunut ensiapu, alkusammutus- sekä muista palokuntalaistaidoista, kannattaa ottaa yhteyttä paikkakunnan VPK:hon. Kuopion VPK:n yhteystiedot <http://kuopionvpk.fi/yhteystiedot/>



Jos jää aikaa

2.3.6 Ohjaaja kertoo varautumisesta

Keskustellaan poikkeustilanteista, joihin olisi hyvä varautua: vesikatkoksista, sähkökatkoksista ja yleisistä vaaratilanteista.

Kuunnellaan NouHata Kampanjan julkaisema yleinen vaaramerkki

<https://www.youtube.com/watch?v=aSRM1Ke9xAI>

Kuunnellaan NouHata -kampanjan julkaisema vaara ohi -merkki

https://www.youtube.com/watch?v=2_iv7V9tre0

Ohjaaja kertoo miten toimia vaaramerkin soidessa. Ohjeet ovat suora lainaus sisäministeriön sivuilta:

<https://www.pelastustoimi.fi/turvatietao/toimi-oikein-hatatilanteessa/toiminta-yleisen-vaaramerkin-soidessa>

Siirry sisälle - Pysy sisällä - Sulje ovet, ikkunat, tuuletusaukot ja ilmanvaihto - Avaa radio ja odota rauhallisesti ohjeita - Vältä puhelimen käyttöä, etteivät linjat tukkeudu - Älä poistu alueelta ilman viranomaisten kehotusta, ettei joutuisi vaaraan matkalla

Kun vaaramerkki soi, siihen liittyy aina vaaratiedote. Vaaratiedote luetaan kaikilla radiokanavilla ja näytetään YLE:n, MTV3:n ja Nelosen teksti-TV:n sivulla 112 sekä televisio-ohjelmissa ruudun yläreunassa juoksevana tekstinä. Vaaratiedotteen tarkoitus on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta ja antaa toimintaohjeita.” (Sisäministeriö, Pelastusosasto, 2020)

Kotona olisi hyvä olla aina:

- varavettä puhtaissa astioissa
- puhtaita astioita, mihin voi hakea vettä, jos vedentulo lakkaa.
- ruokatarpeita vähintään kolmeksi päiväksi jokaista asukasta kohti
- varavirtalähteitä, paristokäyttöinen radio, paristokäyttöinen taskulamppu
- tulitikkuja, kynttilöitä ja keino valmistaa ruokaa ilman sähköä, esim. retkikeitin tai kerta käyttögrilli
- pikkulasten välttämättömyystarvikkeet, vaipat yms.
- ylimääräisiä hygieniatarvikkeita, myös pesuliinoja
- särkylääkkeitä, desinfektio ainetta, laastareita ja muita kotiapteekkituotteita. Joditabletteja (otetaan vain viranomaisten määräyksestä)
- omat reseptilääkkeet
- jonkin verran käteistä rahaa

Jaetaan tulostettuja Marttojen varautumisoppaita halukkaille https://www.martat.fi/wp-content/uploads/2019/12/Kotivara_esite-2019.pdf

Loppukeskustelu.



2.4 JOHTOTÄHTI

Tapaamisen tavoitteena on myönteisten ajatusten lisääminen. Kokouksissa kerrotaan myös käsityön- ja taiteen harrastusmahdollisuuksista.

Tapaamisten aikana valmistetaan tähtiaiheinen koriste: tuulikello, seinäkoriste, mobile, kranssi tms. Tekemiseen varataan 2 kokoontumista

Tarvittavat materiaalit

- Valmiita mallikappaleita tähdistä
- Tyhjiä alumiinisia juomatölkkejä
- tuikkukynttilän kuoria
- rautalankaa
-
- stanley-veitsiä tai mattopuukkoja
- saksia
- rautanauvoja
- helmiä
- pieniä puu alustoja
- Vasaroita
- Korvakorukoukkuja
- Leikkuualustoja
- ruokasoodaa
- maizena
- kaulimia
- tähdenmuotoisia piparimuotteja
- erikokoisia tähtimuotteja
- akryylimaaleja
- nauhoja
- höyheniä
- pieniä pihtejä
-



Ohjaajaresurssit: Tarvitaan 2 ohjaajaa ohjaamaan aikuisia ja keskittymiskykyisiä lapsia ja 2 ohjaajaa ohjaamaan lapsia, jotka eivät jaksakaan keskittyä askarteluun.

Aloitus: Kahvittelu ja kuulumiskierros. Kahvittelun lomassa alustuskeskustelu:

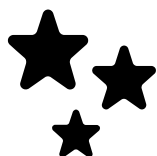
Tähti on universaali symboli, joka kuvastaa kaikissa kulttuureissa jotain. Se kuvastaa toiveita ja unelmia: ”Ihminen kurottaa tähtiin”, ”Kun näet tähden lennon, voit toivoa jotain.” Toinen uskomus on, että tähdenlennon näkeminen merkitsee parempaa huomista, parempaa tulevaisuutta. Tähti kuvastaa myös pyrkimystä ja johdatusta. Sanonnat: ”seurata tähteä”, ”johtava valo”, ja ”suunnistaa tähtien avulla” ovat varsin tuttuja. Merimiehet seurasivat ennen tähtiä seilatessaan merellä.

Tähtiin liittyy mytologiaa kansantarinoissa. Itämerensuomalaisten uskomuksissa Linnunrata on ollut muuttolintujen väylä, joka vie lintukotoon. Egyptin pyramidit on rakennettu tähtikuvioiden mukaisesti, että henget osaisivat suunnistaa päämääräänsä. Topeliuksen ”Koivu ja tähti” -sadussa, lapset löysivät kotinsa tähteä seuraamalla. Betlehemin tähti johti tietäjät Jeesus-lapsen luo.

Joissain kulttuureissa tähdet symboloivat myös pois nukkuneita läheisiä. Jossain puhutaan uuden tähden syttyvän ihmisen kuollessa. Toisissa kulttuureissa uskotaan tähden syttyvän, kun joku merkityksellinen ihminen syntyy maailmaan.

Tähti -symboliin liitetään myös lumous, taikuus ja loisto. Satujen velhoilla on vaatteissan tähtiä ja haltijattarien sauvojen päässä on tähdet. Tarinoissa taivaankappaleet lumoavat ihmisiä.

Alustuksessa voi käyttää kysymyksiä:



- Tähten symboliikka omassa kulttuurissa?
- Lauluja, jotka sisältävät sanan "tähti"?
- Mitä ajatuksia tähdet itsessään herättävät?
- Mieti, onko sinulla toiveita ja unelmia.
- Onko sinulla huolia, jotka haluat antaa pois vietäväksi?
- Ajatuksia ei tarvitse jakaa ryhmässä. Niistä saa toki puhua, mutta ne voi kanavoida myös hiljaa työpajassa tekemiinsä tähtiin.

Tähtikoristeessa tähdet kuvastavat toiveita ja unelmia. Valmis tuote on "johtotähti", jota katsoessamme voimme miettiä, mitä kohti pyrimme. Se muistuttaa meitä toiveistamme ja unelmistamme. Tuulikellon voi ripustaa parvekkeelle soimaan tuulessa. Vastaavasti koristeen voi laittaa oveen, seinälle tai vaikka vuoteen yläpuolelle roikkumaan. Tai voi tehdä vaikka "voimaa antavat" korvakorut tai riipuksen kaulaansa!

Tekemisen lomassa kerrotaan kansalaisopiston lasten- ja nuorten kuvataidekoulusta ja lasten- ja nuorten käsityökoulusta. Kerrotaan myös aikuisille suunnatuista kansalaisopiston ja Taito-shopin kursseista ja miten niihin hakeudutaan.

Soodataikinaresepti

1dl maissitärkkelystä

2 dl soodaa

1,25 dl vettä

Kaulin & muotteja

Pitsiliinoja ja puutikkuja koristeluun



Taikinan valmistamisohje:

Sekoita maissitärkkelys, sooda ja vesi. Lämmitä kattilassa miedolla lämmöllä, kunnes taikinasta tulee kiinteää. Peitä astia kostealla liinalla ja anna jäähtyä. Kauli taikina muovi- tai silikonialustan päällä 0,5 cm paksuksi levyksi. Leikkaa piparkakkumuotilla kuvioita. Koristele niitä painamalla kuvioita pitsillä tai puutikulla. Anna kuivua huoneenlämmössä seuraavaan päivään. Voit kuivattaa ne myös 75 asteen uunissa n. tunnin.

Ohjeet 2-puoleisen alumiinitähden tekemiseen:

<https://www.instructables.com/id/Make-a-can-star-with-a-beautiful-front-and-backsid/>

Ohjeet yksinkertaisen metallilankatähden tekemiseen:

<https://makezine.com/2013/12/17/how-to-star-wire-ornament/>

Ohje lasihelmistä valmistetun tähden tekemiseen

<http://vilkkiksentekleet.blogspot.com/2016/04/helmitahdet-helmipannat-ohje.html>



2.5 VILLIYRTTIEN KERUURETKI PUIJOLLE

Toteutetaan kesäkuun ensimmäisellä viikolla, kesto 3 tuntia

Tavoitteena suomalaisen luonnon tutuksi tekeminen, omaan ympäristöön tutustuminen ja tätä kautta turvallisuuden tunteen ja osallisuuden tunteen lisääminen. Retkellä tutustutaan myös alueen retkeilyalueisiin ja kerrotaan partiotoiminnasta ja Marttojen toiminnasta.

Ohjelma:

Kävellään Konttilan kierto 2,3 km, ja kerätään kevään hyötykasveja. Tutustutaan villiyrteihin, joita voi käyttää ruoanvalmistuksessa. (Konttilan ympäristö ei ole luonnonsuojelualuetta). Sään salliessa keitetään nuotiokahvit Konttilan pihassa ja paistetaan tikkupullaa. Konttilan pihalla laiduntaa lampaista ja muita kotieläimiä. Ne ovat hauska lisä retkeen.

Konttilassa keskustellaan jokamiehen oikeuksista ja tutustutaan Kuopion seudun retkeilykohteisiin. Otetaan mukaan Kuopion kaupungin esitteitä retkeilyalueista ja laavupaikoista. Kerrotaan kaupungissa järjestettävistä opastetuista luontoretkeistä. Kerrotaan partiotoiminnasta ja Marttojen toiminnasta.

Lopuksi käydään katsomassa maisemia Puijon tornista.

Puijolle pääsee bussi nro 10:llä

Aikataulut voimassa - Timetables valid 1.6.2020 - 9.8.2020

Reitti Puijolle - Route to Puijo: Tulliportinkatu-Puijonkatu-Puijontie-Puijo

Reitti keskustaan - Route to city centre: Puijo-Puijontie-Puijonkatu-Asemakatu-Haapaniemenkatu-Tulliportinkatu

Ma - Pe - Mon-Fri			
keskustasta Puijolle - From city centre to Puijo		Puijolta keskustaan - From Puijo to city centre	
9	45	11	55
11	45	12	55
12	45	13	55
13	45	14	55
14	45	17	15

Lähtöpysäkki keskustassa Kaupungintalo 1 (Kaupungintalon edessä).

Bus leaves at city centre from stop Kaupungintalo 1 (in front of City Hall).

JOKAMIEHEN OIKEUDET SELKOKIELELLÄ:

Jokamiehen oikeuksilla tarkoitetaan jokaisen ihmisen oikeutta liikkua luonnossa. Jokmiehenoikeudet kertovat myös, missä saa esimerkiksi marjastaa, sienestää ja kalastaa.

Patikointi, pyöräily ja ratsastaminen ovat sallittuja tapoja liikkua luonnossa.

Toisten pihamaille, niityille tai pelloille ei kuitenkaan saa mennä.

Tilapäinen leiriytyminen ja telttailu on myös sallittua. Järvessä saa uida ja rannalla ottaa aurinkoa vapaasti.

Luonnonsuojelualueilla liikkumista on usein rajoitettu. Näillä alueilla elää harvinaisia eläimiä tai siellä kasvaa harvinaisia kasveja.

Poluilla ja pitkospuita pitkin alueella voi kuitenkin liikkua.

Viehekalastus, perhokalastus, katiska- ja verkkopyynti sekä ravustus edellyttävät kalastusluvan hankkimista. Onkiminen ja pilkkiminen eivät vaadi minkäänlaisia lupia.

Tosin joissakin paikoissa kalastus on kokonaan kielletty.

Marjastus ja sienestys ovat yleensä sallittuja niissä paikoissa, joissa vapaa liikkuminenkin on sallittua.

Teksti: Janne Virkki

Lähde: Selkouutiset/Petri Kiuttu

Selkokeskus

Kehitysvammaliitto ry, 2011

http://papunet.net/pelit/tarinat/kuvakirja/lue/Jokamiehenoikeudet.html_video



(kuva pixabay)

Voikukka

Voikukissa on paljon vitamiineja ja hivenaineita. Voikukan lehdet kerätään ennen kukintaa, lehtien ollessa vielä nuoria. Lehdistä kerätään vain 2/3 osaa latvasta. Lehtiruoti on karvas. Se kannattaa poistaa. Lehdet ovat voimakkaan makuisia. Niitä voi käyttää salaatteihin ja keittoihin. Ennen aikaan voikukan juuria on käytetty kahvin korvikkeena.

Voikukkasalaatti resepti

50-75 g voikukanlehtiä
2 sellerin vartta
4 tomaattia
2 hapanta omenaa (esim. granny smith)
50 g pähkinärouhetta

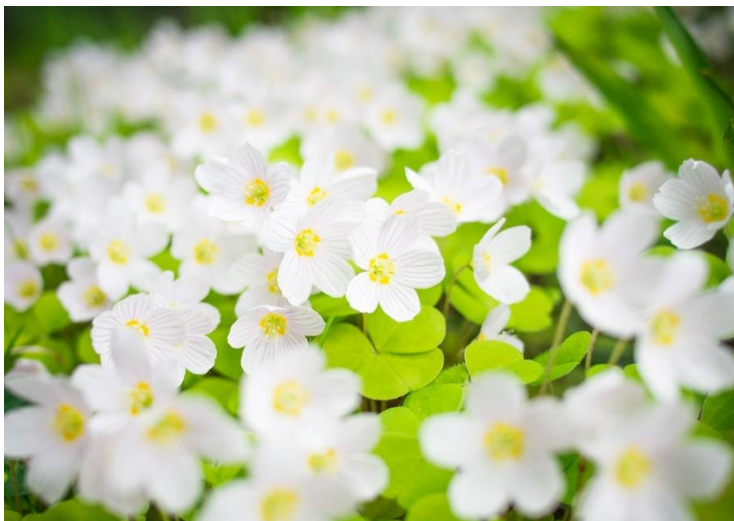
kastike:

1 rkl viinietikkaa
3 rkl öljyä
suolaa, mustapippuria
2rkl hyvää kermaa

Voikukista poistetaan keskiruoti ja lehdet suikaloidaan ja asetetaan sivuun.

Selleri leikataan hienoksi. Poista omenista siemenkota ja leikkaa pieneksi. Silppua sellerin varsi. Leikkaa tomaatti pieniksi kuutioiksi.

Sekoita kastikeaineet, lisää kerma viimeisenä. Sekoita kastikkeeseen selleri, tomaatti, omena ja pähkinärouhe. Ripottele pinnalle voikukanlehdet. Tarjoa



(kuva Jumilla CC BY)

Käenkaali eli ketunleipä

Ketunleipä on kirpeän ja raikkaan makuinen. Sen lehtiä ja kukkia voidaan käyttää salaateissa. Ne nahistuvat helposti, joten ne kannattaa lisätä ruokaan vasta juuri ennen tarjoilua.

Mustikanlehti-ketunleipä -lisuke resepti

1 dl tuoreita ketunleivän lehtiä

1 dl tuoreita pehmeitä mustikanlehtiä

1tl oliiviöljyä

riippaus hunajaa ja suolaa

Hienonna mustikanlehdet ja ketunleivät leikkuulaudallapieneksi silpuksi. Lisää oliiviökjy ja hunaja. Mausta suolalla oman maun mukaan.

(resepti hortoilu.fi sivulta)



(kuva pixabay)

Mustikka

Mustikan lehtiä voi kuivata yrttijuomaksi. Niissä ne eivät maistu juuri miltään, joten niitä kannattaa käyttää osana muissa juomasekoituksissa. Lehtiä voi käyttää tuoreena myös salaatteihin. Ne eivät kuitenkaan sovi munuaistautia sairastaville, koska niissä on oksaalihappoa. Marjat kypsyvät heinä-elokuussa. Niissä ei ole oksaalihappoa. Niitä voi käyttää tuoreena, kuivata tai pakastaa. Marjoista voi valmistaa myös mehua ja hilloja, joita voi säilöä.

Mustikan marja on suomalainen "superfood". Sen kerrotaan laskevan verenpainetta, esistävän verisuonten toimintaa, tasapainottavan verensokeriaineenvaihduntaa. Sen uskotaan auttavan muistiin, ruoansulatukseen ja silmien terveyteen. Sitä on perinteisesti käytetty ripulin hoitoon ja muihin vatsavaivoihin sekä ikenien ja nielun vaivoihin.

Lähteinä käytetty Toivo Rautavaara, 1943. Mihihin kasvimme kelpaavat. Porvoo: WSOY.

<https://www.martat.fi/marttakoulu/sesongin-ruoka-aineet/marjat/mustikka>



(kuva pixabay)

Vadelma

Vadelman lehdet ovat makeita. Niitä voi kuivattaa ja käyttää yrttijuomana. Lehtiä voi myös pakastaa. Marjat kypsyvät heinä-elokuun vaihteessa. Niitä voi käyttää tuoreena, kuivattaa ja pakastaa. Marjoista voi valmistaa myös mehua ja hilloja, joita voi säilöä.

Vadelmanlehti – mustaherukanlehtitee resepti

2 rkl kuivattuja vadelmanlehtiä

2rkl kuivattuja mustaherukanlehtiä

1 l vettä

Sekoita ainekset kiehuneeseen veteen. Anna hautua 5 -10 minuuttia. Nauti hunajan kanssa



(kuva pixabay)

Nokkonen

Nokkosen versot kerätään ennen kukintaa vain 10-15 cm mittaisina. Nokkosia kerätessä kannattaa käyttää muovihanskoja, koska ne "polttavat" ihoa. Nokkosessa on runsaasti proteiinia ja ravintokuituja. Lisäksi siitä saa paljon vitamiineja, mineraaleja ja hivenaineita.

Nokkosta voidaan käyttää ruoan valmistuksessa pinaatin tapaan. Sitä voi kuivattaa. Kuivatusta nokkosesta voi valmistaa viherjauhetta tai käyttää yrttijuomissa.

Nokkosletut resepti

- 4dl maitoa (voi käyttää myös kookosmaitoa, mantelimaitoa tai jogurttia)
- 3 munaa
- 2,5 dl jauhoja (voi käyttää vehnäjauhoa tai tattarijauhoja)
- 3dl hienoksi silputtua, kiehautettua nokkosta
- suolaa
- pippuria

Sekoita maito, munat ja nokkonen keskenään, lisää jauhot ja suola. Sekoita hyvin. Anna taikinan turvota 20-30 minuuttia. Paista lettuja paistinpannulla voissa tai öljyssä. Tarjoile letut puolukkahillon tai tuorejuuston, homejuuston tai jonkin muun suolaisen täytteen kanssa.



(kuva pixabay)

Poisinlehti

Poisinlehdet ovat kirpeitä. Niitä voidaan käyttää yrttijuomissa, keitoissa ja leivonnassa. Niitä voidaan lisätä salaattiin tai syödä voileivän päällä.

Poisinlehti-porkkanapyörykät resepti

- 3dl raastettua porkkanaa
- 1 dl hienonnettua poisinlehteä
- 3dl keitettyä perunaa survottuna
- 1 dl juustoraastetta
- 1 kananmuna
- 1 dl korppujauhoa
- 0,5 dl oliiviöljyä tai sulatettua voita
- 0,5 tl oreganoa
- 1 tl rosmariinia , suolaa maun mukaan.

Sekoita kaikki ainekset keskenään .Pyöritä pulliksi ja paista oliiviöljyssä pannulla tai uunissa 200 asteessa n. 30 min



(kuva pixabay)

Puolukka

Puolukan lehtiä voi kuivata teen tapaan juotavaksi. Puolukan marjoja ja puolukan lehdistä valmistettua teetä on käytetty muun muassa virtsatieinfektioiden ja reumatismien hoitoon. Puolukan lehdet eivät kuitenkaan yksistään ole hyvän makuisia ja niitä kannattaa sekoittaa muihin teeaineisiin esimerkiksi kuivattujen vadelmien tai kuivattujen ruusunmarjojen kanssa. Puolukan marjat kypsyvät elo-syyskuun vaihteessa. Niitä voi käyttää tuoreena, kuivattaa ja pakastaa. Marjoista voi valmistaa myös mehua ja hilloja, joita voi säilöä.

Puolukan varvut säilyvät vihreinä myös talven yli. Ne eivät kuihdu. Niistä saa tehtyä myös kauniita koristeita.





(kuva "Green" by Matti Mattila CC BY)

Vuohenputki

Lehdet ja versot kerätään nuorina. Vuohenputki sopii erityisesti tomaattiruokiin. Niitä voidaan käyttää salaateissa, keitoissa, muhennoksissa, ohukaisissa, piirakoissa ja leivonnassa. Jos käyttää vuohenputken lehtiä leivontaan, niitä kannattaa kiehauttaa vähässä vedessä ennen käyttöä. Lehtiä ja versoja voi myös kuivattaa ja pakastaa. Kuivattuja lehtiä voi jauhaa viherjauheeksi.

Resepti: Raija Kivimetsä, Villiinny villivihanneksiin – Elinvoimaa ja energiaa luonnosta (Kirjapaja, 2016) <https://hortoilu.fi/vaihda-sipsit-hortasiemennakkariin/>

Raijan hortasiemennäkkäri

- 1,5 dl pellavansiemeniä (surauta hieman rikki sauvasekottimella)
- ½ dl kurpitsansiemeniä
- 1,5 dl auringonkukansiemeniä
- ½ dl seesaminsiemeniä
- 4 dl luomumaissijauhoa
- 1 dl extra neitsyt oliiviöljyä
- 3–4 dl kiehuva vettä
- 2 rkl kuivattua karhunlaukkaa tai ruohosipulia
- 2–4 rkl kuivattua nokkosta, piharatamaa, maitohorsmaa tai vuohenputkea murenettuna sormien välissä
- 1–2 tl suolaa (osa taikinaan, loput siroteltuna taikinan päälle)

Sekoita kaikki aineet tasaiseksi taikinaksi. Lisää kiehuvan veden määrää, jos seos liian paksua. Ota kaksi uunipeltiä ja laita niihin leivinpaperit. Jaa taikina kahteen osaan. Levitä taikina pellille leivinpaperia apuna käyttäen ohueksi levyksi ja ripottele pinnalle suolaa maun mukaan. Viillä veitsellä taikinaan ruudut. Kun näkkäri on kypsää, siitä saa

taiteltua helposti paloja. Kypsennä 150-asteisessa uunissa noin tunnin, kunnes pinta on kauniin ruskea.



(kuva "Plantago-Major Green-Leaves 36218" Public Domain Photos CC BY)

Piharatamo

Piharatamoa voidaan käyttää salaattissa ja ruoanvalmistuksessa. Sitä käytetään myös haavojen, ihottumien ja ruhjeiden hoitoon kokonaisena tai murskattuna.

Peruna-piharatamokeitto resepti

- resepti
- perunaa
- vettä
- 1 tl suolaa
- 1 kasvisliemikuutio, kanaliemikuutio tai lihaliemikuutio
- puolikas purjo
- 1 dl ryöpättyä piharatamoa
- 2 dl kuohukermaa
- mustapippuria maun mukaan

Koristeluun:
piharatamoa ja muita luonnonyrttejä

Kuori perunat ja leikkaa ne pieniksi. Huuhto purjo ja paloittele se. Laita perunat ja purjo kattilaan ja lisää vettä niin, että vihannekset peittyvät. Lisää mausteliemikuutio ja suola. Keitä vihannekset kypsiksi. Lisää piharatamo ja anna kiehua vielä 10 min. Soseuta sauvasekoittimella, lisää kerma ja soseuta tasaiseksi. Mausta suolalla ja pippurilla. Koristele koivunlehdillä ja pienillä ratamon lehdillä.

Tarjoile leivän kera



(kuva "Rowan" Matti Mattila CC BY)

Pihlaja

Pihlajan lehdet maistuvat vähän karvasmantelita. Lehtiä voidaan käyttää yrttijuomiin. Marjat kypsyvät elokuussa. Niitä voidaan syödä tuoreena, pakastettuna, ja kuivattuna. Niistä voidaan myös valmistaa mehua, hilloa ja hyytelöä. Pakastettu pihlajanmarja ei ole yhtä karvas kuin tuore marja. Pihlajanmarja sopii yhteen porkkanan ja omenan kanssa.

Pihlajanlehtijuoma resepti

- 2 litraa pihlajanlehtiä
- 2tl viinihappoa
- 2 litraa kiehuvan kuumaa vettä
- 1 dl sokeria kuumaan veteen liuotettua sokeria

Valmistus:

Lisää kiehuvaan veteen viinihappo. Kaada vesi kulhoon pihlajanlehtien päälle. Anna seistä huoneenlämmössä yön yli. Poista lehdet kulhosta (Kaada siivilän läpi.) Lisää pieneen määrään kuumaa vettä liuotettu sokeri. Sekoita ja maista. Tämä on juomatiivistettä. Kun sitä juo, siihen lisätään puolet vettä. Juoma nautitaan kylmänä.

Juoma maistuu raikkaalta ja hieman karvasmanteliselta. Väriään se on vaaleaa ja kaunista! Suosittelen lämpimästi.

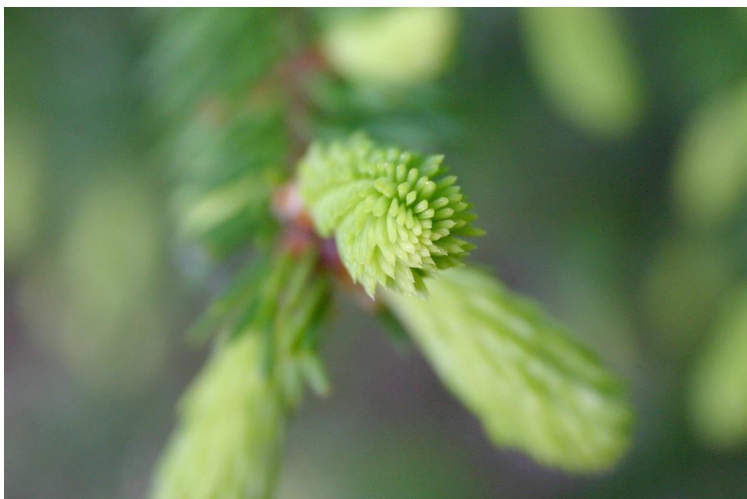
(Puiden antimia ei saa kerätä ilman maanomistajan lupaa.) **Resepti:** Raija Kivimetsä <https://hortoilu.fi/pyhasta-pihlajasta-saa-upeita-juomia/>



(kuva "[Wild Strawberry](#)" [nz_willowherb](#) CC BY)

Metsämansikka tai Ahomansikka

Metsämansikan lehtiä voi käydä juomasekoituksissa tuoreina tai kuivattuina. Mansikan lehdistä saa hyvän sekoituksen esimerkiksi maitohorsman, vadelman ja mustaherukanlehtien kanssa. Mansikanlehtiä voi käyttää myös salaateissa, voileipiä päällä ja yrttien tapaan kylmissä kastikkeissa. Kuivatuista mansikan lehdistä voi tehdä myös viherjauhoa. Mansikat kypsyvät kesä-elokuussa. Niitä voi käyttää tuoreena, kuivattaa ja pakastaa. Marjoista voi valmistaa myös mehua ja hilloja, joita voi säilöä. Mansikoiden kannat voi kuivattaa ja käyttää yrttijuomissa. Mansikan kukilla voi koristella salaatteja ja leivoksia.



(kuva "kuusenkerkkä" kahvikisu CC BY)

Kuusenkerkkä

Kuusenkerkkä on kuusen vuosikasvain. Kuusenkerkkät maistuvat miedosti makealle ja pihkalle. Kerkkiä voi käyttää tuoresalaateissa ja syödä leivän päällä. Niitä voi käyttää keitoissa, muhennoksissa ja laatikoissa. Kuusenkerkistä voi valmistaa myös hilloa, siirappia ja makeisia. Kerkät ovat myös kauniita ruoan ja kakunkoristeita. Kansanparannuksessa kuusenkerkkäsiirapin uskotaan auttavan yskään.

Kuusenkerkkäsiirappi resepti

- 2 l kuusenkerkkiä
5 dl sokeria
vettä

Peitä kuusenkerkkät kylmällä vedellä. Anna niiden olla vedessä yön yli. Keitä kerkkiä vedessä miedolla lämmöllä noin 2 tuntia. Tämän jälkeen anna kerkkien seistä tunti kattilassa kannen alla. Siivilöi kerkät pois harsokankaan läpi ja kaada siirappi takaisin puhtaaseen kattilaan. Lisää sokeri ja anna sen liueta miedolla lämmöllä koko ajan hämmentäen. Keitä siirappia noin 20 – 30 minuuttia ja kuori tänä aikana kaikki mahdollinen kuona pois siirapin pinnalta reikäkauhalla. Pullota siirappi puhtaaseen pulloon. Kuusenkerkkäsiirappi säilyy huoneenlämmössä tummassa lasipullossa.



(kuva pixabay)

Koivu

Jos haluat tehdä saunavihdan. Rauduskoivu käy siihen parhaiten. Koivun lehtiä voi kuivattaa ja käyttää yrttijuomissa. Koivunlehtiä voi käyttää tureena tai pakastettuna salaatteihin ja keittoihin. Kuivattuja lehtiä voi jauhaa viherjauhoksi ja maustesuolojen valmistamiseen. Koivunlehtijuoma kiihdyttää aineenvaihduntaa ja sitä on käytetty kansanparannuksessa virtsatieinfektioiden hoitoon.

Koivunlehtiä voidaan käyttää myös kauneudenhoitoon.

Koivukuorintavoide resepti

- 1 dl juuri poimittuja koivunlehtiä (ennen juhannusta)
- 5dl hienoa ruususuolaa
- 2dl jojobaöljyä tai sulatettua kookosöljyä
- 1 rkl hunajaa

Hienonna koivunlehdet öljyn kanssa morttelissa, tehosekoittimessa tai sauvasekoittimella. Lisää suola. Laita puhtaaseen purkkiin. Säilyy avaamattomana jääkaapissa pitkään. Voit käyttää kuorintavoidetta koko vartalolle.



(Kuva pixabay)



(Kuva pixabay)

Puna- ja valkoapila

Apilassa on pehmeä mieto makea maku. Kukkia ja lehtiä voidaan käyttää keitoissa, muhennoksissa, pannukakussa ja leivässä.



(kuva pixabay)

Maitohorsma

Tuoreita maitohorsman versoja (10 -15 cm) voi käyttää parsan tapaan. Nuoria lehtiä voidaan käyttää salaateissa ja vihannespaistoksissa. Lehtiä voidaan kuivattaa myös yrttijuomiin. Kuivattuja maitohorsman lehtiä voidaan sekoittaa tavalliseen teehen. Maitohorsman kukkiakin voidaan kuivattaa juomasekoituksiin. Ennen aikaan maitohorsman juuria on käytetty kahvin korvikkeena.

Maitohorsmat parsan tapaan resepti

1. Leikkaa horsmaverson tyvestä kovat osat pois. Kuori varsi kuorimaveitsellä, jätä latva.
Voit kypsentää horsmat:
2. uunissa uunivuoassa: kaada pieni määrä oliiviöljyä päälle. Paista 200 asteessa n. 5 min. Lisää suolaa pinnalle.
3. kuumalla paistinpannalla oliiviöljyssä tai voissa. Paistoaika 2-3 min. Lopuksi lisää suola.



(kuva Robert Flogaus-Faust CC BY)

Lillukka

Lillukan lehdet sopivat tuoreena ja kuivattuna juomiin. Marjat kypsyvät heinä-syyskuussa. Niitä voidaan säilöä muiden marjojen tapaan sekä muiden marjojen joukossa.

Lillukka itsessään on aika mitätön kasvi. Sekä lehdet, että marjat kelpaavat syötäväksi.

Tietoa villiyhteistä kerätty sivuilta: <https://www.arktisetaromit.fi>

3 LEIRIN OHJELMA (*LLÄ MERKITYT OHJELMAT KUVAILTU ERILLISILLÄ SIVUILLA)

Osa ohjaajista tulee aikaisemmin paikalle tekemään järjestelyjä ja laittamaan paikkoja valmiiksi.

LEIRIPÄIVÄ 1

- 9 :00 Saapuminen (yhteisellä bussikuljetuksella, osa ohjaajista mukana)
Perheet toivotetaan pihalla tervetulleiksi. Kaikki ohjaajat esittäytyvät tässä vaiheessa ja jokaisen perheen omaohjaaja ohjaa perheet huoneisiinsa. Perheille annetaan aikaa tavaroiden purkamiseen ja huoneeseen tutustumiseen.
- 9.30 kokoonnutaan ruokailutilaan (pöydät asetellaan siten, että porukka istuu mahdollisimman yhtenäisesti.) Tarjolla myöhäisaamiainen.
- Omaohjaajat istuvat ”omien” perheiden kanssa yhdessä.
Vastuuohjaaja käy läpi yhteisesti leirisäännöt, **turvallisuusasiat*** sekä leiriohjelman, (joka on jaettu jo kutsun yhteydessä kaikille perheille.)
Leiriohjelma laitetaan A3 -julisteena myös seinälle.
Ruokailun jälkeen tehdään tutustumiskierros leirikeskuksessa. Omaohjaajat kierrättävät perheen ja esittelevät paikat ja vastailevat kysymyksiin.
- 10.45 Kokoontuminen yhteistilassa
Tutustuminen ja lämmittely*
tauko –
- 11.15 **meidän perheen voimaeläin***
- 12.15 – 13.15 Ruokailu
- 13.15 – 14.30 pienten lasten päivälepo. Muille pihapelejä
mölkkä (yksi ohjaajista vastaa toiminnasta)
petanque (yksi ohjaajista vastaa toiminnasta)
jalkapalloa (yksi ohjaajista vastaa toiminnasta)
vapaata oleskelua ja alueeseen tutustumista
- 14.30 Välipala
- 15 – 17.30 **metsäretki + ruokailu laavulla/nuotiopaikalla***
- 17.30 – 19 naisten sauna, miesten sauna, lautapelejä
- 19 iltapala (iltapalalta voi ottaa huoneeseen mukaan hedelmiä)
- 19.30 **rakennetaan voimaeläimelle koti***
- 20.30 tunnelmaringistä perhevartiin*
- 21 – 22 rauhoittuminen ja hiljaisuus

LEIRIPÄIVÄ 2

(*lla merkityt ohjelmat kuvailtu erillisillä sivuilla)

8 – 9.30	aamupala
9.30 – 10.30	leiriolympialaiset*
10.30 – 12	perhepotretit*
12 – 13	Lounas
13 – 14	pienien lasten päivälepo, huoneiden siivous
14 – 15	kuvakooste, palautteet*

Lopuksi letkajenkan askelten opettelu ja tanssi sekä läksiäiskakkukahvit Kotimatalle



3.1 TUTUSTUMINEN JA LÄMMITTELY

Tuokion tarkoitus on ryhmäytyminen.

- Tuoleja on asetettu valmiiksi rinkiin saman verran kuin on leiriläisiä ja ohjaajia.
- Jokaiselle jaetaan lyijykynä ja A4-paperi ja kaikkia pyydetään kirjoittamaan isolla nimensä paperiin. (Pienimpiä voi auttaa.) Paperi laitetaan jalkojen eteen lattialle niin, että kaikki näkevät sen. Tehdään esittelykierros: Kerrotaan vuorollaan oma nimi ja joku asia, joka tekee minut iloiseksi.
- Kerrotaan itseä vasemmalla puolella olevalle joku asia, mitä ei ole koskaan tehnyt, mutta mitä haluaisi kokeilla. Tällä kierroksella vierustoveri kertoo muille: ”Tämä henkilö on XXX ja hän haluaisi kokeilla XXX.”
- Ohjaaja kerää laput, sekoittaa ne ja jakaa ne summittaisesti ringissä oleville. Käydään kierros siten, että jokainen vuorollaan kutsuu nimeltä lappussaan olevaa henkilöä ja kysyy: ”XXX, missä sinä olet hyvä?” Vastattuaan nimenhaltija saa lappunsa takaisin ja vuorostaan toistaa kysymyksen, kunnes kaikki ovat saaneet nimilappunsa takaisin. (Pienimpiä autetaan tässä)
- Vapaat kysymykset. Jokainen keksii itse kysymyksiä, joita esittää muille. Ohjaaja aloittaa. Hän ottaa pallon, lausuu jonkun nimen ja heittää tälle pallon. Kun toinen on saanut kopin, ohjaaja kysyy jonkin kysymyksen, mihin pallonhaltija vastaa. Vastattuaan tämä kääntää paperin edessään ylösalaisin. Heittelyä ja kysymyksiä jatketaan, kunnes kaikkien paperit ovat käännetty nimipuoli alaspäin. Seuraava kierros tehdään samalla tavalla yrittäen muistaa toisten nimet. Tällä kertaa nimet käännetään jälleen oikein päin.
- Punotaan ystävyiden verkko: Yhdellä ohjaajista on lankakerä ja ohjaaja heittää lankakerän nimeämälleen henkilölle, pitäen itse kiinni langan päästä. Kerän saanut sanoo taas jonkun muun nimen ja heittäen kerän eteenpäin, pitäen langasta kiinni. Tätä jatketaan, kunnes kaikkien nimet on käyty läpi ja langasta on muodostunut iso ystävyidenverkko. (Ohjaaja kerii lankakerän pois.)



3.2 MEIDÄN PERHEEN VOIMAELÄIN

Tuokion tarkoitus on tutustuttaa leiriläisiä Suomen luonnon moninaisuuteen ja antaa positiivisia merkityksiä suomalaisen luonnon elementeille. Samalla sen tarkoitus on kasvattaa perheen me-henkeä ja sanoittaa perheenjäsenten voimavaroja.

Tauon aikana ringin keskelle tuodaan pöytä ja siihen asetellaan:



- ✓ tulostettuja maisemakuvia Suomen luonnosta
- ✓ muovisia eläinfiguureja: poro, hirvi, ilves, karhu, joutsen, kettu, susi, sorsa, jänis, korppi, peura, merikotka, orava, villisika, siili, ahma, lumikko, ahma, supikoira
- ✓ tulostetut kuvat: poro, hirvi, ilves, karhu, joutsen, kettu, susi, sorsa, jänis, korppi, peura, merikotka, orava, villisika, siili, ahma, lumikko, ahma, supikoira
- ✓ inspiraation ja innoituksen lähteenä esillä myös ”Pohjolan voimaeläinkortit”

- Ensin jokaista (leiriläiset ja ohjaajat) kehoitetaan vuorollaan valitsemaan yksi maisemakuva. Kun kaikki ovat hakeneet oman kuvan, kukin kertoo, miksi valitsi tämän kuvan. Kuva pidetään itsellä.



- Seuraavaksi perheet valitsevat yhdessä perheelleen voimaeläimen, ottaen pöydältä figuurin ja samaa eläintä esittävän väritulosteen. Kukin perhe esittelee muille voimaeläimensä ja miksi valitsi sen.
- Perheitä pyydetään valitsemaan yhteisesti perheenjäsenten maisemakuvista voimaeläimelle sopivin ympäristö ja laittamaan se sivuun muista kuvista figuurin kanssa. Ne tulevat käyttöön myöhemmin.



- Perheet jaetaan omiin pöytiin ja heille annetaan A2 -kokoinen kartonki, tusseja, liimaa ja väriliituja. Perhe ohjeistetaan tekemään itselleen ”tiimitaulu” käyttäen valittuja kuvia (sivuun laitettua lukuun ottamatta). Ohjeistus:
 - ✓ Liimatkaa valitsemanne kuvat paperille. Voitte liimata ne kokonaisina, tai leikata osia niistä.
 - ✓ Kirjoittakaa tai piirtäkää hyviä asioita, mitä kuvista tulee mieleen.
 - ✓ Kirjoittakaa jokaisesta perheenjäsenestä asia, missä kerroitte edellisessä tuokiossa olevanne hyvä ja mistä olette iloisia.

Tiimitaulu on valmis. Se kiinnitetään oman huoneen oveen leirin ajaksi.

3.3 METSÄRETKI

Metsäretken tarkoituksena on tehdä suomalaista metsää tutuksi, turvalliseksi ja houkuttelevaksi ja syventää luontosuhdetta (luontotietous, luontosanasto, jokamiehen oikeudet, luontoharrastukset > osallisuuden kokemus luontosuhteen syvenemisen myötä) Lisäksi tarkoituksena on avata aisteja ja tehdä kuvaamisen kautta perheenjäseniä näkyväksi toisilleen.

Metsäretki tehdään perhekunnittain omaohjaajan johdolla. Kerrataan jokamiehen oikeudet. Omaohjaaja tuntee ympäristön ja reitit. Ohjaaja kannustaa perhettä rohkeasti tutustumaan ympärillä olevaan luontoon ja heittäytymään tutkimusretkelle. Jokaiselle perheenjäsenelle annetaan pieni pussi mukaan.

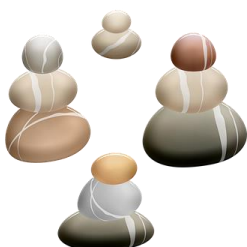
Metsäretkellä A. otetaan perheenjäsenistä kuvia kännykkäkameralla. Kuvia hyödynnetään seuraavana päivänä.

Valokuvaus tehtävät:

- Kävele kaatuneella puunrungolla
- Hyppele kiveltä kivelle
- Istu kannon päällä
- Silittle puunrunkoja ja halaile puita
- Tunnustele sammalia ja jäkälää
- Etsi maasta kaunis kohta ja kehystä se puukepeillä, ota kuva
- Yritä nähdä 3 lintulajia, saatko otettua niistä kuvan?
- Makaa selälläsi ruohikossa, laita silmät kiinni ja kuuntele mitä ääniä kuulet
- Maista ketunleipää, koivunlehteä, mustikanlehteä, apilaa, suolaheinää

Metsäretkeltä B. kerätään asioita myöhemmin tehtävää askartelutehtävää varten.

Kerää:



- maassa olevia kivoja oksia
- Käpyjä
- Pudonneita lehtiä
- Heinää
- neulasia
- tuohta
- kaarnaa
- höyheniä
- kauniita pieniä kiviä
- Yksi erityisen ihana omaan käteen sopiva kivi



Lopuksi keräännytään kaikki yhdessä laavulle/nuotiopaikalle. Yksi ohjaaja tekee metsäretken aikana ruokavalmistelut: Tarjotaan grillattua broileria, vihanneksia foliovoissa ja hillisperunoita. Jälkiruoaksi muurin pohjalettuja.

3.4 VOIMAEÄIMELLE KOTI

Tuokiolla on symbolinen merkitys. Perheen voimaeläin löytää turvallisen kodin Suomen luonnosta.

- Tuokiossa valmistetaan mukava asumus perheen valitsemaalle voimaeläimelle.
- Tarvitaan iso lasipurkki tai kenkälaatiko jokaista perhettä kohti
- Materiaalina käytetään perheiden iluonnosta keräämiä asioita
- Ohjaaja on tuonut lisäksi omasta metsästään havunoksia naavaa, sammalta ja jäkälää, joita perheet voivat myös käyttää. (näiden kerääminen ei kuulu jokamiehen oikeuksiin.
- Alussa yhteisesti valittua luontokuvaa voidaan hyödyntää asetelmassa.
- Voimaeläimen kodin saa mukaan leiriltä mustoksi.



3.5 TUNNELMARINGISTÄ PERHEVARTTIIN

Toiminnan tarkoitus on kerätä päivä yhteen ja antaa mahdollisuus antaa palautetta päivästä.

Ensimmäisen leiripäivän lopuksi mennään piiriin. Jokainen ottaa käteensä metsästä tuomansa omaan käteen sopivalta tuntuneen kiven. Käydään kierros siten, että jokainen vuorollaan sanoo jonkin asian, mikä päivässä oli mukavaa. Kivet laitetaan kiertämään. Kun on omalla vuorollaan kertonut päivän kohokohtan, kädessä oleva kivi annetaan seuraavalle. Näin kaikki kivet tekevät yhden kierroksen. Saapuessaan takaisin omistajansa käteen kivi on mukavista muistoista lämmin.

Viimeisenä ennen nukkumaan menoa perheet kokoontuvat perhevarttiin omaohjaajansa kanssa keskustelemaan päivän tapahtumista. Omaohjaaja voi lukea perheelle päivän lopuksi suomalaisen sadun, missä esiintyy jokin metsän eläin.



3.6 LEIRIOLYMPIALAISET

TARKOITUKSENA ON PUHTAASTI VIRKISTYMINEN JA HAUSKANPITO.

Ensimmäinen laji - Ilmapallo-ottelu:

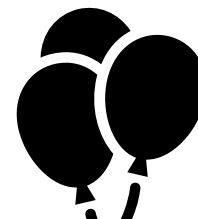
Jokaiselle joukkueelle jaetaan 4 puhallettua ilmapalloa

- A. Kaikki pallot kuljetetaan viivalta A viivalle B pareittain
- päiden välissä
 - jalkojen välissä
 - mahojen välissä
 - selkien välissä

Nopein joukkue saa pisteen.

- B. Jokainen joukkue pomputtaa yhdessä ilmapalloja ilmassa. Maahan pudonneita ilmapalloja ei saa enää nostaa. Joukkue, joka saa pidettyä ilmapallot kauimmin ilmassa saa pisteen.

- C. Ilmapallot kerätään nippuun ja ripustetaan puun oksaan narusta. Maahan piirretään viiva. Jokainen joukkue saa tikin ja jokainen vuoron perään yrittää puhkaista pallon heittämällä sitä tikalla. Kellotetaan. Nopeimmin ilmapallonsa puhkonut joukkue saa pisteen.



Toinen laji: Tuhatjalkaisen juoksu (Ohjaajat voivat demonstroida)

Joukkue asettuu jonoksi. Etummaista lukuun ottamatta, kaikki ottavat kiinni molemmin käsin edessään olevan vyötäröstä. Joukkue juoksee Viivalta A viivalle B. Jos jonkun ote lipeää, täytyy palata takaisin ja aloittaa alusta. Nopein jonon ehjänä säilyttänyt joukkue voittaa.

Kolmas laji: Pyykkipoikahippa

Piirretään iso rinki tai muulla tavalla rajataan pelialue.

Jokaiselle joukkueelle jaetaan erivärisiksi maalatut pyykkipojat kaksi jokaista osallistujaa kohti. Pyykkipoika kiinnitetään oikeaan ja vasempaan hihaan. Peli aloitetaan vihellyksestä. Pyykkipoikansa menettäneet joutuvat ulos alueelta. Kilpailussa yritetään kerätä muilta joukkueilta mahdollisimman paljon pyykkipoikia. (Oman värisistä tulee miinuspisteitä.) Eniten pyykkipoikia kerännyt joukkue voittaa.

Lopuksi mehtarjoilu ja diplomien jako



3.7 PERHEPOTRETTI

Toiminnan tarkoituksena on antaa perheelle mahdollisuus tarkastella itseään perheenä kaikkien perheenjäsenten näkökulmasta sekä saada muisto perheenä vietetystä leiristä.

Tarvitaan kamerajalka, digijärjestelmäkamera ja itselaukaisin.

Ensin perheet etsivät omaohjaajan johdolla sisältä tai ulkoa mieluisen paikan, missä haluavat tulla kuvatuksi. Ohjaaja kertoo, että perheestä otetaan yhtä monta perhekuvaa, kuin on perheenjäseniä. Jokainen perheen jäsen tulee vuorollaan asettelemaan perheen haluamallaan tavalla kuvaan, menen itse viimeisenä valitsemalleen paikalle. Perheet kuvataan vuoron perään, yhtä perhettä kerrallaan. Jokaisen perheen kuvaamiseen varataan 15 minuuttia aikaa. Kuvat tulostetaan valokuvapaperille ja annetaan muistoksi perheelle. Kysytään lupaa perheiltä, saadaanko perhepotretit näyttää leirin lopussa esitettävässä kuvakoosteessa kaikille. (Kuvaussessiossa käytettäisiin mielellään ammattikuvaajaa, että kuvista tulisi oikeasti hyviä!)

Sillä välin, kun toisia perheitä kuvataan, pyydetään perheitä lähettämään edellisen päivän metsäretkestä otettuja kuvia vastuuhjaajalle, jotta kuvista voitaisiin tehdä yhteinen kuvakooste iltapäivällä näytettäväksi muille. Vastuuhjaaja kokoaa kuvaesityksen leiristä näytettäväksi loppukokoontumisessa.

Muuta oheistoimintaa valokuvauksen ajaksi:

- valokuvakehyksen valmistaminen perhepotretille
- lautapelejä
- vapaata olemista



4 LEIRIN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TuKes) ohjeistaa leirinjärjestäjiä laatimaan turvallisuusasiakirjan, kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011) määräysten mukaisesti.

Asiakirja on pakollinen, mikäli leirillä järjestetään seikkailu- tai ohjelmapalveluita, missä on vaarana loukkaantua. Myös, jos leirillä on mahdollisuus uida luonnonvesissä tai uimahallissa, turvallisuusasiakirja on täytettävä.

Turvallisuusasiakirjan pitää olla valmis ennen leiriä ja jokaisen ohjaajan on syytä olla perehtynyt sen sisältöön ja osata toimia sen mukaisesti.

Turvallisuusasiakirja on hyvä liittää leirikansioon, missä säilytetään kaikki leiriä koskeva informaatio.

Jos leiri järjestetään järven rannalla, huomioitavia asioita ovat mm:

- Uimista, veneilyä ja muita vesiaktiviteettejä valvoo täysi-ikäinen pelastus -ja ensiaputaitoinen henkilö.
- Leiripaikan rannalla täytyy olla tarpeelliset varusteet pelastamiseen (pelastusrengas, vene) sekä hätätilanneohjeet yhteystietoineen.
- Veneessä tulisi olla tulppa, äyskäri, ankkuri ja köysi sekä ehjät aivot. Kukaan ei saa veneillä ilman asianmukaisesti puettuja sopivia pelastusliivejä.
- Leiriläisten uimataito on hyvä selvittää etukäteen.

Leiriä turvallisuutta suunnitellessa on hyvä huomioida

- asiakasryhmän erityistarpeet
- Valvojien tarve (ohjaajia oltava riittävästi)
- leiriolosuhteet ja ohjelma pieniriskisyys
- retkeilyreitit
- sääolot
- henkilökunnan toimintavalmius hätätilanteissa (ea-aidot ja turvallisuustaidot, ennakkoon tutustuminen leiripaikan turvallisuussuunnitelmaan, alkusammutusvälineisiin sekä hätäpoistumisreitteihin)
- turvallisuusasiakirjan laatiminen

Tukes suosittelee, että leirikirjeeseen on syytä lisätä leirille mukaan otettavien varusteiden listan lisäksi turvallisuusinfo.

Turvallisuussuunnitelmaa tehdessä huomioitavia asioita:

Leirillä tapahtuva toiminta on suunniteltava kohderyhmää ajatellen mahdollisimman riskittömäksi. Leiripaikkaan ja sen ympäristöön sekä leiripaikan turvallisuussuunnitelmaan on tutustuttava etukäteen ja ohjaajien tulisi tehdä ”turvallisuuskävely” etukäteen paikan päällä. Jokaisen ohjaajan on tutustuttava leirin turvallisuusasiakirjaan ja jokaisen tulisi tietää miten toimia hätätilanteen sattuessa. Ennen leiriä on hyvä käydä keskustelu mahdollisista riskeistä ja vastuunjaosta hätätilanteessa. Osallistujien allergiat ja sairaudet

on kartoitettava ilmoittautumisvaiheessa. Ohjaajissa tulee olla ea-koulutuksen ja turvallisuuskoulutuksen käyneitä henkilöitä. Kaikkien ohjaajien tulee ladata puhelimeensa leirin alussa 112 -sovellus ja leiripaikan sekä toistensa numerot.

Kaikki toiminnassa olevat henkilöt täytyy vakuuttaa tapaturman varalta (leirivakuutus - kilpailutetaan eri vakuutusyhtiöitä).

Ensiapupakkauksen sisältö:

Desinfiointiaine, laastareita, sidetaitoksia, haavateippiä, sideharsoa, kolmioliina, ideaalaside, rakkolaastareita, pinsetit, punkkipihdit, sakset, kortisonivoidetta, särkylääkettä, antihistamiinilääkettä, ripulilääke, kyypakkaus, kuumemittari, kumihanskat.

Varautuminen riskitilanteisiin

- Laavulla ja nuotiopaikalla on oltava vettä ämpäreissä sekä alkusammutusvälineet.
- Suunnitellut retket tehdään turvallisessa maastossa ja jokainen ohjaaja on kävellyt suunnitellun reitin ja osaa tarvittaessa opastaa pelastajat/ensihoitajat paikalle.
- Metsäretkellä oltava mukana ensiapupakkaus.
- Mahdollista onkimista valvovalla täytyy olla ea-koulutus ja ensiapupakkaus mukana. Mahdolliset vaaratilanteet onkiessa: veden varaan joutuminen, ongenkoukun tarttuminen ihoon.
- Veden varaan joutuminen. Ryhdytään välittömiin pelastus- ja ensiaputoimiin ja soitetaan 112, toimien ohjeiden mukaan.
- Jos joku katoaa leirillä, on suoritettava rannan tarkistaminen ja lähietsintää. Lapsen ollessa kyseessä soitto hätäkeskukseen 112: Kuka kadonnut, mistä, milloin nähty viimeksi, milloin huomattu, tuntomerkit ja erityistuntomerkit ja jatketaan etsintää.
- Ohjaajien täytyy huolehtia, että heidän puhelimissaan on aina virtaa

Turvallisuussuunnitelmassa täytyy näkyä:

- Leiripaikan osoite, puhelinnumero ja koordinaatit
- Hätänumero 112
- Ohjeet hätäpuhelun soittamiseen: Mitä on tapahtunut? Osoite? Onko ihmisiä vaarassa? Anna päivystäjän ohjata keskustelua - vastaa selkeästi esitettyihin kysymyksiin. Toimi annettujen ohjeiden mukaan. Sulje puhelin vasta kun saat luvan. Opasta auttajat paikalle. Soita uudelleen, mikäli tilanne muuttuu.
- Terveysneuvonnan numero 116117
- Myrkytystietokeskuksen numero 09 471977
- Päivystävän terveyskeskuksen numero
- Taksin numero
- Kaikkien ohjaajien numerot

Onnettomuuden sattuessa:

- Leirillä tapahtuneet onnettomuudet kirjataan ylös ja onnettomuuden aiheuttaneet viat ja puutteet korjataan.
- Kaikki vaaratilanteet kirjataan ja kirjataan toimenpiteet ja korjausehdotukset vastaisuuden varalle.

- Jos leirillä tapahtuu onnettomuus, se käydään läpi kaikkien kanssa. Kriisiapua pyydetään tarvittaessa.

Turvallisuusinfo osallistujille. Lähetetään leirikirjeen mukana:

- Kysymys: Ovathan kaikki ilmoittaneet mahdolliset allergiat ja sairaudet ilmoittautumisen yhteydessä?
- Äkillisen sairastumisen varalta, ota kaikkien perheenjäsenten KELA-kortit mukaan.
- Vanhemmat hoitavat itse oman ja lastensa mahdollisen lääkityksen.
- Vanhemmat ovat vastuussa lapsistaan.
- Leiripaikalla ei saa juosta sisätiloissa.
- Älä peitä huoneesi sähköpattereita, äläkä kuivata vaatteita sähköpattereiden päällä
- Älä mene rantaan yksin
- Uiminen ei kuulu leiriohjelmaan.
- Veneily ei kuulu leiriohjelmaan.
- Onkiminen: Onkiminen sallittu sään ollessa hyvä ea-taitoisen valvojan kanssa. Onkiessa täytyy käyttää pelastusliivejä.
- Leirille osallistuvat perheet eivät saa käsitellä tulta. Saunan lämmitys on ohjaajien vastuulla. Myös tulen teko nuotio- ja laavupaikoilla on ohjaajien vastuulla.
- Metsäpalovaroituksen ollessa voimassa, nuotiopaikkaa tai laavua ei käytetä.
- Tupakanpolto (aikuiset) sallittu vain sille osoitetulla paikalla.
- Lataa puhelimeesi 112 -sovellus sekä tallenna puhelimeesi vastuunohjaajan numero hätätilannetta varten.
- Leirillä ei saa käyttää päihteitä.
- Retkille ympäristöön saa lähteä ainoastaan ohjaajien kanssa.

Leirille tultaessa kerrataan leiriläisten kanssa turvallisuusinfo sekä käydään läpi alkusammuttimien paikat, mistä ensiaputarvikkeet löytyvät, hätäpoistumistiet ja kokoontumispaikka.

Turvallisuussuunnitelman tekemiseen käytetyt lähteet:

Parasta lapselle ry. Turvallisuusohjeet.

http://www.parastalapsille.fi/sites/default/files/jarjestotoiminta/turvallisuusopas_a5_pieni.pdf

Suomen partiolaiset. Turvallisuussuunnitelman pohja leirille. https://www.partio.fi/wp-content/uploads/2018/05/turvallisuussuunnitelma_leirille_pohja.pdf

TuKes. Leirien turvallisuus. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/ohjelma-ja-elamyspalvelut/leirit>

TuKes. Turvallisuusasiakirjan laatiminen ja hyödyntäminen. <https://tukes.fi/tuotteet-ja-palvelut/kuluttajille-tarjottavat-palvelut/palveluntarjoajan-velvollisuudet/turvallisuusasiakirja>

5 KUTSU

HALUATTEKO OSALLISTUA PERHELEIRILLE?

Järjestämme Pyörön alakoulun perhekouluun osallistuville perheille leirin ___/___ - ___/___

Kuvaus leiripaikasta: Missä? Minkälainen paikka? Minkälaisessa ympäristössä? Mitä leiripaikan ympäristössä voi tehdä? esim. pingispöytä, pelejä, trampoliini yms. Kerrotaan yhteiskuljetuksesta leiripaikalle.

Kuvaus majoituksesta: Minkälaiset huoneet? Mitä mukavuuksia? Missä ohjaajat majoittuvat? Tarvitseeko ottaa vuodevaatteet ja pyyhe mukaan?

Kuvaus ruokailusta: Montako kertaa päivässä? Ruoka-aineallergiat ja erityisruokavaliot huomioidaan. Leirillä ruokaillaan myös ulkona nuotion äärellä tai laavulla.

Leiri alkaa lauantaina klo 9 ja loppuu sunnuntaina klo 15. Leirillä on ohjattua toimintaa koko perheelle sisällä ja ulkona. Leirillä mm. tehdään retki luontoon, askarrellaan ja pelataan yhdessä. Leiri on maksuton. Tarkan leiriohjelman saatte tullessanne leirille.

Leirillä on vastuuvakuutus leiriläisille.

Leirille mahtuu mukaan 6 perhettä.

Ilmoittautumiset ja lisätiedot XXXX sähköpostiin: XXX@XXXXX.fi tai puhelinroon XXX XXXXXXXX ___/___ mennessä.

Voit ilmoittautua leirille sähköpostilla, tekstiviestillä, puhelinsoitolla tai suullisesti perhekoulussa.

Ilmoittautuessasi kerro perheessänne olevista mahdollisista sairauksista sekä ruoka-aineallergioista. Tiedot ovat luottamuksellisia. Vahvistamme leirille pääsemisesi leirikutsulla.



6 LEIRIKIRJE

PERHELEIRI ___/___/___ PAIKKA _____

Lukekaa huolellisesti. Jos tulee kysyttävää, ottakaa yhteyttä leirin ohjaajiin.

Kuljetus ja leirimaksu:

Leirille mennään ja tullaan takaisin yhteiskuljetuksella.

Lähtö on _____ klo ____ paikka _____. Paluu on _____
klo n. ____ samaan paikkaan.

Leirimaksu on perheille ilmainen

Majoitus ja ruokailu:

Jokaiselle perheelle on oma huone. Leirillä tarjoillaan aamupala, lounas, päiväkahvit, päivällinen ja iltapala. Olettehan ilmoittaneet, jos olette allerginen jollekin tai noudatatte jotain erityisruokavaliota? Jos ette ole vielä ilmoittaneet niistä, ottakaa yhteyttä vastuuhjaajaan _____.

Mukaan otettavat tavarat:

Keväällä sää voi vaihdella paljon ja vietämme aikaa myös ulkona. On tärkeää, että otatte mukaan sisällä käyttämienne vaatteiden lisäksi riittävästi lämmintä vaatetta mukaan

- Retkeilyyn sopivat jalkineet
- Kumisaappaat tai vaihtokengät
- Fleece tai villapaita
- Pitkähihainen aluspaita
- Pitkälahkeiset alushousut tai leggingsit
- Ulkoilutakki ja ulkoiluhousut
- Sadetakki
- Peseytymisvälineet
- (Pyyhe, Liinavaatteet (pussilakana, aluslakana ja tyynyliina?)
- Tarvitsemasi omat lääkkeet



Tupakointi ja päihteen: Kaikkien päihdyttävien aineiden käyttö ja tuominen leirille on kielletty. Täysi-ikäiset saavat tupakoida erikseen osoitetulla tupakkapaikalla.

Lääkkeet: Leirikeskuksessa tai ohjaajilla ei ole lääkkeitä leiriläisiä varten. Sairastumiset ja niiden vaatimat lääkehoidot hoidetaan lähimmässä terveyskeskuksessa. Jos jollain perheestänne on säännöllinen lääkehoito, huolehtikaa lääkkeet mukaan.

Vakuutus:

Leirillä on vakuutus leiriläisille tapaturmien varalta. Vakuutus ei kata tavaroita tai omaisuutta.

Leirinohjaajat:

Leiripaikan yhteystiedot:

7 LEIRIOHJELMA

Leiriohjelma

Leiripäivä 1

- klo 9 Saapuminen (yhteisellä bussikuljetuksella, osa ohjaajista mukana)
- klo 9.30 kokoonnutaan ruokailutilaan, aamiainen
- klo 10.45 Kokoontuminen yhteistilassa
Tutustuminen ja lämmittely
- 5-10 min tauko -
- klo 11.15 meidän perheen voimaeläin
- klo 12.15 – 13.15 Ruokailu
- klo 13.15 – 14.30 pienten lasten päivälepo. Muille pihapelejä
- klo 14.30 Välipala
- klo 15 – 17.30 metsäretki + ruokailu laavulla/nuotiopaikalla
- klo 17.30 – 19 naisten sauna, miesten sauna, lautapelejä
- klo 19 iltapala (iltapalalta voi ottaa huoneeseen mukaan hedelmiä)
- klo 19.30 rakennetaan voimaeläimelle koti*
- klo 20.30 tunnelmaringistä perhevarttiin
- klo 21 – 22 rauhoittuminen ja hiljaisuus

Leiri päivä 2.

- klo 8 – 9.30 aamupala
- klo 9.30 – 10.30 leiriolympialaiset
- klo 10.30 – 12 perhepotretit
- klo 12 – 13 Lounas
- klo 13 – 14 pienten lasten päivälepo, huoneiden siivous
- klo 14 – 15 kuvakooste, palautteet

lopputanssi sekä läksiäiskakkukahvit

Kotimatalle

8 KUVAUSLUPA

Julkisella paikalla saa yleensä aina kuvata niin rakennuksia kuin ihmisiäkin, ellei sitä ole erikseen kielletty. Ihmiset itse voivat kieltää ottamasta kuvaa itsestään. Julkisia paikkoja ovat paikat, joihin kaikilla on vapaa pääsy. Yksityisissä tiloissa, ei saa kuvata ilman lupaa. Yksityisiä tiloja ovat esimerkiksi kodit ja niiden pihat. Julkisella paikalla saa kuvata myös henkilöitä.

Vaikka ihmisiä saakin kuvata julkisilla paikoilla, kuvien julkaiseminen ei välttämättä ole luvallista. Useat eri lait rajoittavat kuvien julkaisemista ilman erikseen pyydettyä lupaa. Kun alaikäisten lasten kuvia aiotaan julkaista, vaikka koulun verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa, täytyy aina pyytää huoltajien lupa julkaisemiseen.

lähde: Karoliinan Jylhä, Jyväskylän koulutuskuntayhtymä, ammattillinen koulutus, <https://peda.net/jao-ammattillinen/pilotoinnit/sjapi2/sja3o/to/kuvausohjeet2>

KUVAUSLUPA

Hyvät Perhekouluun perheet. Haluaisimme ottaa kuvia perhekoulutoiminnasta ja perheleiristä. Kenenkään nimiä ei mainita kuvien yhteydessä.

Kuvia voidaan julkaista: missä?

KUVAUSLUPA: perheen nimi

- En anna lupaa kuvien julkaisuun
- Annan julkaisuluvan kuville.

pvm: _____

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys

9 LEIRIN SÄÄNNÖT

Leirille osallistuminen on vapaaehtoista

Huoneet ovat perheiden yksityisaluetta

Aikuiset määräävät mitä leirillä tehdään

Perheen vanhemmat ovat vastuussa omista lapsistaan

Kaikkia kohtaan käyttäydytään arvostavasti

Puhelimia ei käytetä ohjatun toiminnan aikana kuin valokuvaamistarkoituksessa

Lapset eivät saa mennä rannalle ilman valvontaa

Leiri on päihtetön

Tupakkaa saa polttaa vain täysi-ikäiset ja vain sille osoitetulla paikalla

Huolehditaan roskat roskakoriin ja pidetään paikat siistinä



10 OHJEITA SELKOKIELEN KÄYTTÄMISEEN

10 vinkkiä selkokielen puhumiseen

1

Kuuntele viestiä.

Mieti, mitä puheumppanisi haluaa sanoa.
Viesti voi olla tärkeä, vaikka kielitaitoa olisi vasta vähän.

2

Anna aikaa.

Älä täytä hiljaista hetkeä puheellasi, vaan anna puheumppanillesi aikaa muotoilla asia rauhassa suomeksi. Keskustelu voi edetä hitaammin kuin kahden äidinkielenään suomea puhuvan kesken.

3

Käytä tavallisia ja konkreettisia sanoja.

Suosi arkipuheessa yleisiä sanoja.
Puhu esimerkiksi kaupasta, älä liikkeestä.
Vältä murre sanoja ja slangia, jos et ole varma, ymmärtääkö puheumppanisi niitä.

4

Käytä helppoja kielen rakenteita.

Suosi arkipuheessa tavallisia kielen rakenteita.
Sano: Sopimus, jonka työnantaja allekirjoittaa.
Älä sano: Työnantajan allekirjoittama sopimus.
Vältä rakenteita, joita käytetään puheessa harvoin.

5

Puhu luonnollista puhekieltä.

Käytä tavallista ja luonnollista puhekieltä, sillä kirjoitettua kieltä on vaikea ymmärtää puhuttuna.

6

Puhu rauhallisella ja luonnollisella tavalla.

Rauhallinen puherytmi antaa puheumppanillesi riittävästi aikaa ymmärtää ja reagoida puheeseesi.
Älä kuitenkaan puhu liian hitaasti tai luonnottomasti artikuloiden.

7

Kysy, saatko korjata.

Puheumppanisi saattaa toivoa, että korjaisit hänen kielivirheitään, mutta joskus se voi myös ärsyttää.
Kysy suoraan, mitä puheumppanisi toivoo.

8

Kysy, jos et ymmärrä.

Kysy ystävällisesti mutta suoraan, jos et saa selvää puheumppanisi puheesta tai jos olet epävarma, oletko ymmärtänyt oikein.

9

Korjaa väärinymmärrys.

Väärinymmärrykset ovat tavallisia kielen oppimisen alkuvaiheessa.
Korjaa väärinymmärrykset tahdikkaasti, mutta suoraan.



10

Piirrä, kirjoita, esitä.





Käytä puheesi tukena kaikkia mahdollisia muita keinoja.
Voit kirjoittaa vaikeita sanoja paperille, piirtää asioita tai esittää, mitä tarkoitat.

Lisätietoa: www.selkokeskus.fi
 Selkokeskus

11 TUNNETILAKYSELY

Kiitos vastauksistasi!		
Ilmapiiri oli turvallinen		
Minut hyväksyttiin juuri sellaisena kuin olen		
Opin uusia taitoja		
Opin uusia suomen kielen sanoja		
Sain onnistumisen kokemuksia		
Mielipiteitäni ja ideoitani oli otettu huomioon		
Minua rohkaistiin ja kannustettiin		
Tekemiseen oli helppo osallistua		
Osallistuminen oli innostavaa		
Koin saavani riittävästi huomiota		
Yhdessä tekeminen oli hauskaa		
Odotan seuraavaa kokoontumista		
Tunnen oloni virkistyneeksi		

12 LEIRIPALAUTE

kysymykset	ei 	vähän 	kyllä 	paljon 
Sain vaikuttaa perheleirin sisällön suunnitteluun				
Sain uusia ystäviä				
Opin lisää suomen kieltä				
Opin uusia asioita, joita voin hyödyntää jatkossa				
Olen saanut uusia ideoita vapaa-aikaan.				
Sain uutta tietoa koulusta ja harrastusmahdollisuuksista				
Vietin tavallista enemmän aikaa perheeni kanssa				
Sain onnistumisen kokemuksia				
Sain mukavia muistoja ja kokemuksia				
Sain leiriltä rohkeutta esittää ääneen ideoitani ja toiveitani				
Leirin jälkeen uskallan esittää toiveitani ja ideoitani perhekoulussa				
Leiri oli virkistävä				
Suosittelisin leiriä muille				
Osallistuisin uudelleen leirille				

13 SANALLINEN LEIRIPALAUTE

Minkälaisia ajatuksia leiri sinussa herätti?
Mistä pidit erityisesti leirillä? Miksi?
Mistä et pitänyt? Miksi?
Oivalsitko leirillä jotain? Mitä?
Opitko jotain? Mitä?
Saitko leirillä uusia ajatuksia perhekoulutoiminnan sisällöksi? Mitä?
Miten kehittäisit perheleiriä?
Palautetta ohjaajalle/ohjaajille.